

D.M.A.S.I.

11

56

INSTITUTUL
DE
GEOGRAFIE

D. M. I.
BIBLIOTECA
Inv. 2992
Cota

JUDEȚELE PATRIEI

L. BADEA * ALEXANDRA GHENOVICI

Județul
DOLJ

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

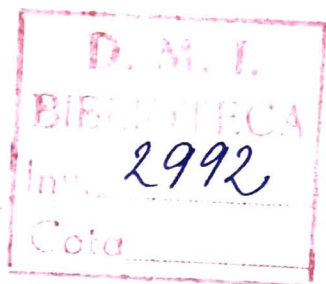
Cu marginea sudică rezemată în întregime pe Dunăre, iar cu limita nordică ajungînd în colinele scunde dintre Jiu și Olteț, abia trecînd de 300 m altitudine absolută, teritoriul județului Dolj aparține în cea mai mare parte treptei cîmpiilor. Este o cîmpie care urcă pe încetul de la sud la nord, dar nu netedă și învariabilă ca înfățișare, ci cu schimbări de la un loc la altul care-i conferă un anumit grad de diversitate accentuat nu numai de prezența văilor largi ale Dunării, Jiului, Amaradiei, dar și a dunelor, acel relief creat de vînt în forme atît de variate. Climatul favorabil și solurile fertile ale cîmpiei au creat condiții pentru plasarea județului Dolj pe locul al doilea la cultura cerealelor și a sfeclei de zahăr, iar nisipurile ca și marginea sudică abruptă a Podișului Getic au făcut renumele podgoriilor de la Dăbuleni, Bechet, Sadova și Șegarcea.

Craiova, străveche reședință a banilor Olteniei și orașul unor impresionante tradiții revoluționare și culturale, a devenit în ultimele decenii un centru de seamă al industriei electrotehnice și chimice. Județul Dolj trebuie judecat azi și prin prisma locului întii pe țară deținut la producția de transformatoare, locomotive Diesel-electrice și electrice și a locului al doilea la producția de îngrășăminte chimice azotoase. Datele asupra producției sînt edificatoare asupra saltului făcut în ultimii 15—20 de ani, dar nu pot reda și schimbările care au cuprins orașele, satele, drumurile, întregul peisaj. De aceea, pe lîngă prezentarea cadrului geografic natural și a economiei județului, în lucrare sînt inserate capitole speciale destinate populației și așezărilor, cu toate transformările înnoitoare pe care acestea le-au înregistrat în ultimele două decenii.

ACADEMIA REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA
INSTITUTUL DE GEOGRAFIE

L. BADEA, ALEXANDRA GHENOVICI

Județul
DOLJ

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA
BUCUREȘTI, 1974

inv. 2992

COMITETUL DE COORDONARE AL COLECȚIEI

dr. L. BADEA
dr. doc. P. GÂȘTESCU
GH. IACOB
dr. doc. V. TUFESCU
dr. I. VELCEA

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA
Str. Gutenberg, nr. 3 bis, sectorul 6, București

PREFAȚĂ

Situat în sud-vestul țării, județul Dolj, ținut legendar al pământului românesc și martor al patriotismului celor ce au trăit de milenii pe meleagurile „Jiului de Jos”, se înscrie în ansamblul economico-social al României socialiste ca unitate administrativ-teritorială caracterizată prin vigurozitatea și dinamica vieții materiale și spirituale spre înalte trepte de civilizație și progres.

Dintr-o zonă în trecut înapoiată, realmente agrară și numai cu unele elemente în stadiu de incipiență industrială, cu un sistem social-cultural periferic, Doljul se ridică astăzi neîncetat, economic și social, în contextul general al dezvoltării României.

Aici, în Dolj, ca în întreaga țară, viața înregistrează dimensiunile și mobilitatea construcției socialiste, rezultată a politicii științifice și înțelepte a partidului și statului pentru înfăptuirea istoricelor directive ale celui de-al X-lea Congres al P.C.R. și ale Conferinței Naționale din iulie 1972.

În condițiile socialismului, în județ s-au produs mari schimbări în mediul geografic, determinate în primul rând de dezvoltarea forțelor de producție și, în special, de industrializarea țării, de transformările radicale din agricultură și din celelalte sectoare economice, precum și de mutațiile sociale pentru creșterea gradului de civilizație al populației. Numai între anii 1966 și 1970, prin introducerea în circuitul economic a unui număr însemnat de obiective industriale și prin dezvoltarea celor existente, potențialul județului a înregistrat creșteri considerabile, fiind de 26,6 ori mai mare decât cel din 1950 și de 2,5 ori față de cel din 1965. În cincinalul 1971—1975 s-au construit și se vor construi:

Întreprinderea de celule prefabricate și Turnătoria de fontă de la Băilești, Întreprinderea de filatură și țesătorie de la Calafat, Întreprinderea de transformatoare de la Filiași și altele, care vor întregi, alături de întreprinderea „Electroputere” și Combinatul chimic, de Întreprinderea mecanică de material rulant, de Întreprinderea de mașini agricole din Craiova și de celelalte unități economice, peisajul industrial al județului Dolj.

În 1975, producția industrială globală va fi cu peste 84% mai mare decât cea din 1970, marcînd un ritm mediu anual de creștere de peste 16%, superior celui prevăzut pe țară. În același timp, importante realizări s-au obținut în agricultură, atît în sectorul de stat, cît și în cel cooperatist, pentru producția vegetală și animală, iar în cincinalul 1971—1975 producția agricolă globală va fi cu peste 61,6% mai mare decât cea din perioada 1966—1970.

În ultimul sfert de veac s-au petrecut însemnate și revelatoare modificări înnoitoare în ramurile de construcții și transporturi, în comerț și servicii pentru populație, precum și în procesul de sistematizare și urbanizare a comunelor și orașelor județului.

Dezvoltarea și modernizarea continuă a economiei, creșterea producției materiale și a venitului național au determinat în întreaga țară, ca atare și în județul Dolj, importante prefaceri pentru perfecționarea și progresul subsistemelor sociale ale învățămîntului, științei, culturii și artei, ocrotirii sănătății și altele, în vederea ridicării nivelului de viață și de trai al oamenilor. Structural și funcțional, învățămîntul de toate gradele din județ este strîns legat de producție și practica social-economică, iar, în prezent, unul din cinci locuitori ai Doljului învață. Organismele și instituțiile de știință, cercetare, cultură și artă, printre care: Centrul de științe sociale și politice al Academiei de științe sociale și politice și centrele de cercetare tehnică din întreprinderi, Teatrul Național și Teatrul de Operetă, Filarmonica de Stat „Oltenia” și Revista „Ramuri”, muzeele de artă și al Olteniei, casele și căminele culturale din orașele și comunele județului, au devenit centre polarizatoare și focare de răspîndire a cuceririlor științei și culturii în rîndul diferitelor categorii social-profesionale ale populației, înscriindu-se la înalte cote în viața spirituală a Doljului.

În domeniul sănătății s-a extins rețeaua medico-sanitară, a crescut simțitor numărul de cadre de specialitate și s-a asigurat o bază tehnico-materială modernă, chemată să contribuie la ocrotirea sănătății oamenilor muncii, iar practicarea sportului și a turismului a căpătat un caracter de masă pentru tineri și vîrstnici.

Evident, profundele transformări economico-sociale din anii socialismului au impus mari și importante mutații în definirea și situarea omului în societate. Privind retrospectiv, oamenii muncii Doljului de altădată erau cei subjugați și ținuti departe de izvoarele culturii și științei de către clasele exploatare ale vechii orînduiri, fiind lipsiți de o serie de drepturi și libertăți democratice.

Înfăptuirea revoluției socialiste pe pămîntul românesc a deschis larg zăgazul pentru afirmarea omului muncii. Coborînd din secole cu însemnele statorniciei trăirii pe meleagurile „Jiului de Jos”, împreună cu întregul popor sub conducerea partidului, oamenii muncii doljeni au pornit spre împliniri și biruințe mărețe în viață. Caracterizați prin puternice simțăminte patriotice și datorită unor mari responsabilități sociale, prin devotament față de partid și de interesele națiunii române, oamenii muncii din acest colț al patriei, pătrunși de o înaltă conștiință socialistă, sînt animați de dorința fierbinte pentru înflorirea continuă a țării, în care viața să pulseze ferm și convingător pentru idealul comunismului.

Doljul prezent, cu perspectivele sale, deschide pe vatra străbunilor căile luminoase ale viitorului comunist, pe care-l vor izbîndi, alături de poporul român, și oamenii muncii doljeni, harnici și onești, iubitori de țară, purtători ai făcliei înaintașilor patrioți și gînditorilor progresiști, precum și generațiile ce vor urma, cărora partidul le încredințează destinele unei patrii și unui popor, din an în an mai mult prețuit între popoarele lumii.

Trecerea în revistă a realizărilor economico-sociale din județul Dolj, chiar într-o lucrare de geografie, pune în evidență forța construcției socialismului, justetea politicii științifice elaborate și aplicate de partid și de stat, energia și forța oamenilor muncii, care, într-o perioadă scurtă de timp, au schimbat radical toată structura economică și socială a României, ridicînd pe trepte tot mai înalte nivelul de cultură și de civilizație al întregului popor.

Inițiativa Institutului de geografie al Academiei Republicii Socialiste România, de a întocmi lucrări monografice asupra județelor și, desigur, în ceea ce ne privește, județul Dolj, întrunește din partea Comitetului județean de partid și a Consiliului popular județean sincere și călduroase aprecieri. Autorii cărții realizează o prezentare competentă și realistă a județului Dolj și de aceea considerăm că ea va suscita interesul cititorilor pentru cunoașterea unui ținut al țării, mai înfloritor și mai prosper între județele României socialiste.

GHEORGHE PETRESCU,
prim-secretar al Comitetului județean Dolj
al Partidului Comunist Român,
președintele Consiliului popular județean

CADRUL ISTORIC ȘI GEOGRAFIC

Doljul face parte dintre județele de veche tradiție din Țara Românească a cărei existență — așa cum o arată și numele — a fost legată de un râu — de Jiu — sau mai precis de valea acestuia, o adevărată axă geografică pe care se află reședința și către care converg toate căile de legătură din cuprinsul lui. Explicația dată numelui de *DOLJ* că ar însemna *Jiul de Jos* (prin împreunarea cuvântului slav *dolii* sau *dolie* — însemnând *jos, de jos* — cu numele râului) nu numai că nu poate fi pusă la îndoială, dar arată în mod evident cât de mare a fost rolul văii Jiului pentru ținutul dintr-o parte și alta a lui de îndată ce a dat nume la două unități administrative pe care le străbate de la nord la sud : Gorj (ținutul Jiului de munte sau de sus) și Dolj (ținutul Jiului de jos, de cîmpie, dinspre baltă).

Dacă numele județului aparține istoriei mai recente a Olteniei, acela al apei după care a fost denumit județul — adică numele de Jiu — este cu mult mai vechi. Fiindcă nu s-a ajuns pînă acum la o explicare certă, el constituie încă o enigmă pentru toponimiști, dar este aproape unanim acceptat că reprezintă un nume dat — ca și pentru alte riuri de importanța lui — de populația autohtonă, antică, de la nord de Dunăre și perpetuat astfel pînă în vremea noastră. Interesant este că în primele atestări documentare ale județelor din Oltenia datînd din secolul al XV-lea, în partea de sud a acestei provincii se găsește menționat *Județul de Baltă*. Înglobînd în cea mai mare parte fișia de cîmpie din lungul Dunării, cu lunca cea largă și plină de mari și nenumărate lacuri din jos de Calafat, acest județ este considerat ca reprezentînd cea mai veche unitate administrativă din aceste locuri. La începutul secolului următor, în

locul Județului de Baltă apare o altă formațiune administrativă sub denumirea de *Jiul de Jos*, adică tocmai cea care avea să devină mai târziu județul Dolj. Prima consemnare cartografică a unităților administrative din Oltenia se datorește hărții *Stolnicului Cantacuzino* din 1700. Pe ea apar toate cele 5 județe cunoscute pînă în secolul al XX-lea, trei cu aceleași nume de Mehedinți, Vâlcea și Romanati, iar două cu numele de Jiul superior (pentru Gorj) și Jiul inferior (pentru Dolj), adică așa cum vor fi menționate și în harta mult mai exactă a lui *Fr. Schwanitz* din 1723, ca și în cele mai multe dintre hărțile întocmite în decursul secolului al XVIII-lea. Prin harta *Stolnicului Cantacuzino* s-a introdus în cartografia europeană împărțirea administrativă a Olteniei cu numirile de județe mai înainte amintite, dar unele dintre hărțile din deceniile următoare pe care au început să figureze ambele nume, adică Jiul superior-Gorjiu și Jiul inferior-Doljiu, au dus la înlocuirea și încetățenirea acestor din urmă nume, inițial cu o circulație foarte restrînsă, dar impuse pe cale oficială. Pînă s-a ajuns la forma actuală de Dolj, numele a trecut printr-o fază îndelungată de folosire sub forma de Dolj-Jiu sau Doljiu (așa cum a apărut inițial) care a fost folosită destul de frecvent și în primele decenii ale secolului nostru.

Pe harta lui *Schwanitz* din 1723 sînt consemnate nu numai numele județelor, dar și stemele acestora. Doljul avea ca emblemă un pește, reprezentînd bogăția mulțimii de bălți din luncile Dunării și Jiului, așa cum numele vechiului Județ de Baltă arată cît de însemnată era întinsa baltă (luncă) a Dunării pentru existența acestei prime diviziuni administrative din sudul Olteniei. Mai târziu, stema a fost modificată, astfel că în ultima perioadă de existență a vechilor județe (pînă în 1948) aceasta era reprezentată de un scut împărțit în două : în jumătatea superioară, cu fond roșu, era figurat un leu ridicat în două labe, ținînd o spadă, vechiul însemn al banatului Olteniei ; în jumătatea inferioară, pe fond albastru, era reprezentat un pește ca în stema veche a județului. Menținerea timp de cîteva secole a peștelui ca simbol al județului Dolj trebuie interpretată ca reflectînd o trăsătură geografică de primă importanță a acestuia : nu numai existența unei întinse suprafețe inundabile

cu foarte numeroase bălți permanente, dar și marea bogăție în pește a lor, sursă importantă de existență pentru populația acestor locuri.

Harta de la 1723 mai menționa, pe lângă altele (și pentru prima dată), împărțirea în plăși a județului. În număr de patru, ele aveau să constituie baza împărțirilor viitoare, modificate destul de des în următoarele două secole. În prima parte a secolului trecut, adică după 1815, județul Dolj apare ca fiind împărțit în zece plăși, iar la 1872 în șapte. În 1882 și apoi în 1892 se fac alte modificări, astfel că la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea existau 10 plăși: Amaradia, Ocolu, Jiul de Sus, Jiul de Mijloc, Jiul de Jos, Dumbrava de Sus, Dumbrava de Jos, Balta, Băilești și Cîmpu, care, în linii generale — așa după cum le arată în bună parte și numele —, erau adaptate și reflectau anumite particularități geografice ale teritoriului. De fapt, dacă se analizează toate împărțirile prin care a trecut județul Dolj, se poate observa că, indiferent de numărul plășilor de la un moment dat, de fiecare dată se observă o anumită condiționare a acestora de existența celor două coordonate geografice pe care a fost construit județul: Dunărea cu întinsa ei baltă care o însoțește numai pe partea românească și valea Jiului (perpendiculară pe Dunăre), despărțind cimpurile întinse pe mulți kilometri la est și la vest. Chiar mai târziu, când mijloacele de comunicație au creat posibilități de legături mai ușoare între diferitele părți ale județului și reședință, condițiile geografice locale au influențat în mare măsură modul de organizare a teritoriului. Sub forma stabilită în 1926, județul Dolj (extins pe 6 540 km²) era împărțit în 8 plăși și avea o formă apropiată de cea actuală. Folosindu-se experiența trecută, în noile condiții social-economice și de îmbunătățire substanțială a legăturilor dintre centre și teritoriu, împărțirea administrativă din 1968, prin care a fost reînființat județul Dolj, i-a fixat acestuia o formă asemănătoare cu cea veche, dar un mers al limitelor (în mod special în părțile de nord și de est) care asigură o adaptare mai bună a organizării administrative la condițiile locale, concrete, ale teritoriului.

Dacă limita de sud a fost impusă de Dunăre (fixată pe aceasta din sus de Cetate pînă mai jos de Dăbuleni pe aproxi-

mativ 150 km), iar cea vestică, de la vest de Cetate pînă la nord-vest de Argetoaia, se menține (pe la vest de localitățile Verbița, Botoșești-Paia, Secu) foarte aproape de limita fostului județ Dolj, laturile de nord și de est sînt mult diferite.

Din dreptul satului Malumnic limita se îndreaptă spre est cu cîteva frîngerii repetate pentru a tăia valea Argetoaiei și, nu departe de Bîlta, Jiul. Imediat la est de Jiu întîlnește hotarul dintre Mehedinți și Gorj, astfel că mai departe va despărți Doljul de Gorj. Din stînga Jiului se îndreaptă spre nord-est pînă la Braniște, traversează Amaradia mai sus de Melinești, pentru a se menține în continuare pe spinarea deluroasă din stînga acesteia pînă în dreptul satelor Nestoi și Soceni. Aici atinge cel mai nordic și totodată cel mai înalt punct din cuprinsul județului.

După ce ocolește obîrșiile Geamărtăluiului și Hurezului, hotarul de est traversează văile acestora (avale de Gura Racului și Picăturile) și se continuă pe spațiul dintre Geamărtălui și Teslui pînă la Preajba de Pădure. În continuare se îndreaptă spre sud, înglobînd o fișie din cîmpul larg, dar vălurit, dintre Jiu și Olt, care altădată a aparținut județului Romanați. Trecînd pe la răsărit de Dioști, Zvorsca, Amărăștii de Jos, Ocolna și Dăbuleni, ajunge la Dunăre în dreptul ostrovului Păpădia.

În felul arătat, limitele înconjură un teritoriu cu o formă apropiată de aceea a unui triunghi (sau mai degrabă a unui pentagon), totalizînd o suprafață de 7 413 km². Aceasta reprezintă 3,1 % din teritoriul țării și îl plasează pe locul al optulea între celelalte 38 de județe. Pe acest teritoriu trăiesc peste 734 000 de locuitori grupați în 388 de localități (dintre care un municipiu și 4 orașe). După numărul total de locuitori (care corespunde cu 3,6 % din populația țării), Doljul se situează pe locul al treilea (după Ilfov și Prahova), dar după densitatea populației (99,1 loc./km², cu mult peste media generală a țării) rămîne în rîndul al șaptelea. Oricum, reprezintă unul dintre județele mari ale țării, cu un potențial economic ridicat. De aceea, mai mult decît după cifrele care indică locul ocupat în ierarhia județelor țării ca întindere sau ca număr de populație, trebuie să-l judecăm prin prisma saltului economic și social pe care l-a făcut în ultimii 25 de ani. Fiindcă trebuie știut că Doljul repre-

zintă mai mult decît ceea ce ne indică la prima vedere o hartă generală. Geografic el aparține, în cea mai mare parte, cîmpiei, și de pe întinsele și foarte bogatele lui terenuri agricole se adună în medie 4,5% din producția globală agricolă a țării. În același timp este județul care (față de 1935 cînd pe un teritoriu foarte apropiat de cel actual se găseau numai 50 de întreprinderi care însumau 1 560 de salariați) a ajuns să dea 3,4% din producția globală industrială a țării (situîndu-se pe locul al nouălea, între județe cu tradiție industrială), iar peste 15% din populația lui se află integrată în activitatea industrială, cea care dă țării întreaga producție de locomotive Diesel-electrice și electrice și 95% din producția de transformatoare. Doljul este un județ pe șoselele căruia cu un sfert de veac în urmă nu fusese turnat nici un kilometru de asfalt. Azi, însă, este străbătut de peste 380 km șosele modernizate și pe cuprinsul lui se poate circula cu trenuri remorcate de locomotive electrice.

Acestea sînt lucrurile pe care trebuie să le avem în vedere în primul rînd, spre a ajunge la concluzia că relativa uniformitate a condițiilor geografice nu pot fi o piedică pentru diversificarea economiei și a activității creatoare a oamenilor.

RELIEFUL

Aspectul general și constituția geologică

Prin situarea în partea de sud-vest a țării, județul Dolj face parte dintre unitățile administrative sprijinite cu marginea sudică pe Dunăre, iar cu el începe seria județelor dunărene al căror teritoriu aparține în primul rînd Cîmpiei Dunării. Chiar dacă în limitele lui intră o porțiune aflată la peste 200 m alti-

tudine absolută (considerată limită teoretică a cîmpiilor) și cu aspect colinar, nu este exagerată aprecierea că județul Dolj este, în adevăr, un județ de cîmpie. Trăsăturile acestuia dau nota dominantă a întregului teritoriu atît sub aspect fizic, exterior, cît și din punctul de vedere al resurselor pe care le oferă, al modului de utilizare și de organizare.

Imaginea generală este aceea a unei suprafețe tabulare coborînd ușor de la nord la sud, dar nu pe nesimțite și uniform, ci în trepte, cu denivelări din ce în ce mai reduse pe măsură ce ne apropiem de Dunăre. Ca urmare a felului în care rețeaua de văi fragmentează suprafața cîmpiei și a modului de dispunere a treptelor din lungul Dunării, teritoriul coboară ușor nu numai spre sud, ci și de la vest la est. Este o coborîre ușoară, conformă înclinării generale a Cîmpiei Olteniei, pusă bine în evidență de liniile generale ale reliefului care par a avea tendința să se adune undeva spre gura Oltului.

Cea mai mare altitudine absolută se întîlnește în marginea de nord a județului, în dealurile dintr-o parte și alta a pîriului Plosca, unde ajunge la 325 m. La vest de Jiu, pe spinările deluroase dintre văile Argetoaiei și Rasnicului, în raza localităților Cernătești și Secu, înălțimile abia depășesc 270 m (dealul Comănicea — 271 m). La fel, culmile late și prelungi de la est de Amaradia delimitate de văile Tesluiului, Geamărtăluului și Horezului se ridică la înălțimea de 270 m. De la această înălțime spinările și podurile deluroase coboară către sud, mai repede în spațiul de la est de Jiu, mai domol și mai prelung la vest de valea acestuia. Coborînd astfel, ele ajung ca aproximativ la sud de linia localităților Plenița, Sălcuța, Terpezița, Craiova, Pielești să se afle sub 200 m altitudine absolută și să treacă (pe alocuri chiar pe nesimțite) în cîmpurile întinse din sudul județului.

Pe măsura apropierii de Dunăre și a coborîrii înălțimii generale a teritoriului se diminuează și diferența dintre suprafața cîmpurilor și fundul larg al văilor. Aceasta se produce în așa fel încît în lunca cea întinsă a Dunării cele două nivele caracteristice pentru oricare teritoriu — suprafața mai înaltă a cîmpurilor și nivelul văilor principale — ajung să se identifice într-o singură suprafață cu înălțimi care, pe fondul unei coborîri

generale în sensul de curgere a fluviului, se situează la altitudinea generală de 25—30 m. Dacă spinările grindurilor și acumulărilor de nisipuri dintre Cetate și Basarabi sau din împrejurimile Ciuperchenilor și Desei se înalță chiar cu 7—8 m peste nivelul general al luncii, ajungând în mod excepțional pînă la 40 m, locurile cele mai coborîte de alături — de obicei ocupate de bălți — se află sub 27—28 m. Față de configurația generală a reliefului, cele mai coborîte suprafețe nu se pot întîlni decît în extremitatea sud-estică a județului, și anume în ușoara depresiune a bălții Potel care se află cu numai 20—22 m deasupra nivelului mării.

Privind, așadar, diferența dintre înălțimile extreme de pe întreg teritoriul, observăm că aceasta este de aproape 250 m, ceea ce ar depăși diferențele de altitudine obișnuit întîlnite în cîmpii. Luînd, însă, în considerație distanța pe care se realizează această diferență de nivel (circa 80 km) și lipsa unor denivelări pronunțate pe cea mai mare parte a teritoriului (cu excepția treimii nordice), nu poate fi schimbată aprecierea inițială că acest județ poate fi socotit — fără teama de a greși — ca făcînd parte dintre cele tipice de cîmpie.

Coborîrea generală a reliefului către sud și sud-est este în mare măsură trădată de orientarea generală a văilor. Chiar cu ușoara arcuire către dreapta în porțiunea dinspre vărsare, valea Jiului — o adevărată axă geografică a județului — urmează în mod evident această direcție. Aparent diferit orientate, văile secundare indică, totuși, aceeași înclinare generală a reliefului.

Partea dinspre obîrșie a văilor Tesluiului, Geamărtăluiului și Horezului, aparținînd bazinului Oltului, au o direcție evidentă nord-vest—sud-est (pe care de fapt o mențin pînă la întîlnirea cu Oltul). Chiar pe cei numai cîțiva kilometri prin care aparține județului Dolj, valea Amaradiei (aproape paralelă cu aceea a Jiului înainte de confluență) se înscrie pe aceeași direcție. Văile Desnățuiului, Baboiei și Balasanului străbat treptele dinspre Dunăre, conformîndu-se și ele dispunerii generale a acestora. O orientare întrucîtva diferită au văile din nord-vestul județului, și anume văile Argetoaiei și Rasnicului, cu toate ramurile lor. Reprezentînd o generație mai tînără

decît toate celelalte, se îndreaptă grăbit către Jiu cu o direcție generală vest—est, punînd în evidență înclinarea către est a cîmpiei înalte dintre Jiu și Dunăre. Chiar și văile Terpeziței și Desnățuiului înainte de întîlnire urmează aceeași direcție generală.

Dacă în nordul județului văile prezintă adîncimi care depășesc 100 m, în apropierea Dunării numai valea Jiului se mai menține cu 20—30 m sub nivelul cîmpiei de alături. Aproape toate celelalte — ale Desnățuiului, Baboiei, Balasanului — abia sînt schițate pe suprafața cîmpiei.

Caracterele văilor și al fragmentării generale a reliefului, dar mai ales dispunerea acestuia în trepte din ce în ce mai coborîte de la nord la sud, dau încă de la început indicii asupra formării și evoluției regiunii în care se află județul Dolj.

Este cunoscut faptul că întreg ținutul de la vest de Olt se înscrie pe locul unei mari depresiuni (Depresiunea Getică, apărută în timpul formării Carpaților), umplută în timpul erei terțiare cu sedimente transportate atît din Carpați, cît și din Balcani. La sfîrșitul pliocenului și începutul cuaternarului, în urma acumulării depozitelor piemontane (de nisipuri și pietrișuri) de la sud de Carpați, lacul care ocupa această întinsă regiune se retrage spre est, se încheie procesul de sedimentare și regiunea devine uscat.

Deschiderile din versanții văilor mai adînci arată că sub-cuvertura de luturi, nisipuri și pietrișuri cuaternare cu care s-a încheiat procesul de clădire a teritoriului se întîlnesc, în alternanță, orizonturi de nisipuri, argile, marne și chiar pietrișuri, bogate în fosile de vîrstă pliocenă. În rîpele din malul drept al Jiului, pe toată întinderea lui de la Filiași pînă la Zăval, ca și pe văile mai mari aferente, pot fi observate pachetele de strate depuse în lacul pliocen care a dăinuit în aceste locuri cu cîteva milioane de ani în urmă. Unele orizonturi sînt foarte bogate în fosile — cochilii de lamelibranchiate și gasteropode, mult înrudite cu cele din prezent —, dovedind cu prisosință natura lacului și condițiile de viață din epoca aceea. Una dintre cele mai interesante deschideri — punct fosilifer care a furnizat materialul de bază pentru descifrarea trecutului îndepărtat al regiunii — se află în dealul Bucovăț din vestul Craiovei. Pentru

importanța sa științifică a fost declarat rezervație naturală și pus sub protecție.

-La Calafat, în malul Dunării, apar, de asemenea, formațiuni argiloase de vîrstă pliocenă, mai vechi decît cele de la Bucovăț, dar identice ca vîrstă cu cele cunoscute la Gîngiova și Zăval — dovedind nu numai existența aceluia lac pliocen, dar și variațiile intervenite în adîncimea și regimul lui, caracteristic fazei de colmatare și dispariție a acestuia (fig. 1).

Vîrsta formațiunilor scoase la zi prin eroziunea apelor, ca și a celor mai din adînc cunoscute prin foraje, arată că acestea se află unele peste altele în raporturi normale (în continuitate de sedimentare), dar că dispunerea lor nu este întru totul conformă cu înclinarea generală a reliefului, adică de la nord la sud.

În partea de nord a județului unde sînt scoase la zi stratele de vîrstă pliocenă, acestea prezintă o ușoară înclinare către sud, așa după cum este și suprafața topografică generală și inițială. Cu totul diferit se înfățișează formațiunile mai vechi din apropierea Dunării care arată o cădere inversă. Aceasta dovedește încă o dată că teritoriul județului Dolj este clădit pe umplutura sedimentară din acea veche depresiune structurală din interiorul marelui arc muntos carpato-balcanic, un fel de albie uriașă a cărei parte mai adîncă se află undeva mai la nord de Dunăre, adică nu acolo unde cîmpia și valea Dunării însăși prezintă partea lor cea mai coborîtă.

O asemenea dispunere a stratelor trebuie considerată în primul rînd ca o reflectare a situației fundamentului vechi și consolidat acoperit de sedimentele terțiare. Pentru că este bine cunoscut că platforma cretacică (Moesică), pe care este construit relieful din dreapta Dunării, se afundă către nord (suportînd pachete de sedimente din ce în ce mai groase) spre a se întîlni cu fundamentul carpatic, și el mult scufundat, undeva pe la mijlocul ținutului dintre munți și Dunăre. Iată, așadar, că înclinarea foarte slabă de la sud la nord a formațiunilor recunoscute la suprafață în partea de sud a județului copiază într-o anumită măsură înclinarea generală a fundamentului moesic. Trebuie menționat că această coborîre de ansamblu nu poate fi uniformă, iar fundamentul, ca și formațiunile care-l acoperă cu grosimi de sute și mii de metri prezintă deformări

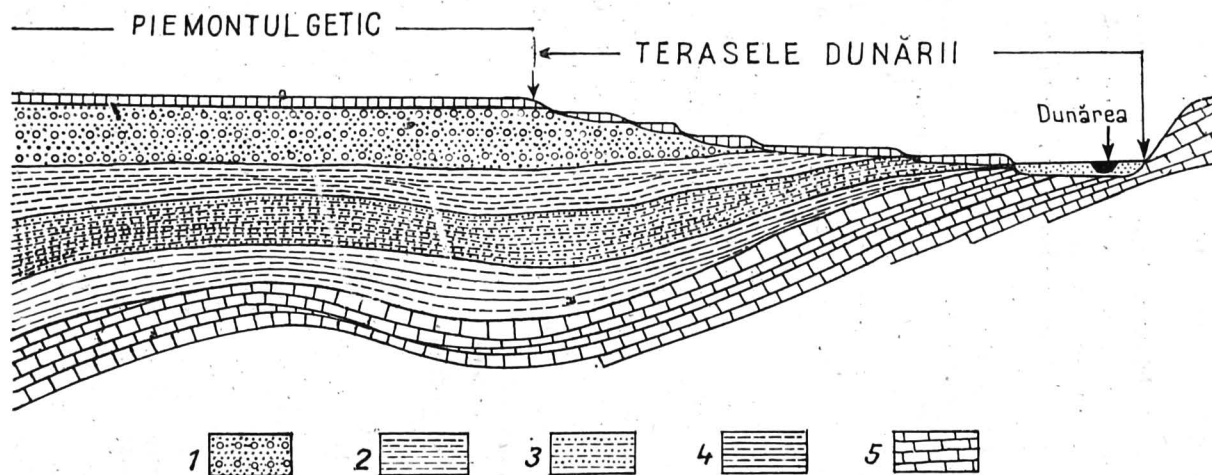

Fig. 1. — Profil geologic schematic pe direcție nord—sud prin teritoriul județului Dolj.

1, Cuaternar; 2, levantin; 3, dacian; 4, pontian; 5, sarmatian.

(un adevărat relief) cu consecințe directe chiar asupra formării reliefului actual. Cercetările geofizice au pus în evidență o ușoară afundare în sectorul Calafat — Rast (acolo unde Dunărea face marele ocol — mai mult decât un semicerc), ca și o bombare în spațiul dintre Jiu și Olt. Tendințele de lăsare sau de înălțare a celor două arii structurale au influențat în măsură vizibilă caracterele reliefului, acestea fiind sesizate încă de la primele studii geografice asupra Cîmpiei Olteniei. Afundarea ușoară din aria Calafat — Rast (extinsă și în dreapta Dunării) s-a tradus în relief printr-o extindere considerabilă a luncii Dunării, o reducere accentuată a pantei de scurgere a fluviului, urmată de o depunere puternică a aluviunilor (acumulate în numeroase ostroave, în grinduri și mai ales în dune). Spre deosebire de aceasta, aria cu manifestare pozitivă de pe interfluviul dintre Jiu și Olt a determinat, înainte de orice, o deplasare în direcții contrare a celor două riuri: Jiul spre dreapta, Oltul spre stînga. Faptul se recunoaște în asimetria pronunțată a celor două văi cu dezvoltare monolaterală a teraselor, și anume numai pe partea dinspre care s-a deplasat râul. Versantul opus — la Jiu, cel vestic —, continuu subminat de cursul râului, se înfățișează abrupt și instabil, mereu afectat de năruiri și alunecări.

O a doua consecință a tendinței de înălțare a cîmpului larg al Romanșilor poate fi socotită reducerea considerabilă a teraselor Dunării în comparație cu ceea ce este la vest de Jiu. Fluviul nemaiavînd aici la dispoziție un spațiu larg de divagare și împrăștiere a aluviunilor (ca în avale de Calafat), a trebuit să-și adîncească albia mai mult decât în ată parte, răspunzînd printr-o eroziune mai activă la tendința de ridicare, desigur foarte lentă, a teritoriului.

Luînd în considerație întreaga alcătuire geologică a părții sudice a Olteniei, în vederea explicării trăsăturilor actuale ale reliefului, se pare că va trebui acordată mai multă atenție naturii rocilor și modului de comportare a acestora la acțiunea apelor și vîntului, cei doi agenți modelatori cu rol dominant. Pentru că, după încheierea ciclului de sedimentare de la începutul cuaternarului, aceleași riuri care au contribuit cu aluviunile lor la umplerea lacului pliocen au început să-și adîncească albiile în suprafața recent devenită uscat.

Jiul, singurul rîu carpatic, și-a adîncit și lărgit valea formînd un adevărat culoar nord—sud care împarte teritoriul județului în două. Dar acțiunea acestuia — cu tot rolul de maximă importanță pe care valea sa îl joacă în viața județului — rămîne pe un plan secundar în raport cu ceea ce a însemnat acțiunea Dunării pentru definirea aspectului actual al reliefului. Aceasta nu atît prin dependența formării văii Jiului de cursul Dunării (considerat ca nivel de bază local), cît prin aceea că aproape jumătate din suprafața județului — și anume cea sudică — este într-un tot o creație a Dunării. Iar dacă luăm în considerație că și cîmpia înaltă piemontană din partea nordică a județului a fost construită în mare parte mai ales prin aportul Dunării (încă înainte de exondarea regiunii, cînd Dunărea, ieșind din defileul Porților de Fier, își forma marele con de dejecție din vestul Olteniei), acest teritoriu poate fi socotit în primul rînd ca operă cuaternară a marelui fluviu. Doljul este, ca aspect general al reliefului, un județ de cîmpie și, în același timp, dunărean prin modul de formare a acestuia.

Linia mai înainte menționată în lungul căreia relieful coboară sub 200 m altitudine absolută corespunde, în oarecare măsură, cu limita sudică a Piemontului Getic sau a cîmpiei înalte piemontane, așa cum a fost denumită partea sudică, mai tînără, mai coborîtă și mai puțin fragmentată, a acestei mari unități de relief. La vest de Jiu marginea sudică a cîmpiei piemontane este bine înscrisă în relief printr-o denivelare de 30—50 m. Originea ei trebuie căutată în acțiunea de eroziune a Dunării din prima fază a existenței fluviului în această regiune. În stînga Jiului ne mai existînd o astfel de denivelare (acțiunea Dunării desfășurîndu-se mult mai la sud), trecerea de la cîmpia piemontană (aici parte periferică a Piemontului Oltețului) la Cîmpul Romanățului se face pe nesimțite și numai luîndu-se în seamă mai multe elemente geografice s-a putut stabili o limită aproximativă între cele două unități pe la sud de Craiova — Pielești — Balș.

Indiferent, însă, de aspectul ei, această limită împarte teritoriul județului în două : la nord cîmpia înaltă piemontană (alcătuită din nisipuri, pietrișuri și materiale argiloase, în orizonturi cu stratificație încrucișată deltaică), la sud cîmpia,

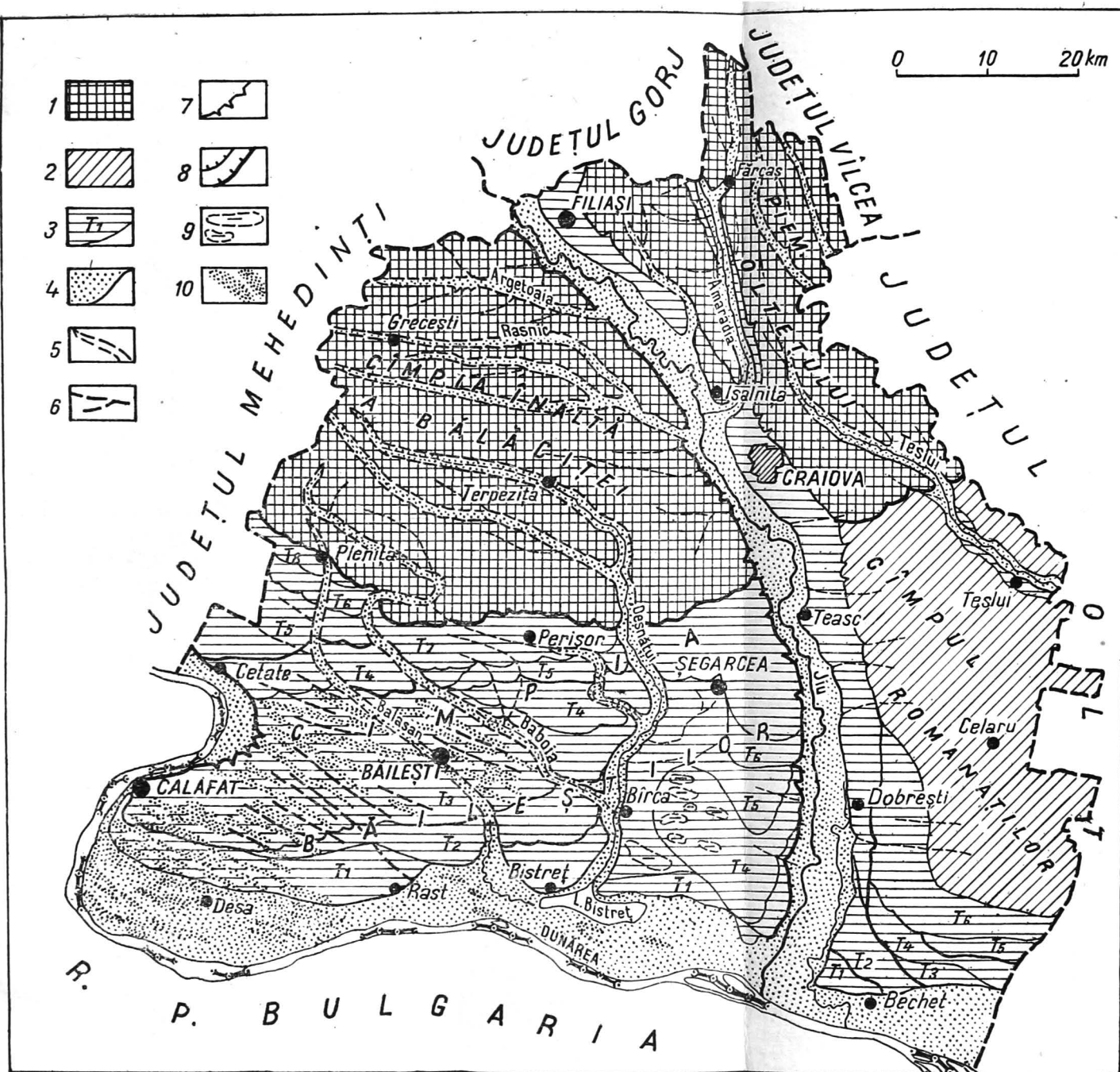

Fig. 2. — Schița geomorfologică a județului Dolj.

1, Cîmpie înaltă piemontană fragmentată de văi adânci; 2, cîmpuri netede nefragmentate; 3, terase; 4, lunci; 5, văi cu cursuri temporare; 6, vilcele, depresiuni largi dintre dune; 7, hunii; 8, abrupt de eroziune activ; 9, microdepresiuni de tasare; 10, dune.

fie cu aspect tabular, așa cum este Cîmpul Romanașului (reprezentînd suprafața inițială de acumulare fluvio-lacustră acoperită cu depozite loessoide și nisipuri), fie în trepte, cîmpia de la vest de Jiu (numită și Cîmpia Băileștilor), o cîmpie de terase, creație în întregime a Dunării în urma deplasării ei continue către dreapta.

Pornind de sub marginea cîmpiei înalte și de la nivelul primei terase, aflată cu 50—60 m sub suprafața inițială, Dunărea a migrat spre sud, adîncindu-se ritmic, spre a lăsa în urmă nu mai puțin de 8 terase cu altitudini relative între 140 și 8—12 m (fig. 2). Ca urmare nu numai a ocolurilor pe care Dunărea le-a făcut în timpul deplasărilor ei, dar și a intervenției ulterioare a afluenților nevoiți să înainteze în aceeași măsură spre sud, terasele sînt inegal și divers repartizate în spațiul pe care-l ocupă. Cu toate acestea se constată o anumită regulă în distribuirea lor, în lungul văii, după vîrstă și, deci, după altitudine. La vest de Baboia a putut fi identificată întreaga serie a celor 8 terase, cea mai veche dintre acestea, situată la 160 m altitudine absolută, corespunzînd cu dealul Cerîngu de lîngă Plenița. Pînă la Desnățui sînt 7 terase, iar mai departe, odată cu reducerea suprafeței lor, rămîn numai 6 nivele, cele care se continuă și la est de Olt.

În mod obișnuit, terasele fluviatile reprezintă forme de relief de o netezime deosebită și, prin natura lor, foarte favorabile desfășurării oricărei activități — de la amplasarea localităților și căilor de comunicație, pînă la agricultura într-un foarte avansat grad de dotare tehnică. Dar cea mai mare parte a teraselor Dunării (cu deosebire cele inferioare) au un aspect vîlurit, pe alocuri chiar foarte accentuat vîlurit, ca urmare a acoperirii ulterioare a podului lor cu nisipuri acumulate de vînt sub formă de dune. Este o caracteristică a cîmpiei de terase din Oltenia cu consecințe evidente în peisajul geografic al acesteia, în modul de utilizare a terenurilor (fig. 3). Problemele ridicate de valorificarea nisipurilor din județul Dolj, cu toate realizările obținute, sînt, încă, de cea mai mare actualitate, fiindcă există mari posibilități de utilizare în forme superioare a unor suprafețe care pînă nu de mult erau socotite ca neproductive.

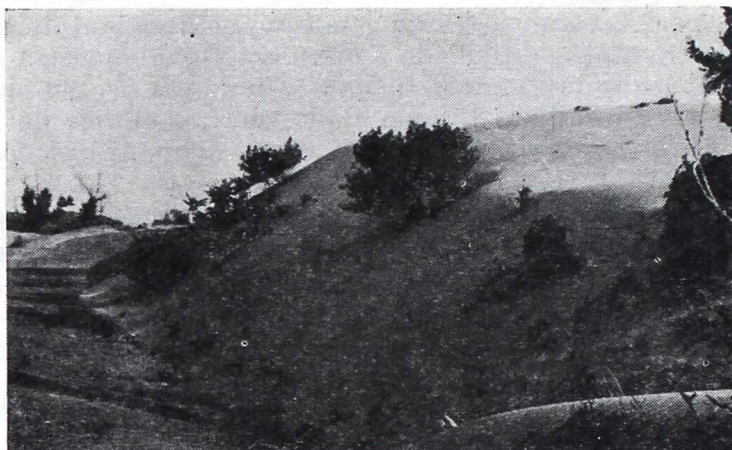

Fig. 3.— Dune în regiunea Ciuperceni—Desa (foto Liviu Pop).

Resursele subsolului

Gîndindu-ne la ceea ce pămîntul poate oferi omului spre o cît mai deplină folosință, pînă nu demult teritoriul județului Dolj își limita destul de mult renumele avuției sale : aceasta consta numai în fertilitatea solului, în bogăția bălților din sudul lui și, ca resurse ale subsolului, în depozitele de pietrișuri și nisipuri indispensabile oricărei construcții, la care trebuie adăugate și argilele folosite pentru fabricarea țiglelor și cărămizilor. Adîncurile geologice numai asemenea roci ofereau — și nici acestea pretutindeni — astfel că întreaga bogăție a ținutului aparținea suprafeței pămîntului prin solurile variate cu posibilități largi de diversificare a culturilor. Natura rocilor — depozite fluvio-lacustre de la pietrișuri grosiere pînă la argile acoperite în mare parte de pietrișuri și nisipuri fluviatile recente sau de nisipuri și luturi eoliene — ca și modul de aranjare a acestora (în strate orizontale sau ușor înclinate) au lăsat multă vreme impresia că în afara unor materiale de construcție — nisipuri, pietrișuri și luturi argiloase — nu pot oferi mai mult. Cu toate acestea,

cercetările și prospecțiunile desfășurate metodic în primii ani ai regimului democrat popular au dovedit existența în adâncurile părții nordice a județului a unor zăcăminte de o valoare deosebită pentru dezvoltarea economică viitoare a acestei regiuni. Este vorba de zăcămintele de gaze de la nord de Craiova din sectorul Ghercești—Șimnic, făcînd parte dintr-o întreagă zonă pusă în evidență la periferia mării Depresiuni Pericarpatice (Depresiunea Getică) din Oltenia și Muntenia, la contactul acesteia cu Platforma veche Moesică prelungită de la sud de Dunăre sub formațiunile miocene și pliocene ale ariei getice.

Este bine știut că fundamentul moesic pe care se sprijină întreaga cîmpie a Olteniei și jumătatea sudică a Piemontului Getic prezintă un relief relativ accentuat. În plus, se cunoaște că diferitele lui compartimente despărțite prin falii manifestă o anumită mobilitate cu consecințe directe asupra pachetelor de sedimente de deasupra, uneori resimțite pînă la suprafață și imprimate în caracterele actuale ale reliefului. Cu toate că aspectul reliefului nu oferă nici un indiciu asupra deformărilor din adînc, zăcămintele de la Ghercești — Șimnic sînt acumulate într-o ușoară boltire a formațiunilor sarmațiene și pliocene cauzată de o proeminență a fundamentului cretacic. Prezența petrolului și a gazelor a fost semnalată în cîteva orizonturi, dar zăcămintul propriu-zis se află într-un orizont nisipos, gros de peste 20 m, de vîrstă ponțiană (N. Grigoraș, 1961, pag. 206—207). Se consideră că aceste zăcăminte nu aparțin straturilor în care sînt acumulate, ci provin din formațiuni mult mai vechi — mezozoice — printr-o deplasare către păturile superioare, de-a lungul faliilor care fragmentează aceste formațiuni.

Indiferent de originea lui, zăcămintul de gaze a oferit posibilitatea creării unei puternice industrii chimice imediat la nord de Craiova, factor de seamă în transformarea socialistă nu numai a Craiovei, ci a unei regiuni mult mai întinse.

Același amplu proces de transformare socialistă, cu multiple valențe în viața acestei regiuni considerată cîndva întru-totul agricolă, a amplificat valoarea chiar a banalelor depozite de pietrișuri și nisipuri prin creșterea substanțială a cerințelor în șantierele de construcții apărute pretutindeni. O întreagă

rețea de cariere și balastiere răspândite pe teritoriul județului — Măceșu de Jos, Cetate, Boureni, Plenița, Bucovăț, Cernele — pun la dispoziția constructorilor și fabricilor de prefabricate din beton zeci și sute de mii de metri cubi de materiale.

Aparent surprinzător, dar în cîmpia întinsă a Doljului a fost semnalată prezența apelor minerale. Unele — ca cele de la Gighera — au la origine izvoare provenite din stratele pliocene din care este alcătuită cîmpia. Altele reprezintă lacuri mineralizate prin acumularea sărurilor în urma spălării și transportării acestora de pe suprafața cîmpiei din jur. La Urzicuța au început să fie puse în valoare și utilizate de localnici. Avînd evidente efecte terapeutice, nu ar fi lipsită de interes acțiunea de valorificare a tuturor surselor de acest fel.

CLIMA

Situarea județului Dolj în partea de sud-vest a țării — ceea ce înseamnă în vestul mării depresiuni din interiorul arcului carpato-balcanic — arată de la început că teritoriul larg deschis al acestuia se află mai mult în calea maselor de aer maritim mediteranean și umed oceanic și mai departe de influența maselor estice de aer cald și uscat puternic continentalizat. Analiza elementelor climatice arată în mod evident că aici sînt mult mai frecvente invaziile de aer mediteranean-adriatic coborînd pe versantul estic al Carpaților Porților de Fier și al Balcanilor Occidentali decît pătrunderile de aer nord-estic care domină întreaga jumătate estică a Cîmpiei Dunării. Efectele de föhn care iau naștere în timpul invaziilor vestice și sud-vestice (resimțite mai ales de-a lungul teraselor și luncii Dunării) determină nu numai o dominanță a vînturilor de vest, dar și o medie a temperaturilor

anuale mai ridicată (cu mai mult de $0,5^{\circ}$) decât cele ce se cunosc în estul Cîmpiei Dunării. O urmare a acestei situații generale a circulației aerului trebuie văzută și în cantitatea mai redusă a precipitațiilor în sectorul de cîmpie de la vest de Olt — în medie multianuală cu 100—150 mm — față de cîmpia dintre Olt și Argeș (*Geografia văii Dunării românești*, 1969, pag. 382). Dar o astfel de apreciere globală a condițiilor climatice din județul Dolj este necesar a fi privită numai sub aspectul diferențierii regionale și locale de la sud la nord, în funcție de înălțarea și modificarea treptată a reliefului. De la început trebuie precizat că datele climatice generale nu reușesc să pună în evidență întreaga diversitate a acestor diferențieri, dar existența lor trebuie luată în considerație ca manifestări clare ale influenței celorlalte condiții geografice asupra elementelor climatice.

Cum în lungul Cîmpiei Dunării sînt localizate cele mai ridicate valori ale bilanțului radiativ și ale bilanțului caloric din întreaga țară, este de așteptat ca teritoriul județului Dolj să prezinte — cel puțin în jumătatea sa sudică — un potențial caloric ridicat. În adevăr, valorile medii anuale ajung la 125—128 kcal/cm², ca un efect direct al duratei de strălucire a soarelui care, în medie, se menține între 2 200 și 2 500 de ore anual (cea mai mare parte a acestui număr — circa 1 500 — 1 600 ore — realizîndu-se în perioada de dezvoltare a vegetației). Dacă la aceste particularități ale bilanțului caloric și radiativ se adaugă frecvențele invazii de aer cald din vest și sud-vest, se înțelege că există condiții pentru apariția și înregistrarea unora dintre cele mai ridicate temperaturi medii multianuale. Acest lucru este clar pus în evidență de izoterma anuală de 11° care, tăind județul pe direcție nord-vest — sud-est (aproximativ pe la Plenița, Galicea, sud Șegarcea, sud Dobrești), arată că aproape întreaga jumătate sudică a teritoriului are temperaturi medii anuale mai mari de 11° (Calafat $11,7^{\circ}\text{C}$). Partea nordică a județului se află între izotermele de 11° și 10°C (Craiova $10,8^{\circ}\text{C}$), așa cum este întreaga Cîmpie Română pînă la contactul cu dealurile (fig. 4).

Temperaturile medii ale lunii celei mai reci — ianuarie — nu ajung la -3°C , astfel că întreg teritoriul se plasează între izotermele de -1° (situată la vest de valea Drincei, aproape

Fig. 4. — Temperatura medie anuală (după *Allasul climatologic*, al R. S. România, 1966).

paralel cu aceasta) și de -3°C (situată în apropierea văii Oltului). Este o situație termică asemănătoare mai mult cu cea din Dobrogea (recunoscută ca un ținut mai cald al țării) decât cu partea estică a Cîmpiei Române (pornind chiar de la Olt), în care, cu excepția unei foarte înguste fișii corespunzînd luncii Dunării, temperatura medie a lunii ianuarie se menține între -3 și -4°C . Dacă minimele absolute ajung sau chiar depășesc -30°C (Craiova $-30,5^{\circ}\text{C}$ în 1942, Calafat, $-29,2^{\circ}\text{C}$ în 1947), frecvența acestor minime foarte coborîte este mai redusă decât în estul Cîmpiei Române, ceea ce, alături de mersul izotermelor lunii celei mai reci, reprezintă încă o dovadă pentru nuanța mai blîndă a iernilor din această parte a țării. Dacă situația generală medie ne duce spre o asemenea concluzie, nu înseamnă că nu s-au consemnat cazurile unor ierni foarte reci, ca urmare a localizării maselor de aer puternic răcite în interiorul arcului carpato-balcanic și ale manifestării unor inversiuni termice puternice. Este citat, de exemplu, cazul lunii ianuarie 1942 cînd media temperaturilor pe cea mai mare parte a teritoriului județului Dolj a fost sub -11°C (*Geografia văii Dunării românești*, 1969), adică mai coborîtă decât în întreaga parte sud-estică a țării. În schimb, au fost și ierni cînd media temperaturilor lunii

ianuarie s-a situat chiar peste 4°C (ca în 1948), indicînd o situație mai apropiată de cea generală a lunii martie.

Ca urmare a diminuării pătrunderilor de aer rece dinspre est și a influenței tot mai mari a invaziilor de aer cald dinspre sud-vest, primăvara este ceva mai timpurie în aceste locuri, marcată fiind de creșterea rapidă a temperaturilor în medie cu aproximativ 5°C între februarie și martie și cu $6,5 - 7^{\circ}\text{C}$ între martie și aprilie. În luna cea mai caldă — iulie — temperaturile maxime înregistrate au depășit 41°C : $41,5^{\circ}$ la Craiova ; 41° la Băilești ; $41,5^{\circ}$ la Calafat, iar temperaturile medii multianuale pe întreg teritoriul județului sînt mai mari de 22°C , în partea sudică ajungînd către $23,5^{\circ}\text{C}$. De fapt, izoterma de 23° , care înconjură cea mai caldă regiune din întreaga țară, trece pe la Plenița, Galicea, Șegarcea, Amărăști, arătînd că jumătatea sudică a județului are temperaturile medii ale lunii iulie de peste 23°C (fig. 5). Cu excepția Dobrogei sudice, în nici o altă parte nu se mai găsește o suprafață atît de întinsă și cu temperaturi atît de ridicate în timpul verii. Timpul menținîndu-se senin perioade îndelungate (exceptînd Delta, aici întîlnindu-se cea mai scăzută nebulozitate din Cîmpia Dunării), există posibilitatea sporirii bilanțului caloric și înregistrarea unor temperaturi medii ale lunii iulie care au depășit chiar 26°C (din 1946).

Cu un număr mare de zile senine și temperaturi ridicate este de așteptat ca numărul zilelor de vară și al celor considerate tropicale să fie foarte ridicat. Așa de exemplu, la Calafat numărul mediu al zilelor de vară (adică avînd temperaturi medii de peste 25°C) este de 79, iar cel al zilelor tropicale (cu temperaturi medii de peste 30°C) este de peste 4°.

Contrastele mari dintre temperaturile lunilor de iarnă și de vară — cu amplitudini medii în jur de 24°C și cu amplitudini extreme mai mari de 70°C (72° la Craiova, $70,7^{\circ}\text{C}$ la Calafat, 70°C la Băilești) — indică gradul de continentalism al climei care nu este, totuși, cel mai accentuat din întreaga jumătate sudică a țării.

Dacă în septembrie temperatura se menține în medie în jur de 18°C sau chiar peste 18°C ($18,4^{\circ}\text{C}$ la Calafat și în general în fișa din lungul Dunării), prin micșorarea duratei de strălucire a soarelui (datorită scurtării zilelor) și prin reducerea numărului

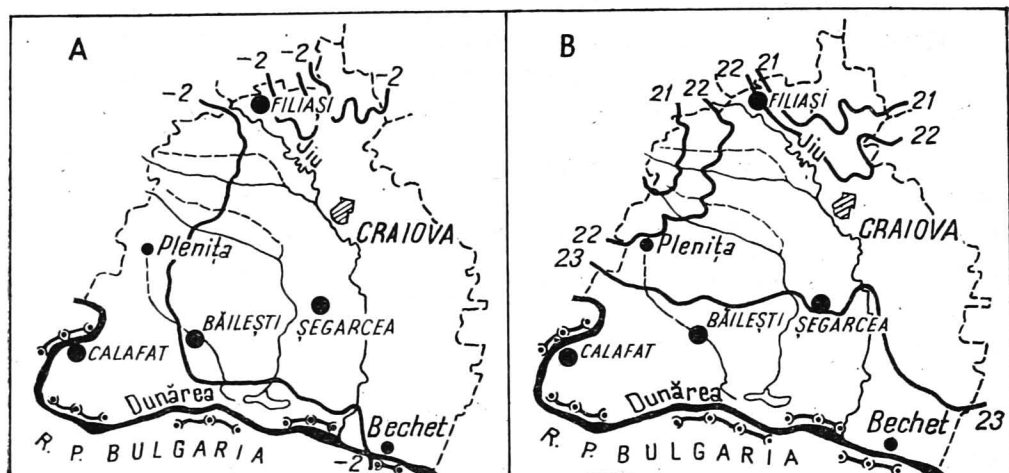

Fig. 5.— Temperaturile medii în lunile ianuarie (A) și iulie (B) (după *Atlasul climatologic al R. S. România*, 1966).

de zile senine se înregistrează o coborîre accentuată a temperaturilor din octombrie (evaluată la $6-7^{\circ}\text{C}$), în general din ce în ce mai accentuată dinspre lunca Dunării către dealurile din nord. Un decalaj termic asemănător este și între octombrie și noiembrie, fiindcă mediile multianuale se mențin în această ultimă lună între 5 și 6°C ($5,2^{\circ}\text{C}$ la Craiova, $5,7^{\circ}\text{C}$ la Calafat). Cu toate aceste valori medii, noiembrie este luna în care, de regulă, temperaturile minime coboară sub 0° și poate apare fenomenul de îngheț pe întreg cuprinsul județului. O asemenea apreciere se referă la data medie a apariției înghețului, pentru că în general coborîrea temperaturilor sub 0°C se manifestă într-un interval de timp îndelungat și cu decalaje mari între partea sudică și cea nordică a județului. Iată, de exemplu, în timp ce la Calafat data medie de apariție a înghețului este în prima decadă a lunii noiembrie (7.XI), la Craiova aceasta se situează cu o decadă mai devreme (25.X). Decalajul este și mai mare dacă luăm în considerație data de înregistrare a celui mai timpuriu îngheț: pe fișa din lungul Dunării aceasta corespunde ultimelor zile ale lunii septembrie, în timp ce la Craiova a fost consemnat încă de la 8 septembrie.

Data medie a ultimului îngheț este în prima decadă a lunii aprilie, dar ultimul îngheț a fost înregistrat la date foarte diferite, începînd din primele zile ale lunii martie pînă în prima decadă a lui mai (Craiova, la 6 mai). Ținînd seama de perioadele în care este posibilă apariția înghețului, durata medie a intervalului de zile fără îngheț este de peste 200 de zile (variînd între 204 la Craiova și 220 de zile în sudul județului — 221 la Calafat), adică ceva mai lung decît în cîmpia de la est de Olt.

Așa cum s-a arătat încă de la început, sectorul sudic al Cîmpiei Dunării se află mai mult sub influența invaziilor de aer dinspre vest, decît a deplasărilor dinspre est și nord-est, specifice întregii jumătăți estice a cîmpiei. În adevăr, atît în anotimpul rece cît și în cel cald, curenții dominanți sînt cei formați în cadrul direcției vestice și nord-vestice, care suportă și influența dirijării generale în lungul Dunării. Așa după cum arată datele stațiilor meteorologice de la Craiova, Calafat, Băilești, Caracal și Corabia (acestea din urmă din afara județului, dar considerate ca fiind reprezentative pentru partea sud-estică a acestuia), există și modificări determinate de condițiile locale, dar dominante rămîn tot direcțiile nord-vest, vest și sud-est. La Calafat, de exemplu, frecvența anuală a direcțiilor însumate vest și nord-vest reprezintă 27 %, iar dacă adăugăm și direcția sud-vest ajunge la 40 %. La Băilești frecvența vîntului dinspre nord-vest și vest ajunge aproape de 30 %, iar la Craiova depășește 28 % (în condițiile unui calm de 26 %).

Spre deosebire de aceste două direcții evidente la toate stațiile, chiar dacă sînt alte direcții cu frecvențe mari (putînd fi mai mari decît cele menționate), ele diferă de la o stație la alta în funcție de amplasarea acestora. În timp ce la Calafat vînturile cu direcție sud-est au o frecvență de 20 %, la Băilești, direcția nord-est este aceea care depășește 15 %. La Craiova și Caracal curenții dinspre est ajung la o frecvență anuală de peste 24 și, respectiv, 20 %. De fapt, frecvența mare a vînturilor cu direcție est—vest este o caracteristică a cîmpiei mai înalte și deschise de la est de Jiu, ca urmare a influenței estice din ce în ce mai accentuate cu cît ne apropiem de partea centrală a Cîmpiei Române.

Schimbările circulației generale a atmosferei de la un anotimp la altul sînt clar reflectate de modificările frecvenței vînturilor pe anumite direcții. La toate stațiile se observă că în prima jumătate a anului (dar mai accentuat în lunile de primăvară și vară) frecvența vînturilor de vest este cu mult mai mare decît în lunile din a doua jumătate. Iată de exemplu, la Craiova, frecvența medie a vîntului de vest este de peste 21 % în prima jumătate a anului și de 15 % în cea de-a doua; la Calafat se înregistrează, la fel, o scădere globală de la o parte la cealaltă a anului de aproximativ 5 %, iar la Caracal ceva mai mult de 4 %. Dacă în ansamblu vînturile dinspre est au o frecvență ridicată tot timpul anului, se constată, totuși, o diminuare generală a acesteia în timpul verii (în medie cu peste 10 % la Craiova și cu aproximativ 8 % la Calafat), adică atunci cînd advecția maselor vestice are o influență mai mare.

Numărul zilelor cu calm variază mult atît pe cuprinsul județului — în medie de la peste 26 % la Craiova, și poate chiar mai mult pe cîmpurile întinse dintr-o parte și alta a Jiului (la Caracal și Corabia calmul ajungînd la peste 32 % din numărul zilelor), pînă la 15 % la Calafat — cît și de la un sezon la altul. Frecvența cea mai mare a zilelor cu atmosferă calmă a fost înregistrată în lunile de iarnă (variind între 18—20 pînă la 45 %), iar cea mai redusă în lunile de primăvară și început de vară cînd are loc instalarea regimului de sezon cald. Frecvența mare a calmului în lunile de iarnă este o dovadă, pe de o parte, a instalării unor inversiuni termice de durată, iar pe de altă parte, a slabei influențe a deplasărilor aerului dinspre est și, în consecință, a rarității viscozelor. Acest lucru este demonstrat, pe de altă parte, și de viteza vîntului din diferite perioade ale anului. În contrast cu frecvența mare a zilelor de calm ies în evidență vitezele mari pe care le au vînturile din direcția vest, mai ales în perioada de instalare a sezonului cald. Predominarea vînturilor din vest cu intensitate mare în sezonul cald (începînd chiar dinainte de dezvoltarea vegetației) explică întru totul nu numai existența dunelor dar și mobilitatea actuală a nisipurilor, atît din sectorul Calafat — Băilești — Bistreț, cît și de la est de Jiu. Acțiunea de spulberare a particulelor (manifestată mai ales în perioadele îndelungate de secetă) reprezintă o realitate perma-

mentă de care trebuie să se țină seama în toate măsurile de amenajare a teritoriului.

Cantitatea medie multianuală de precipitații înregistrată pe teritoriul județului Dolj (între anii 1896 și 1955) variază între 560 și 480 mm. Întrucît în toată partea nordică a județului precipitațiile cad anual în jur de 550 mm, iar în extremitatea sud-estică a acestuia (Nedeia—Bechet—Dăbuleni) nu ajung la 500 mm, s-ar părea că există o relație directă între coborîrea generală a reliefului și scăderea cantității de precipitații. Cu toată această aparență, ținînd seama că în porțiunea Cetate — Moșăței — Plenița, precipitațiile nu ajung la 500 mm (în general în jur de 480 mm), iar că mai la sud, în marele cot al Dunării dintre Calafat și Rast, cantitățile anuale urcă din nou către 550 mm, trebuie să luăm în seamă mai ales particularitățile locale ale circulației (fig. 6).

Cele mai reduse cantități sînt totalizate în lunile de iarnă, iar între acestea februarie aduce cea mai redusă cantitate: între 34—35 mm la Ciuperceni și Brădești și 27—28 mm la Șegarcea, Craiova și Celaru. Desprimăvararea mai timpurie nu coincide și cu o sporire însemnată a precipitațiilor, astfel că apa scăzută în martie nu totalizează cantități mai mari. Din aprilie însă, ploile se intensifică pînă în iunie, cînd se înregistrează de obicei cantitățile maxime lunare care variază în medie între 53 mm (la Cetate, situată, de fapt, în partea cu cele mai reduse precipitații de pe teritoriul județului Dolj) și peste 70 mm (la Craiova și Celaru). Față de această situație generală există și unele abateri, în sensul că cea mai mare cantitate lunară a fost înregistrată în mai (Cetate — 58 mm, Calafat — 66 mm, Rast — 71 mm), dar fără a consemna un decalaj prea mare față de luna iunie.

Totalizînd apa căzută în lunile mai și iunie, se obțin cantități care reprezintă — cu variații de la o stație la alta — între 22 și 26 % din cantitatea medie anuală. În luna iulie, odată cu reducerea frecvenței ploilor, are loc o însemnată reducere a cantităților lunare, astfel că în această lună se înregistrează cu aproximativ 30 % mai puțin decît în iunie. Aversele din august aduc cantități de apă apropiate de cele ale lunii iulie, dar în septembrie se înregistrează cele mai reduse cantități din sezonul

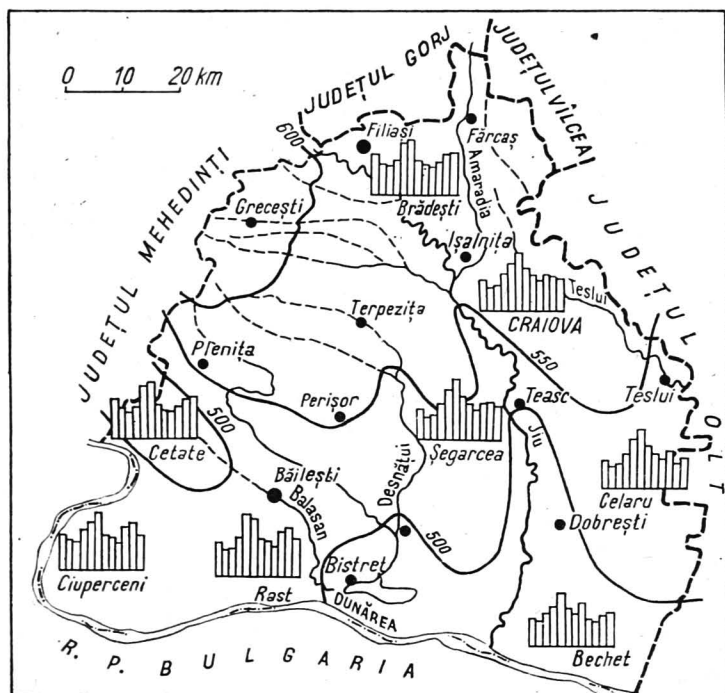

Fig. 6.— Repartiția anuală a cantităților medii de precipitații pe teritoriul județului Dolj.

cald, variind pe cuprinsul județului între 30 și 40 mm. În octombrie, precipitațiile sporesc simțitor, marcînd începutul celui de-al doilea maximum de precipitații — cel de toamnă, mai clar exprimat în noiembrie —, specific părții sud-vestice a țării, ca urmare a influenței circulației dinspre vest și sud-vest, marcată printr-o diminuare în anotimpul de toamnă a continentalismului. Acest fapt este foarte clar pus în evidență de reducerea treptată de la vest la est a cantităților de apă înregistrate în lunile de toamnă, pe măsura slăbirii influenței sud-vestice. În timp ce la Cetate, Ciuperceni și Rast cantitățile medii din lunile octombrie, noiembrie și decembrie depășesc 150 mm, la Craiova, Șegarcea, Celaru și Corabia, în aceleași luni, precipi-

tațiile totalizează între 120 și 125 mm, pentru ca la est de Olt aceste cantități să fie și mai reduse.

Pe fondul diferențelor relativ mici de la o lună la alta ale cantităților medii multianuale, trebuie menționate variațiile mari care apar pentru aceeași lună în ani diferiți, ca urmare a manifestării fie a perioadelor cu ploi intense, fie a unor perioade de secetă îndelungată. Pe de o parte sînt foarte numeroase lunile în care au căzut cantități de apă de 2—3 ori mai mari decît mediile lunare multianuale, iar pe de altă parte pot fi puse în evidență perioade de 2—3 luni de secetă în care nu a căzut nici o ploaie. Așa de exemplu, la Brădești, în februarie 1954, au căzut 202 mm, iar la Craiova, în iulie 1923, 229 mm, reprezentînd aproximativ de 6 și de 4 ori cantitatea medie a lunii respective. În septembrie 1910 au fost înregistrate la Calafat și Ciuperceni cîte 213 și 202 mm, ceea ce înseamnă o cantitate de 5 și de 6 ori mai mult decît cantitatea medie lunară. În vara mai ploioasă a anului 1940, și anume în luna iunie, au căzut la Calafat 427 mm (de aproape 7 ori mai mult față de media lunară multianuală), iar la Rast, Șegarcea și Celaru cantitățile din aceeași lună au fost de 4—6 ori mai mari decît media multianuală. Spre deosebire de aceste luni foarte ploioase, sînt cunoscute numeroase luni în care nu s-a înregistrat nici cea mai neînsemnată ploaie. La Cetate, Calafat și Ciuperceni, în anul secetos 1946, în lunile iulie și august nu s-au înregistrat căderi de precipitații. La fel, în iunie 1922 (de obicei luna cea mai ploioasă) la Șegarcea au căzut numai 1,4 mm ploaie, iar următoarele două luni au fost complet lipsite de precipitații. Perioade de secetă atît de îndelungate au mai fost consemnate și în alte părți și se cunoaște că, în general, în cîmpia de terase a Olteniei au fost înregistrate unele dintre cele mai lungi secete din țară.

Dacă în mod obișnuit decembrie este luna în care cad precipitații sub formă de zăpadă și data medie a primelor ninsori este în prima parte a acestei luni (Craiova, 3.XII), ninsori se pot ivi încă din a doua decadă a lunii noiembrie. Ultima ninsoare fiind înregistrată în a doua decadă a lunii aprilie, înseamnă că perioada maximă de cădere a zăpezilor este de peste 150 de zile. În medie, însă, această perioadă se

extinde numai pe 90 — 100 de zile. Chiar dacă au fost înregistrate zăpezi care au depășit în grosime 1 m, acestea au fost cu totul excepționale, pentru că sud-vestul Olteniei nu poate fi caracterizată ca fiind o regiune cu zăpezi abundente.

Cu ierni mai blinde și primăveri timpurii, cu veri fierbinți (adesea secetoase) și toamne mai mult prelungite către iarnă, clima Cîmpiei Olteniei prezintă o nuanță diferită în mod evident de clima părții estice a Cîmpiei Române.

DJ

A P E L E

Așa cum am putut constata încă din primele pagini, Jiul — unul dintre riurile importante de pe fațada sudică a Carpaților — reprezintă o adevărată axă geografică a județului care, prin însăși numele său, Dol-Jiu arată cât de mult este integrat acest riu în teritoriul căruia i-a dat numele. Dunărea și Jiul sînt două coordonate hidrografice ale județului, dar alături de acestea mai sînt cîteva ape a căror prezență înseamnă mult pentru un teritoriu unde densitatea rețelei hidrografice prezintă valori foarte scăzute.

Pe lângă rețeaua principală alohtonă — adică cea care își are obîrșia la distanțe mari, în alte unități de relief, așa cum sînt Dunărea, Jiul și chiar afluentul său Amaradia — există o rețea autohtonă, de mult mai mică importanță, cu obîrșiile chiar în limitele județului sau undeva pe aproape, în aceeași unitate de relief. Date fiind condițiile de alimentare, unele dintre acestea din urmă au caracter temporar și trebuie să le luăm în seamă mai mult prin văile pe care le-au creat decît prin ceea ce pot fi considerate ca organisme hidrografice.

Dunărea. În limitele județului Dolj, Dunărea își desfășoară cursul pe aproximativ 150 km, de la vărsarea Drincei

pînă la ostrovul Păpădia din dreptul Dăbulenilor. Marile ocoluri pe care le face cu întoarceri de 180° — între Cetate și Calafat, între Calafat și Rast —, ca și tendințele repetate de lărgire și despletire a albiei prin apariția a numeroase ostroave (în comparație cu sectorul din sus de Cetate) arată că fluviul străbate o regiune ale cărei particularități geologice și de evoluție i-au impus chiar pentru timpurile cele mai recente o anumită instabilitate. De fapt, se știe că după ce fluviul traversează un sector caracterizat printr-o anumită tendință de înălțare, în jos de Calafat intră într-o arie depresionară afectată de un proces de foarte lentă afundare. În asemenea condiții, cursul prezintă numeroase schimbări de direcție și o diminuare considerabilă a pantei de scurgere. Dacă între Cetate și Calafat (sub influența înălțării din amunte), coborîrea este în jur de $0,070\%$, între Calafat și Bistreț se reduce la aproape jumătate, atît cît este panta medie pe întreaga Dunăre, de la Drobeta-Turnu Severin pînă la vărsare. Cu o asemenea pantă înseamnă că în limitele județului Dolj fluviul coboară mai puțin de 7 m. O pantă atît de redusă nu poate avea alte consecințe decît reducerea vitezei de scurgere, scăderea capacității de transport și depunerea aluviunilor, scăderea adîncimii albiei, apariția tendinței de despletire a albiei și formarea unui mare număr de ostroave. În adevăr, de-a lungul celor aproximativ 150 km, acolo unde albia prezintă lărgirile maxime (de 1,5—1,7 km), sînt înregistrate și cele mai mici adîncimi: la niveluri medii în jur de 3 m, față de adîncimile obișnuite care variază între 5 și 8 m. Aici apar în mod frecvent înisipări (bancuri, renii), continuînd sau dublînd ostroavele deja existente. Ele reprezintă nu numai puncte de periclitate a navigației la nivelurile scăzute din timpul verii, dar și locuri de oprire, în timpul iernii, a gheții și de formare a zăpoarelor (fig. 7).

Ca porțiuni cu un grad mai mare de periclitate sînt de semnalat cele din cotul de la Cetate dintre Ciuperceni și Desa (unde se află grupate mai multe ostroave), din dreptul ostroavelor Copanița și Kozlodui (din dreptul Nedeii) și în avale de Bechet în porțiunea ostroavelor Leskoveț—Păpădia.

Lăsînd de o parte ostroavele care aparțin R. P. Bulgaria (mai numeroase decît cele de pe teritoriul nostru), de la Calafat

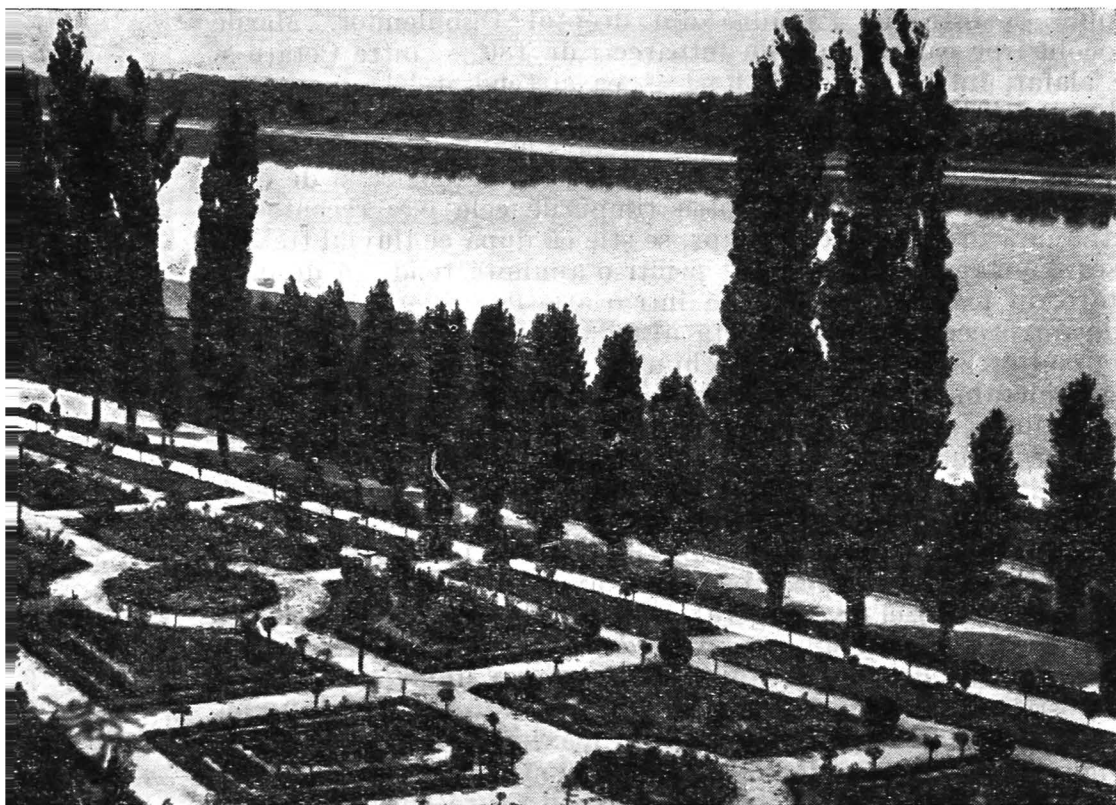

Fig. 7.— Dunărea la Calafat (foto Comb. Poligr. Casă Scintei).

pînă în dreptul Dăbulenilor se înșiră ostroavele : Calafatu Mare și Calafatu Mic, Pietrișu, Nebuna, Ostrovu lui Vană, Gitanu, Căpanița, Carabulea, Păpădia.

Nivelurile apelor Dunării au oscilații foarte accentuate în decursul unui an, ca și de la un an la altul, dar cele mai mari amplitudini înregistrate variază între 856 cm la Cetate și 796 cm la Bistreț. Diminuarea creșterilor de nivel de la Cetate pînă către gura Jiului trebuie pusă în legătură cu lărgirea continuă atît a albiei Dunării, cît și a luncii care în avale de Ciuperceni Vechi atinge în unele locuri lărgimea de 10 km (Dunăreni, Dă-

buleni). De la gura Jiului, însă, ca urmare a aportului de apă al acestuia și al râurilor venite din dreapta (Lom, Ogosta), ca și a îngustării evidente a luncii Dunării, se observă o creștere a amplitudinii nivelurilor.

Este destul de bine cunoscut faptul că debitul Dunării se formează în bazinul său mijlociu, înainte de a străpunge Carpații și că modificările acestuia în cursul mijlociu sînt puțin însemnate, dar este interesant de urmărit cum sporesc treptat pe măsura primirii afluenților mai importanți (cu toate că, luați separat, ar părea cu totul neînsemnați).

La Cetate debitul mediu multianual al Dunării este apreciat la 5 450 m³/s, iar la Bechet la peste 5 570 m³/s. Plusul de peste 120 m³/s înregistrat pe teritoriul județului Dolj se datorește în primul rînd Jiului (cu un debit în jur de 90 m³/s), cel mai important afluent de la intrarea pe teritoriul României.

Pornind de la aceste valori medii multianuale, trebuie avut în vedere că volumul apelor scurse de Dunăre cunosc variații foarte accentuate. Dacă debitele maxime înregistrate în cazuri excepționale s-au apropiat de 15 000 m³/s (în 1940 și 1942), cele minime au coborît cu mult chiar sub 2 000 m³/s, așa cum de exemplu a fost în anii 1946 și 1947.

Debitele maxime apar în mod obișnuit în lunile de primăvară și început de vară — aprilie, mai, iunie — cînd se știe că se produc viiturile obișnuite ale Dunării și se scurge o treime din volumul anual. Spre sfîrșitul verii și mai ales în lunile de toamnă — septembrie, octombrie — se înregistrează debitele maxime urmate de o nouă creștere a apelor cauzată de ploile de toamnă. În ianuarie—februarie se ivește al doilea minim, adică în perioada de reducere a scurgerii sub influența înghețului.

În iernile geroase Dunărea îngheață. Chiar dacă gheața la mal și sloiurile pot să se manifeste încă din prima parte a lunii decembrie, în sectorul din sus de gura Oltului podul de gheață se formează în cazurile cele mai timpurii numai din prima decadă a lui ianuarie. Perioada de apariție și persistență a podului de gheață se poate extinde pînă la jumătatea lui martie, dar cea mai lungă perioadă cu pod de gheață înregistrată nu a ajuns la 2 luni (Bechet 54 de zile, 1953—1954).

Mai variată decît în alt sector, lunca Dunării dintre Ciuperceni Vechi și Dăbuleni reprezenta — înainte de îndiguire — o regiune cu totul aparte. Din mulțimea ochiurilor de apă și mai ales a întinselor bălți înșirate de la Cetate pînă dincolo de Dăbuleni : Fîntina Banului, Maglavit, Golenți, Manginița, Coldoava, Rast, Bistreț, Nasta, Cîrna, Nedeia, Potel, numai cîteva au rămas ca mărturie a ceea ce au însemnat bălțile de altădată. La Rast, procesul de colmatare este foarte înaintat, iar la Nedeia numai acumulările din ploi și infiltrări mai amintesc că aici a fost una din bălțile renumite, mereu alimentată cu apă și pește din Dunăre. În afara lacurilor de mai mică importanță, Fîntina Banului, Maglavit, Golenți, Ciuperceni, în lunca total îndiguită au mai rămas numai lacurile de la Bistreț — Călugăreni și Bistreț, primul ca urmare a adîncimii sale deosebite, cu mult sub nivelul Dunării, al doilea amenajat și întins pe o mare suprafață între Bistreț și Dunăreni pentru a prelua apele aduse de Desnățui (fig. 8).

Două sînt apele cu obîrșiile în partea de nord-vest a județului care, după ce străbat cîmpia de terase a Doljului, ajung — atunci cînd firul de apă nu li se pierde sub arșiță — pînă în lunca Dunării. *Balasanul* (sau Cîlieni, după numele bălții, pe care o alimentează la Băilești) pornind de undeva din apropierea Pleniței ajunge pînă în balta Strîmba de la sud-est de Catane. Prin transformările pe care le-a suportat este pe cale de dispariție ca organism hidrografic. Aceasta în ciuda faptului că în secolele trecute de-a lungul lui erau trase bărcile încărcate cu cereale spre a ajunge la una din schelele Dunării. *Desnățuiul* figurează între riurile mici, tipice de cîmpie, cu izvoarele la o altitudine de numai 260 m în Cîmpia înaltă a Bălăciței (chiar la nord de Bălăcița). Pînă să ajungă în actualul lac Bistreț înconjurat de diguri, străbate un drum de 95 km și drenează o suprafață de 1 700 km² (mai mare decît bazinul Gilortului și ceva mai mică decît aceea de pe care își strînge apele Motrul). Mărimea bazinului său nu se datorește atît pîrîului Terpeziței (cu care se întîlnește la nord de Radovan), cît pîrîului Baboia (sau Eruga) venit de la nord-vest de Plenița și Orodel, spre a ajunge în valea Desnățuiului la Bîrca. Acest (așa-numit) pîrîu Baboia este un fel de dublare a Balasanului, fiindcă la fel ca

Fig. 8.— Lacul Călugăreni (Bistreț) ocupînd, probabil, un foarte vechi curs al Dunării părăsit (foto V. Sencu).

acesta are un curs temporar și pe alocuri bălțește în valea largă abia schițată (în special în jos de Siliștea Crucii).

Așa cum s-a mai menționat, Jiul reprezintă axa hidrografică a județului, dar nu el drenează cea mai mare parte a teritoriului acestuia. După cum întreaga treime sud-vestică a județului este străbătută de Desnățui, Baboia și Balasan, partea nord-estică, sub forma unei fișii late de 10—12 km, este brăzdată de văile dinspre obârșie ale pîraielor *Geamărtăului* cu afluentul său *Horezu* (drenate către Olteț) și *Teslui*, afluent al Oltului. Dacă primele două se află în limitele județului Dolj numai pe mai puțin de 20 km, Tesluiul, despicînd în două interfluviul îngust dintre Amaradia și Geamărtăului (după ce pornește de la o altitudine egală cu cea a obârșiei Desnățuiului),

își desfășoară cursul pe circa 70 km pînă ce trece (dincolo de satul Teslui) în județul Olt.

Jiul intră în județul Dolj acolo unde se întîlnește cu Motrul. Din acest punct pînă la Dunăre cursul său mai străbate încă 155 km. De la confluența cu Motrul, situată la 100 m altitudine absolută, pînă la Dunăre coboară 78 m, ceea ce îi permite numeroase ocoluri largi, sau meandre strînse, întoarceri în loc și despletiri ale albiei. Aspectul cursului său atît de variat, belciugele, brațele părăsite și succesiunea de locuri mai joase cu stagnări de apă ne-ar îndreptăți la prima vedere să-l considerăm, cel puțin pe această parte inferioară a cursului său, ca un rîu lent și îmbătrînit. Dar, în ciuda acestei prime constatări, *Jiul* rămîne un rîu capricios — poate mai mult decît alte rîuri carpatice —, cu oscilații mari ale debitelor și nivelurilor. Debitul mediu multianual este evaluat în jur de $90 \text{ m}^3/\text{s}$, dar oscilațiile între cele mai mari și mai mici debite sînt considerabile.

La postul de observație Podari, în avale de care *Jiul* nu mai primește nici un afluent spre a-i modifica debitul (dar se pot înregistra mai mult pierderi prin evaporatie, infiltrare și consum), în anii 1945, 1947 și 1948 s-au înregistrat debite medii anuale de numai 49,48 și $42 \text{ m}^3/\text{s}$, dar cel mai mic debit mediu anual cunoscut este cel din 1943, de numai $23 \text{ m}^3/\text{s}$. Debitele mari au o variabilitate și mai accentuată. Cele excepționale apar, desigur, mai rar, dar pot ajunge la amplificări de 14—15 ori față de debitul mediu multianual. Cel mai ridicat debit înregistrat vreodată (cauzat de o perioadă de ploi foarte bogate de la începutul verii) a depășit $1\,600 \text{ m}^3/\text{s}$.

Urmărind modul de repartiție pe luni a debitelor, apar și mai evidente variațiile cantităților de apă scurse la un moment dat. Așa de pildă, în lunile de vară sau de început de toamnă (august și septembrie) sînt foarte frecvente debitele între 10 și $20 \text{ m}^3/\text{s}$. În august și septembrie 1928 s-au înregistrat numai 7 și, respectiv, $5 \text{ m}^3/\text{s}$. Frecvența mare a debitelor mari și foarte mari (deci a viiturilor) din lunile aprilie—iunie este și pe Jiu un fenomen caracteristic și nu de puține ori ia proporții catastrofale. Manifestările lor trebuie să constituie unul din motivele pentru adoptarea unor măsuri de regularizare, cu

atît mai mult cu cît în lunile următoare debitele pot ajunge atît de mici încît pot periclita alimentările cu apă.

Pe Jiu, fenomenul de îngheț apare în medie în cea de-a doua decadă a lunii decembrie, adică mai tîrziu decît pe râurile din partea estică a Cîmpiei Române. Podul de gheață se formează cu circa 20—25 de zile mai tîrziu de la apariția gheții, în general către sfîrșitul lunii decembrie. El se poate forma și persista pînă în ultima decadă a lunii februarie.

Observațiile au arătat că Jiul este unul dintre râurile cu conținut foarte ridicat al aluviunilor în suspensie (turbiditate mare) și, în general, cu o mare putere de transport a aluviunilor. (Datele îl arată ca pe riul cu o foarte ridicată valoare a scourgerii solide specifice în comparație cu celelalte riuri principale ale României). Lunca atît de largă a Jiului, meandrea și despletirea accentuată a cursului trebuie interpretate în mare măsură și ca efectul cantității mari de aluviuni transportate și depuse. Iar dacă ne reamintim de nisipurile împrăștiate de vînt pe terasele și cîmpurile din stînga Jiului după ce le-a preluat din albia acestuia, devine și mai evidentă acțiunea de transport a acestui rîu și rolul pe care l-a avut — prin caracteristicile lui hidrologice — de modelare a suprafeței cîmpiei.

După întîlnirea cu Motrul, Jiul nu mai primește afluenți importanți, dar se poate remarca, la nord de Craiova, convergența unui mănunchi de văi, între care mai însemnată este aceea a Amaradii. Din dreapta vin pîraiele *Argetoaia* și *Raznic* sau *Obedeanu*, ambele cu obîrșile la circa 40 km în jumătatea nordică a Cîmpiei înalte a Bălăciței, din stînga *Brădești* și *Amaradia*, ale cărei obîrșii se află cu 100 km mai la nord, în dealurile dintre Olteț și Gilort, cu înălțimi în jur de 600 m. În județul Dolj intră cu ultimii 30 km înainte de vărsare. Avînd regimul de alimentare, ca și toate celelalte particularități hidrologice, puternic influențat de oscilațiile climei, este explicabil de ce în timpul verii Amaradia devine un pîrîiaș anemic care abia reușește să umezească albia sau chiar dispare sub dîra de nisipuri fierbinți. Aceasta însă în contrast cu lunile de primăvară cu ploi abundente, cînd riul vine năvalnic transportînd cantități mari de aluviuni.

În jos de Craiova, malurile Jiului sînt fragmentate de cîteva vîlcele create de cursuri temporare, cu totul neînsemnate, pe care nu le putem trece în categoria afluenților. Ar trebui poate amintite cîteva izvoare abundente ieșite de sub versantul estic (ca cele de la Gioroc, Murta, Dobrești), care, prin constanță și debit, oferă posibilități locale de utilizare fără amenajări deosebite. O mențiune trebuie făcută și pentru Jieț, vechi curs al Jiului părăsit și rămas, pe sub malul estic, în jos de Rojiștea, spre a drena o parte din apele scurse de pe terasele de pe stînga.

Așa cum s-a văzut, pe teritoriul județului Dolj riurile nu sînt numeroase dar rețeaua hidrografică a fost completată de lacurile prezente în număr mare atît în lunca Dunării și în micile depresiuni dintre dune, cît și pe terasele Dunării și Jiului, acolo unde s-au creat condiții propice de acumulare și menținere a apei.

În urma indiguirilor și desecărilor au dispărut cele mai multe și mai mari dintre lacurile din luncă alimentate de Dunăre la revărsări. Cele care au rămas au acum un regim cu totul diferit față de cel dinaintea amenajărilor. Dar în afara acestora sînt de semnalat lacurile izolate formate între dune — ca Balta Neagră dintre Desa și Poiana Mare — sau în cuvetele din lungul unor văi secundare — lacul Urzicuța. Caracteristica principală a acestor lacuri o formează conținutul mare de săruri care le conferă chiar calități terapeutice. Concentrarea sărurilor (pînă la apariția eflorescențelor) se datorește procesului complex de spălare și de transport de pe o anumită suprafață și apoi de evaporare a apei. Cantitatea de săruri oscilează foarte mult de la un sezon la altul, în funcție de gradul de secare a fiecărui lac, în general observîndu-se o creștere de cîteva ori a cantității de săruri în lunile de la sfîrșitul verii și din toamnă.

Mai sînt încă două tipuri de lacuri prezente în cuprinsul județului Dolj : pe de o parte lacurile de pe terase, cu izvoare proprii, așa cum sînt Lacul Mare și Lacul Mic de la Prunet, aflate la sud de Craiova (și utilizate din ce în ce mai mult ca lacuri de agrement) pe o terasă inferioară a Jiului, iar pe de altă parte lacurile antropice, sau de baraj. Acestea din urmă au — în raport cu mărimea cursului și a văii barate — dimensiuni foarte variate.

Apele freatice. Există o relație directă între particularitățile reliefului (sub aspectul fragmentării, energiei și al constituției litologice) și posibilitățile de formare a orizonturilor acvifere. Toate diferențele care apar în repartiția formelor principale de relief — interfluvii, văi, terase — se constată în modul de distribuire a apelor freatice.

În jumătatea nordică a județului (corespunzând părții sudice a Piemontului Getic, prin aspect și altitudine o cîmpie înaltă piemontană dar prin fragmentare mult diferită de cîmpia propriu-zisă de la sud) natura rocilor permite formarea pînzelor de apă la adîncimi mai mari ca efect al permeabilității depozitelor piemontane. Adîncirea văilor a dus la interceptarea pînzelor, apariția izvoarelor și deci a liniilor de descărcare a pînzelor. Toți afluenții secundari ai Jiului își au izvoarele în pînzele cantonate în această unitate piemontană la adîncimea de 15—30 m și poate chiar mai mult. În sectorul din dreapta Jiului se constată o deplasare generală a apelor freatice către sud-est, în conformitate cu configurația generală a reliefului și a liniilor vechiului con de dejecție format de Dunăre (la începutul cuaternarului) în această regiune. La trecerea de la regiunea piemontană la terasele Dunării are loc o reducere a adîncimilor și chiar apariția unor linii de descărcare.

Pe terasele Dunării dintre Drincea și Desnățui, nivelul hidrostatic descrește în aceeași direcție, astfel că hidroizobatele cu valori de 10, 5 și 2 m devin aproape perpendiculare față de dezvoltarea generală a teraselor. Ape freatice cu adîncimi mai mari de 10 m sînt cantonate pe spațiul dintre Plenita și Cetate extins în lungul Dunării pînă la Calafat și Moțăței, ca și pe terasele înalte de la nord de Galicea Mare, Siliștea Crucii și Lipov. Pe toată cîmpia de la nord de Poiana Mare, Seaca de Cîmp, Covei, Boureni, pînza de apă este, în general, între 5 și 10 m, iar pe fișia din lungul Dunării, corespunzînd celor mai joase terase, variază de la 5—6 m pînă la sub 2 m.

La est de Desnățui, hidroizobatele capătă o altă desfășurare și urmăresc îndeaproape configurația reliefului. Pînă la linia Radovan — Șegarcea — Drănic apele freatice au o adîncime mai mare de 20 m, iar pe terasele desfășurate pînă la Bîrca — Măceșu de Sus — Nedeia între 20 și 10 m, local chiar mai mult.

În stînga Jiului situația este în mare măsură asemănătoare, cu adîncimi de peste 20 m pe tot cîmpul înălțat de nisipuri pînă la Amărăști. Pe terasele din triunghiul Dobrești — Bechet — Dăbuleni, hidroizobatele au un mers mult mai variat, arătînd adîncimi de la 20 pînă la 2 m, în conformitate cu variațiile accentuate ale suprafeței terenului datorate atît modului de desfășurare a teraselor, cît și grosimii și gradului de vîlurire a nisipurilor. O situație asemănătoare prezintă întreaga luncă a Dunării numai că adîncimile sînt pînă la cel mult 5—6 m pe cele mai înalte acumulări de nisipuri.

Grosimea stratului acvifer diferă mult de la un loc la altul, dar se poate aprecia că, în general, aceasta este în medie de 4—6 m în partea nordică a județului și pe terasele superioare ale Dunării, crescînd pe terasele inferioare chiar pînă la 12—15 m (la nord de Rast s-a determinat o grosime a stratului acvifer de 15 m). Lucrările de îndiguire și desecare din luncile Dunării și Jiului au dus la o schimbare radicală a aspectului hidrografiei de suprafață și a adîncimii orizonturilor freatice. Dar schimbările nu se limitează la cele două lunci largi, pentru că partea sudică a județului este brăzdată de păienjenişul de canale de irigație, formînd o adevărată rețea hidrografică artificială. Amenajările din lunci și sistemele de irigație construite sau aflate în construcție au produs o modificare radicală a rețelei hidrografice de pe teritoriul județului, o adevărată revoluție în ambianța generală a cîmpiei și luncii cu scopul utilizării cît mai eficace a resurselor locale.

SOLURILE, VEGETAȚIA, FAUNA

Solurile. Fragmentarea generală a teritoriului, văile largi care-l străbat, ca și prezența întinselor suprafețe acoperite de nisipuri reprezintă elementele principale ale diversității reliefului. Cu toate acestea ele nu aduc modificări atît de puternice

încît zonalitatea generală a solurilor din Cîmpia Română să nu mai poată fi recunoscută în limitele județului Dolj, tot așa de bine ca și în alte părți ale cîmpiei. Din contră, se poate afirma că pe cîmpurile situate de o parte și alta a Jiului se pot desluși foarte clar fișile de soluri dispuse succesiv de la nord la sud.

Prin situarea în partea de sud-vest a țării, sub raportul particularităților solurilor, acest teritoriu aparține provinciei danubiano-getice în care apar clar diferențiate zonele de sol brun de pădure, de sol brun-roșcat de pădure, de cernoziom levigat și de cernoziom, acestea din urmă fiind în mare parte acoperite de nisipuri nesolificate sau slab solificate.

Partea deluroasă a județului este domeniul *solurilor brune de pădure* dezvoltate pe formațiunile argilo-nisipoase din partea sudică a Piemontului Getic. Ele acoperă toate podurile și spinările deluroase de la nord de linia Cornu, Terpezița, Craiova, Robănești. Sînt soluri cu un profil slab diferențiat, formate sub pădurea de stejar, în cea mai mare parte sub pădurea de cer și gîrniță, iar la limita nordică a județului, sub pădurea de gorun. În această parte nordică apar din ce în ce mai frecvent solurile brune podzolite pînă la un stadiu mediu de podzolire. Se poate chiar diferenția la nord de o linie marcată cu aproximație de localitățile Grecești—Ișalnița o fișie în care predomină solurile brune de pădure slab sau mediu podzolite, dar și cu apariții locale de podzoliri puternice ca urmare a modificării treptate atît a condițiilor climatice, cît și a celor de relief (fig. 9).

Partea de mijloc a teritoriului este domeniul de apariție a *solurilor brun-roșcate de pădure* într-o fișie lată de aproximativ 20 km (întreruptă numai de valea Jiului cu solurile ei aluviale) care cuprinde extremitatea sudică a Piemontului Getic, terasele cele mai înalte de la vest de Jiu, ca și partea nordică a cîmpului dintre Jiu și Olt. Această fișie reprezintă de fapt acea zonă de trecere de la podiș (sau cîmpia piemontană înaltă) la cîmpia propriu-zisă a Olteniei. Limita sudică poate fi urmărită pe linia localităților Unirea, Giubega, sud-Perișor, Șegarcea, Celaru, pe alocuri bine pusă în evidență de denivelările prin care se termină către sud terasa superioară (la nord de Unirea, la Giubega și Perișor) și cîmpul Sălcușei (la Șegarcea și Drănic).

Solul brun-roșcat de pădure (considerat ca făcînd trecerea dintre solurile brune de pădure și cele maronii levigate mediteraneene) apare în forma sa tipică în această parte a țării fiindcă aici se realizează condițiile acelei nuanțe a climatului temperat care, în special prin regimul precipitațiilor și al temperaturilor, arată o anumită asemănare cu trăsăturile climatului submediteranean. Desigur că este vorba nu atît de o influență sudică manifestată cu pregnanță, cît mai ales de convergența regională și locală a mai multor factori geografici favorabili care dau naștere unei ambianțe generale ale cărei particularități pot fi comparate cu cele ale climatului submediteranean, iar aceasta poate fi considerată — mai ales prin consecințele ei — ca o nuanță de tranziție.

Solul brun-roșcat prezintă un profil adînc de 1,5—2 m bine diferențiat în trei orizonturi : orizontul A adînc de 30—40 cm de culoare brună închis-roșcată și structură grăunțoasă ; orizontul B mult mai dezvoltat (avînd grosimi pînă la 1,5 m) de culoare brun-roșcată, puternic argilizat și compact, se sfarmă în bucăți nuciform-prismatice ; orizontul C apare mai puțin clar definit și face trecerea la roca-mamă loessoidă pe care se formează asemenea soluri. Nuanța roșcată este o consecință a acumulării oxizilor ferici.

Condițiile generale de formare sînt specifice pădurii de cer și gîrniță, dar în porțiunile mai umede la acestea se pot adăuga și alte specii de arbori : carpen, jugăstru, ulm, tei etc. De remarcat că tocmai în aceste părți mai umede apare solul brun-roșcat podzolit, ocupînd petice relativ întinse mai ales de o parte și alta a Jiului, imediat la sud de Craiova.

Deosebirea de solul brun-roșcat propriu-zis constă în acumularea într-o cantitate mai mare a silicei în orizontul A. Prezența acesteia dă solului o nuanță generală cenușie, iar pe alocuri se remarcă prin pete cenușii-albicioase. Orizontul B este la rîndul său mai compact și mai puțin permeabil. Prin cantitatea de substanțe nutritive pe care le conține, solul brun-roșcat de pădure este considerat ca avînd o fertilitate ridicată și poate fi folosit într-o gamă variată de culturi agricole, în pomicultură și viticultură. De fapt, viile renumite din podgoria

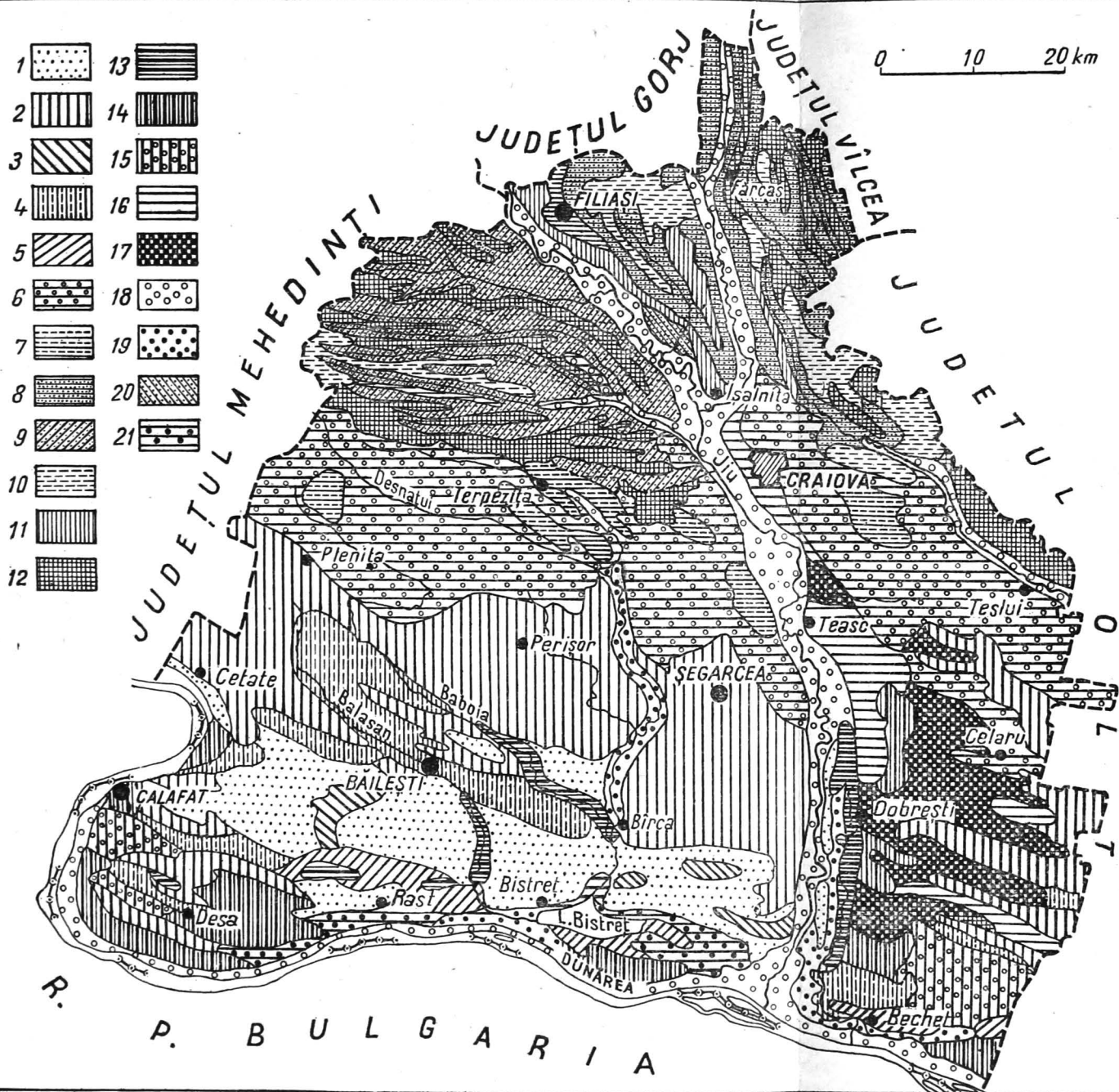

Fig. 9.— Repartiția solurilor în limitele județului Dolj (generalizată după Harta solurilor, sc. 1 : 1 000 000 a Institutului geologic).
 1. Cernoziomuri (inclusiv castanii și ciocolatii); 2, cernoziomuri levigate; 3, cernoziomuri carbonatice; 4, cernoziomuri levigate nisipoase; 5, cernoziomuri gleizate; 6, soluri brun-roșcate (inclusiv de tranziție); 7, soluri brun-roșcate podzolite; 8, soluri brune și regosoluri; 9, soluri brune și brune podzolite; 10, soluri negre și brune argiloase compacte; 11, soluri brune; 12, soluri argiloiluviale, moderat podzolite; 13, soloneturii freatic-umede; 14, nisipuri nesolificate sau foarte slab solificate; 15, nisipuri slab solificate și cernoziomuri levigate; 16, nisipuri slab solificate și soluri argiloiluviale; 17, soluri argiloiluviale nisipoase; 18, aluvii și soluri aluviale frecvent gleizate; 19, soluri brune aluviale; 20, lăcoviști; 21, mlaștini.

Șegarcei, cele de la Galicea Mare și de pe Dealurile Viilor din jurul Craiovei, în cea mai mare parte pe asemenea soluri se află.

Mai la sud, pe terasele medii și inferioare ale Dunării pînă în luncă este un domeniu de dezvoltare a cernoziomurilor — de la *cernoziomul puternic și foarte puternic levigat*, pînă la peticele de *cernoziom ciocolatiu* din vecinătatea luncii Dunării. Spre deosebire de solurile brune de pădure și brun-roșcate de pădure dispuse în benzi mai mult sau mai puțin uniforme, cele cîteva varietăți de cernoziom nu se mai înscriu atît de clar în fișii dispuse succesiv către sud. Gîndindu-ne la altitudinea regiunii și mai ales la fragmentarea foarte redusă, această modificare în zonalitatea solurilor ar părea la prima vedere greu de explicat. Dacă luăm, însă, în considerație prezența solurilor de nisipuri pe suprafețe întinse, atît în dreptul mării bucle a Dunării din amunte și avale de Calafat, cît și în stînga Jiului, nisipuri care creează o mare varietate a reliefului și a adîncimii apei freatice, devine foarte ușor de explicat situația menționată.

Cu tot aspectul general stepic al Cîmpiei Olteniei, de la început trebuie precizat că acest ținut aparține silvostepii, ceea ce este dovedit nu numai de marea întindere a cernoziomurilor levigate, dar și de resturile pădurilor de stejar care altădată ocupau întinderi mari.

În profilul cernoziomurilor levigate apar trei orizonturi bine diferențiate, orizontul A (de acumulare a humusului) de culoare brună-negricioasă, orizontul B brun, cu nuanță castanie-roșcată și structură nuciformă pînă la prismatică (întrucîtva asemănătoare cu ceea ce s-a întîlnit la solul brun-roșcat de pădure) și orizontul C de acumulare a carbonaților, cu eflorescențe, pseudomicelii și concrețiuni.

Imediat la sud de zona solului brun-roșcat de pădure, pe terasele mai înalte de la vest de valea Desnățuiului și pe cîmpul din stînga Jiului (mai puțin afectat de nisipuri) apar cîteva petice de cernoziom puternic levigat. Ele ocupă suprafețe mult restrînse față de cît se întind cernoziomurile mediu și slab levigate, prezente într-o fișie lată de 15 — 20 km pînă la o linie care trece între Dunăre și Jiu, aproximativ de la Maglavit, pe la Moșăței, Băilești, Birca, Gîngiova. La est de Jiu cernoziomurile puternic levigate ocupă o suprafață ceva mai întinsă

în porțiunea Zănoaga — Dioști — Celaru, dar din cauza extinderii către sud a nisipurilor, cernoziomurile mediu și slab levigate apar numai în câteva fișii intercalate solurilor nisipoase, indiferent dacă acestea sînt cernoziomuri levigate nisipoase sau soluri argilo-iluviale nisipoase.

Cu excepția sectorului Calafat—Rast ocolit la vest și sud de Dunăre, tot ceea ce este la sud de linia Maglavit — Băilești — Bîrca — Gîngiova reprezintă domeniul de apariție a cernoziomului ciocolatiu, în cuprinsul căruia se întîlnesc și numeroase petice fie de cernoziomuri carbonatice, levigate și nisipoase, fie solonețuri formate în micile depresiuni și vîlcele de pe podul teraselor.

Pe terasa inferioară și în lunca înălțată prin acumulări de nisipuri din sectorul Calafat — Rast, ca și la est de Jiu, în porțiunea Sadova — Bechet — Dăbuleni, există un adevărat mozaic de soluri, reflectînd în mod direct diversitatea condițiilor de formare. În acest ansamblu cea mai mare răspîndire o au cernoziomurile levigate nisipoase și, bineînțeles, nisipurile aflate în diferite stadii de solificare sau chiar nesolificate, dar nu lipsesc nici solonețurile aluviale, cernoziomurile levigate și gleizate și chiar lăcoviștile.

O mare varietate de soluri se întîlnește și în cele două mari lunci ale Jiului și Dunării, dar este o mare deosebire între o luncă și alta. În lunca Jiului — în general mai netedă — predomină *solurile aluviale*, frecvent gleizate, cu sau fără carbonați, alături de care sînt petice sau fișii de *soluri gleice podzolite, solonețuri, soluri brune și chiar cernoziomuri aluviale*. De-a lungul Dunării prezența aluviunilor nisipoase și a nisipurilor remaniate eolian a determinat predominarea solurilor nisipoase în diferite grade de evoluție, a nisipurilor nesolificate și a mlaștinilor.

Urmărind pe scurt trăsăturile generale ale solurilor de pe teritoriul județului Dolj am putut constata, înainte de orice, o varietate foarte accentuată a acestora, condiție de bază pentru practicarea unei game de culturi. Modul de utilizare a terenurilor reflectă clar acest lucru, dar marea varietate a solurilor și implicit a condițiilor în care ele se dezvoltă pun în același timp probleme diferite și uneori dificile pentru aplicarea măsurilor ameliorative necesare obținerii unor producții ridicate. Cu toate

aceste dificultăți, în județul Dolj s-au întreprins acțiuni de mare amploare pentru valorificarea înaintată a terenurilor cu rezultate care pot reprezenta oricând un exemplu în această privință.

Vegetația Întinderile mari din sudul județului Dolj, azi acoperite de lanuri bogate și lipsite de vegetație arborescentă, întrunesc imaginea unei stepe, puțin diferită de ceea ce ne-ar putea oferi larga stepă a Bărăganului. Aceasta este imaginea generală actuală, dar Cîmpia Olteniei este numai aparent o stepă. Ea a devenit astfel prin activitatea omului din ultimele secole: deci o stepă antropică recent formată, pentru că atît natura solurilor, cît și pîlcurile de pădure rămase izolate pe întinsul cîmpurilor sau chiar copacii stingheri arată că aici, nu prea demult, au existat păduri. În adevăr, Cîmpia Olteniei a reprezentat un domeniu al silvostepii — al pădurilor de stejar poienite și al tufărișurilor. De aceea, trebuie considerate ca atare menționările precum că în vremea Daciei pădurile se întindeau și în Oltenia pînă spre Dunăre.

Unul dintre primele documente cartografice care consemnează răspîndirea pădurilor în țara noastră, întocmit cu mai puțin de 200 de ani în urmă (harta lui S p e c h t din 1790), arată că situația suprafețelor acestora era mult diferită față de cea actuală. În acea vreme pădurile compacte se întindeau pînă la Plenița — Cioroiu — Șegarcea — Valea Stanciului — sud Amărăști, dar și mai la sud existau trupuri de pădure destul de întinse mai ales pe cîmpurile dintr-o parte și alta a Desnățuiului. Sate ca Padea, Țugurești, Birza — azi în cîmp deschis — se aflau în mijlocul pădurilor de stejar poienite. Începînd de la Șegarcea și Drănic, pe cîmpul larg dintre Desnățui și Jiu, codrii deși se întindeau fără întrerupere spre nord.

În răstimpul scurs de la acea dată s-a produs o modificare radicală a învelișului vegetal. Nu numai că a avut loc o deplasare spre nord a limitei sudice a pădurii și golirea cîmpiei de peticele anterior existente, dar a avut loc și o rărîre evidentă pînă la despădurire a întregii părți sudice a Piemontului Getic.

Ținînd seama de vechea răspîndire a pădurilor, nu se poate trage altă concluzie decît că teritoriul județului Dolj aparține în cea mai mare măsură zonei forestiere a stejarului, iar dacă

ne referim și la cât a mai rămas din vechea haină a pădurilor apare foarte clar divizarea acestui teritoriu în trei părți. Partea nordică a județului (totodată și cea mai înaltă), extinsă pînă la sud de Filiași, este încă ocupată de păduri mari de cer și gîrniță (*Quercus cerris*, *Quercus frainetto*). Pe spinările deluroase de la est de Amaradia se întîlnesc pîlcuri sau chiar trupuri de pădure în care se face prezent gorunul (*Quercus petraea*) a cărui arie de răspîndire se plasează pe întreaga jumătate nordică a Podișului Getic. Alături apar numeroase alte specii de foioase specifice dealurilor de altitudine coborîtă și cîmpiilor (fig. 10).

Partea de mijloc a județului pînă la linia Plenița—Șegarcea —Apele Vii reprezintă tot domeniul pădurilor de cer și gîrniță, dar din acestea au rămas numai cîteva fragmente ocupînd suprafețe mai întinse în triunghiul Craiova — Șegarcea — Perisor. Aceste păduri sînt fie cereto-gîrnițete, uneori în amestec cu stejar brumăriu (*Quercus pedunculiflora*) și stejar pufos (*Quercus pubescens*), indicînd o trecere evidentă către silvostepă, fie cerete pure. Suprafețele poienite din pădurile de cer și gîrniță cu stejar brumăriu și pufos sînt acoperite cu asociații de *Festuca sulcata* cu *Festuca vallesiaca*, de *Antropogon ischaemum*, *Chrysopogon gryllus* etc. (*Geografia văii Dunării românești*, 1969, pag. 148).

O mențiune aparte trebuie făcută pentru pădurile de pe dealurile de la vest de Jiu din dreptul Craiovei (în raza localităților Breasta, Leamna, Bucovăț) în care se întîlnește o grupare foarte interesantă de arbori. Ambianța locală permite ca în pădurile de cer și gîrniță să apară alături de gorun (*Quercus petraea*, *Quercus dalechampii*, *Q. polycarpa*) și exemplare de fag (*Fagus silvatica*), de carpen (*Carpinus orientalis*), de frasin (*Fraxinus holotricha*, *Fraxinus ornus*), de stejar pufos (*Quercus pubescens*). Prezența fagului din pădurea Leamna, în plină zonă a stejarului, reprezintă una din curiozitățile geobotanice ale acestei regiuni.

Cîmpia din sudul județului, un domeniu al silvostepeii, prezintă azi numai cîteva petice de pădure poienită, fie de stejar pufos (*Quercus pubescens*) în partea nordică și mai înaltă a cîmpiei, fie de stejar brumăriu (*Quercus pedunculiflora*) ca cele de la nord de Bistreț și din apropiere de Boreni.

Fig. 10.— Repartiția pădurilor în județul Dolj (după Harta geobotanică sc. 1 : 500 000).

1, Păduri de gorun; 2, păduri de stejar pedunculat (*Quercus robur*); 3, păduri de cer și gîrîntă (în care predomină *Q. cerris*; *Q. frainetto*); 4, păduri de stejar pufos (*Q. pubescens*); 5, păduri de stejar brumăriu (*Q. pedunculiflora*); 6, păduri de luncă (grupări forestiere în care predomină specii de *Salix*, *Populus* și *Quercus robur*); 7, păduri de salcim (*Robinia pseudocacia*), plantații pe nisipuri.

Despădurirea completă a cîmpiei și luarea în exploatare agricolă a tuturor terenurilor, inclusiv a celor nisipoase, au avut un efect negativ asupra acestora din urmă. Distrugîndu-se tocmai ceea ce asigura stabilitatea nisipurilor, pe suprafețe întinse s-a produs o reactivare a acestora sub acțiunea vîntului. Pentru diminuarea și stăvilirea procesului de spulberare și invadare a terenurilor, s-a trecut la plantarea cîmpurilor de dune cu salcîmi. De pe la mijlocul secolului trecut au început să apară păduri de salcîm acoperind atît dunele din lunca și de pe terasele inferioare de la Maglavit, Ciupercenii Noi, Poiana Mare, Desa, Piscu Vechi, Ghidici, Băilești, cit și pe cele de pe cîmpurile din stînga Jiului de la Rojiște, Apele Vii, Celaru, Amărăști, Piscu Sadovei, Bechet. Ele au adus o modificare substanțială a peisajului cîmpiei, dar în orientarea nouă a valorificării terenurilor nisipoase sînt înlocuite treptat cu culturi irigate de mare productivitate. Luncile largi ale Jiului și Dunării, chiar și aceea a Desnățuiului în sus de Giurgîța sînt domeniul grupărilor forestiere alcătuite din sălcii și plop și al tufişurilor obișnuite în locurile nisipoase sau mîloase umede, adesea inundabile. Mai ales în lunca Jiului apar păduri de stejar (*Quercus robur*, chiar *Quercus pedunculiflora*) în asociație cu alte foioase, cu subarborescență variată și des. În urma lucrărilor pentru introducerea în circuitul agricol permanent a terenurilor din luncile Dunării și Jiului, suprafețele pădurilor de salcie și plop s-au redus considerabil, acestea rămînînd sub forma lor obișnuită în ostroave și de-a lungul digurilor, în fișia de protecție. În egală măsură s-au redus sau au dispărut bălțile și mlaștinile pline de vegetația obișnuită în aceste locuri. Numai rar se mai zăresc smocuri de trestie (*Phragmites communis*), papură (*Typha angustifolia*), rogoz (*Carex*), pipirig (*Holoschoenus vulgaris*) etc., marcînd adînciturile terenului în care se mai mențin condițiile obișnuite regiunii de baltă.

Prin prezența apei freatice la mică adîncime, prin infiltrațiile produse dinspre rîu la cele mai mici creșteri de nivel, cu toată stăruința și tehnica pe care omul o folosește pentru desecarea și transformarea ei totală, Balta Dunării se face, în continuare, simțită ca o regiune cu totul aparte, căreia trebuie să i se dea atenția cuvenită.

Fauna. Modificarea din ultimii ani — pe alocuri radicală — a mediului de viață natural, prin secarea bălților, dispariția multor locuri umede, acoperite de vegetație specifică luncilor, și prin reducerea suprafețelor împădurite sau cu tufărișuri, se resfringe în mod direct asupra faunei de toate felurile care populează asemenea medii. În ansamblu se poate vorbi de o reducere, în primul rând, numerică a animalelor indiferent de mediul — acvatic sau terestru — în care trăiau. Dar, paralel cu aceasta, nu trebuie pierdut din vedere că a avut loc o susținută acțiune de protejare și înmulțire a unor specii valoroase sub raport cinegetic. Se știe doar că în pădurile de stejar din jumătatea nordică a județului căprioarele sînt în fiecare an tot mai numeroase, iar cîteva păduri de stejar au devenit adevărate fazanerii cu mii de exemplare. În lunca Dunării au fost păstrate și chiar amenajate suprafețe de interes piscicol, așa cum sînt întinderile de apă de la gura Desnățuiului dintre Bistreț și Dunăreni, de la Fintîna Banului.

După caracterele geografice generale ale teritoriului acoperit numai în mică măsură de păduri, aprecierea globală care se poate face este aceea că se poate vorbi de o faună de stepă cu numeroase elemente de pădure și de baltă.

Rozătoarele mici, ca șoarele de cîmp (*Microtus arvalis*), șoarecele de mișină (*Mus musculus spicilegus*), șobolanul cenușiu (*Rattus norvegicus*), popîndăul (*Citellus citellus*), care, toate, trăiesc pe seama culturilor, apoi iepurele (*Lepus europaeus*), răpitoarele mici — ca dihorul (*Putorius putorius*) și nevăstuica (*Mustela vulgaris*) — și, în fine, răpitoarele mari — lupul (*Canis lupus*) și vulpea (*Vulpes vupes*) — se pot întîlni oriunde pe teritoriul județului.

Cu mulți ani în urmă, pe cîmpurile întinse dintre Seaca de Cîmp și Băilești, Bistreț și Urzicuța, Giubega și Vîrtop sau Birca și Valea Stanciului era prezentă pasărea cea mare a stepei — dropia (*Otis tarda*). Azi, însă, a dispărut, iar în aceste părți ca locuitori obișnuiți au rămas păsările mai mărunte, ca prepelița (*Coturnix coturnix*), potîrnichea (*Perdix perdix*), presura (*Emberiza citrinella*), prigoria (*Merops apiaster*), graurul (*Sturnus vulgaris*), mereu călător, de obicei în stoluri imense,

lăstunul (*Riparia riparia*), cel ce cuibărește în malurile lutoase ale frunților de terasă.

Alături de acestea sînt alte multe specii care trăiesc în egală măsură pe cîmpurile cu lanuri sau în peticele de pădure rărită, dar cele mai numeroase se zăresc tot în lunci, acolo unde zăvoaiele și pădurile de stejar, ca și stufărișurile oferă locuri ideale pentru păsări. Aici se întîlnesc atît păsări de baltă — corcodei (*Podiceps*), stîrci, găinuși de baltă (*Gallinula chloropus*), becaține (*Gallinago media*), flueirari (*Tringa*), bitlani, pescăruși (*Larus*), berze (*Ciconia ciconia*), rațe sălbatice (*Anas platyphynchos*), păsări mici cîntătoare, care cuibăresc în stuf —, cît și păsări ale zăvoaielor — privighetoarea (*Luscinia*), codroșul (*Phoenicurus phoenicurus*), pitulicea fluierătoare (*Phylloscopus trochilus*), mierla (*Turdus merula*), pițigoiul (*Parus major*), sticletele (*Carduelis carduelis*) etc. Acestea din urmă, reprezentînd pe cele mai frecvent întîlnite, se găsesc și în pădurile de silvostepă, chiar mai depărtate de luncile Dunării și Jiului.

Prezența unui număr mare de specii constituie, în primul rînd, dovada diversității mediului de viață și a abundenței resurselor de faună. În adevăr, începînd din bălțile și ochiurile de apă încă rămase în lunci, pînă în pădurile de gîrniță de pe cîmpurile înalte, mișună o faună măruntă — în special insecte — care constituie hrana de bază a celor mai multe dintre păsări. Unele găsesc hrana pe ogor, iar altele în fauna bălților. Nu este cazul unei enumerări a mulțimii de insecte și alte animale mici din acest ținut, dar este util de amintit că între ele sînt cîteva de origine mediteraneană cu răspîndire limitată la partea de sud-vest a țării : cîrcăciul (*Scolopendra cingulata*), scarabeul (*Scarabeus affinis*), lăcusta marocană (*Docostaurus maroccanus*), cea dăunătoare culturilor semnalată la Maglavit și Golenți, cicoarea (*Cicada orni*), cîntărețul zilelor de miez de vară. Prezența acestor insecte în partea sud-vestică a țării trebuie judecată în primul rînd ca reprezentînd încă o dovadă a condițiilor de viață deosebite determinate de acea nuanță climatică menționată ca efectul unei evidente influențe submediteraneene.

Cu decenii în urmă, cînd exploatarea agricolă (prin cultivare) a Bălții Dunării nu luase proporții, bogăția în peste a bălților făcea renumele județului Dolj. Desecările au redus

considerabil suprafețele ocupate de apă, astfel că numai cursul Dunării și câteva lacuri au rămas ca domeniu piscicol.

Speciile întâlnite sînt foarte numeroase, dar cu o frecvență mai mare trebuie citate: crapul (*Cyprinus carpio*), plătica (*Abramis brama*), babușca (*Rutilus rutilus carpathorossicus*), avatul (*Aspui aspui*), săbița (*Plelecus cultratus*), somnul (*Silurus glanis*), văduvița (*Leuciscus idus*), șalăul (*Stizostedion lucioperca*), roșioara (*Scardinius erythrophthalmus*), știuca (*Esox lucius*), ghiborțul (*Acerina ceruna*), carasul (*Carassius auratus gibelio*), caracuda (*Carassius carassius*) și linul (*Tinca tinca*), preferînd mai ales apele liniștite ale bălților, bineînțeles în tovărășia celor mai mulți dintre peștii prezenți și în Dunăre.

Amenajarea suprafețelor piscicole va reface în mare măsură potențialul faunistic al Bălții Dunării și prin aceasta o îmbogățire a speciilor cu valoare ridicată.

POPULAȚIA ȘI AȘEZĂRILE

Considerații de geografie istorică

Mărturie a străvechii populări a actualului teritoriu al județului Dolj stau numeroasele urme arheologice descoperite, în decursul timpului, în diferite puncte din cuprinsul lui, care dau indicații prețioase cu privire la viața omului pe aceste locuri încă din vechime. Așchiile de silex descoperite la Dobromira (pe teritoriul actualei comune Vîrvoru de Jos) atestă activitatea omului paleoliticului inferior în aceste locuri. Cercetări mai recente efectuate pe dunele de nisip din sud-vestul Olteniei au depistat o bogată locuire epipaleolitică sau neolitic-aceramică. Cea mai veche cultură neolitic-ceramică din Oltenia

este cultura Criș, din vremea căreia s-au găsit așezări și pe teritoriul județului Dolj, la Verbița și Verbicioara. Sînt prezente și urmele culturilor următoare: cultura Vinca-Turdaș (la Verbicioara și Rast) și cultura Sălcuța (contemporană civilizației Cucuteni), cu o mare răspîndire în timp și spațiu, oglindind un simț artistic foarte dezvoltat și indicînd începuturi de folosire a aramei pentru confecționarea uneltelor și obiectelor de podoabă.

În Cîmpia Olteniei au pătruns, în jurul anului 1800 î.e.n., populații de păstori, care au dislocat în bună măsură vechile triburi agricole ale civilizației Sălcuța, producînd transformări în sfera culturii lor materiale. Aceasta a dus, se pare, spre o nouă cultură, și anume cultura Coțofeni, care a marcat perioada de tranziție spre epoca bronzului, ea fiind considerată ca primă cultură a epocii bronzului timpuriu. Dintre culturile ulterioare, se remarcă cultura Verbicioara, extinsă mult în teritoriu, din cîmpie pînă în regiunea de dealuri. În așezări ale culturii Verbicioara au fost găsite brăzdare de corn de cerb, precum și numeroase unelte și arme de bronz. După anul 800 î.e.n. se cristalizează cultura primei epoci a fierului (Hallstatt), reprezentată pe teritoriul județului Dolj prin cimitirele de la Basarabi și Gogoșu, în care mormintele sînt rînduite în șiruri paralele și care conțin urme de incinerare. Tot din acea perioadă (sec. V î.e.n.) datează un fragment de vas de ceramică attic, descoperit la Coțofenii din Dos, a cărui prezență atestă legăturile comerciale cu lumea grecească.

De asemenea, civilizația hallstattiană, răspîndită aproape în toată Oltenia, este dovedită în cuprinsul județului Dolj de urmele unor așezări, păstrate sub formă de măguri, ca cele de la Virtop, Căciulatu (aparținînd actualei comune Terpezița) și Plopșor (comuna Sălcuța). În interiorul acestor mici movile se găsesc una sau cel mult două colibe, care fuseseră locuite de o populație agricolă pașnică. În apropierea așezărilor semnalate s-au descoperit morminte în tumuli, în care s-au păstrat arme și vase mari, de forme variate, realizate într-o tehnică superioară (D. B e r c i u, *Din problemele preistoriei Olteniei*, Oltenia, 1943, pag. 245).

A doua etapă a fierului (La Tène), reprezentată prin așezări și cetăți fortificate cu valuri și șanțuri de apărare, este

identificată, pe teritoriul județului Dolj, lângă Craiova, unde s-a descoperit un tezaur cu piese de harnașament, de argint și argint aurit, conținând elemente grecești și scitice, pe fondul unei arte autohtone.

Bogatele resturi materiale și tezaure de argint (Pielești), datînd din secolele III și II î.e.n., aduc prețioase indicații despre civilizația dacică din Oltenia. Toate aceste urme arheologice sînt o mărturie a continuității de viață a populației, din comuna primitivă pînă în perioada dacică (cetatea de la Bucovăț). În secolul I e.n. teritoriul de pe stînga Dunării a fost cucerit de romani, care au ridicat în sudul Olteniei unele construcții și au făcut numeroase drumuri militare, ce înlesneau și schimburile comerciale. Teritoriul actualului județ Dolj era traversat de la vest la est de un asemenea drum, care pornea de la Drobeta (Drobeta—Turnu Severin), trecea pe la Admutrium (Butoiești, județul Mehedinți), Pelendava (Craiova), Castranova (Georocu Mare, comuna Bratovoești) și se unea la Romula (Reșca, județul Olt), cu vestitul drum roman ce urca pe valea Oltului. În cuprinsul județului s-au mai păstrat vestigiile unei așezări, ridicate la rangul de oraș, la Cioroiu (comuna Cioroiși), precum și ale castrelor romane cu importanță strategică de la Desa, Bistreț, Bechet (pe malul Dunării), Răcari lângă Filiași și Botoșești-Paia. De o mare însemnătate sînt și urmele marelui val de pămînt, numit Brazda lui Novac, care marca, pe vremea lui Constantin cel Mare, limita nordică a imperiului. El pornea de la Dunăre (Hinova, județul Mehedinți), traversa județul Dolj pe la sud de Brabova și Predești, trecea pe la Pelendava (Craiova) și ajungea la Olt, la nord de Romula (Reșca), de unde se continua în Muntenia (D. Tudor, *Oltenia romană*, Oltenia, 1943, pag. 269).

Civilizația daco-romană a constituit elementul de bază, continuator pentru noua civilizație creată după migrația popoarelor din evul mediu și contopirea cu elementul slav. Printre urmele arheologice rămase din această perioadă menționăm: fibulele găsite la Coșoveni și Lazu (comuna Terpezița) aparținînd taifalilor, fibula de la Vîrtop datînd de pe vremea vizigoților, cazanul din bronz pentru sacrificii descoperit la Ciuperceni provenind de la huni, fibula germanică datînd din secolul al

VI-lea găsită la Plenița, cea de la Vela, un tezaur germanic, cu influențe bizantine din secolul al VII-lea de la Coșoveni, provenind probabil de la gepizi, apoi securile din fier de la Virtop și sabia de la Popoveni (Craiova) din secolele IX—X. Toate acestea, precum și tezaurele monetare provenind din perioada evului mediu, descoperite aproape în întreaga Oltenie, dovedesc existența și permanența unei vieți organizate pe aceste teritorii (A. S a c e r d o Ț e a n u, *Oltenia medievală*, Oltenia, 1943, pag. 283).

Începînd cu secolul al X-lea au avut loc mari frămîntări și puternice transformări social-economice, care au dus la destrămarea obștilor satești și apariția unei nobilimi locale. Secolul al XV-lea marchează apariția „băniei”, formă de organizare teritorială cu o importanță istorică și politică remarcabilă. Cel mai important rol l-au avut boierii Craiovești, primii bani ai Olteniei, care au deținut bănia neîntreput timp de patru decenii și din rîndul cărora s-a ridicat, în 1508, Neagoe Basarab. Ca prim dregător după domn, banul juca un mare rol politic în viața țării. El își avea un aparat administrativ propriu, curtea sa asemănătoare celei domnești, precum și oastea sa proprie. Banul avea drepturi depline, ca și domnul, să dăruiască sate și „slugile” care se distingeau prin fapte militare. Această puternică organizare a contribuit ca multă vreme Oltenia să apară ca o individualitate politică, cu tendință de autonomie (*Istoria României*, vol. II, 1962, pag. 625). Legăturile de ordin politic și comercial pe care Craioveștii le-au avut cu Imperiul Otoman au stîmjenit interesele generale ale statului. Marea putere politică a băniei, poziția economică favorabilă a boierimii oltene, paralel cu autoritatea de care se bucurau, la acea vreme, mănăstirile (Vodița, Tismana și Cozia) au dus la aservirea treptată a obștilor libere și la ducerea țărănimii în stare de iobăgie. Această situație a țărănimii din Cîmpia Olteniei, accentuată și mai mult de jafurile turcești, a dus la puternice mișcări țărănești, care s-au manifestat sub diferite forme: nesupunerea la lucru, haiducie, răscoale.

De o deosebită autoritate se bucura „marea bănie” în vremea Buzeștilor, pe timpul lui Mihai Viteazul, el însuși ajuns ban al Craiovei, după ce deținuse pe rînd diferite trepte

ale dregătoriei oltene. Apoi, în septembrie 1593, Mihai este numit domn al Țării Românești. În îndeplinirea țelului său de unificare politică a Țărilor Române, realizat pentru scurtă vreme în 1599, familia Buzesților a jucat un rol însemnat. În secolul al XVIII-lea bănia pierde din autoritate, pentru a dispărea definitiv la începutul secolului al XIX-lea.

Secolul al XVII-lea a consemnat o tendință generală de dezvoltare a vieții economice, mai ales în ceea ce privește activitățile agricole, între care se remarcă creșterea animalelor și pescuitul. Tot în această perioadă s-au introdus în țară culturi de plante noi (porumbul, tutunul) care, ulterior, au pătruns și în Cîmpia Olteniei. A crescut puterea mării boierimi, au sporit averile acestora și s-au alcătuit marile latifundii. De exemplu, frații Buzescu stăpîneau în Oltenia, la acea vreme, nu mai puțin de 133 de moșii (C. C. Giurescu și D. C. Giurescu, *Istoria românilor*, 1971, pag. 385). În paralel, s-au intensificat relațiile de schimb, care, în mare parte, se efectuau prin schelele dunărene (vama Calafat).

Secolul al XVIII-lea a adus evenimente de o deosebită însemnatate pentru populația Olteniei. Condițiile grele de viață, mai ales sub raport fiscal, din timpul ocupației habsburgice (1718—1739), agravate de stăpînirea turco-fanariotă, au făcut ca unele sate doljene să se risipească, locuitorii lor, în mare parte, să fugă peste Dunăre, Olt, sau să se stabilească în Banat. În perioadele 1716—1730 și 1760—1799, mulți olteni s-au așezat prin satele bănățene, întemeind chiar sate întregi de olteni (bufani), unele dintre acestea devenind cu timpul comune mari. Comloșul, spre exemplu, avea în 1922 circa 4 000 de locuitori.

La începutul secolului al XVIII-lea Oltenia era bine populată, mai ales în jumătatea sa nordică, cuprinzînd depresiunile și regiunea dealurilor, după cum reiese din harta lui F. r. S c h w a n t z din 1723. Satele preferau să se așeze fie în lungul apelor, fie în regiunile de contact, deal-cîmpie, cîmp-terasă, terasă-luncă. Cele mai vechi sate din cîmpie au fost cele de vale, cîmpul devenind mult mai recent loc de fixare a așezărilor. Se manifesta, de asemenea, tendința satelor de a se dezvolta la adăpostul pădurilor, în poienile din interiorul lor,

sau la marginea acestora. Înmulțirea așezărilor, extinderea arăturilor, crearea de drumuri și poteci, folosirea lemnului pentru construcții și unele meșteșuguri au avut ca efect fragmentarea și restrângerea suprafețelor acoperite cu păduri care, la acea vreme, ocupau suprafețe mari, coborînd pînă în lunca Dunării.

În a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, după cum reiese din harta lui *S p e c h t* din 1791, densitatea așezărilor din Cîmpia Olteniei era mai mică decît în restul Olteniei. Structura social-economică de tip feudal a îngăduit o redusă valorificare a potențialului economic a cîmpiei. În general, predominau satele mici, de tip cătun, și numai pe alocuri se întîlneau sate relativ mari, situate mai ales în regiunile de interferență a stepei cu pădurea (Amărăști, Mirșani, Moțăței, Cioroiu, Salcia ș.a.). Unele așezări, în prezent foarte mari, pe harta lui *S p e c h t* nici nu figurau (Băilești), sau erau consemnate ca sate mici (Poiana Mare).

Abia în secolul al XIX-lea, odată cu pătrunderea capitalismului în agricultură și cu schimbarea caracterului ei dominant pastoral în agricol-cerealier, a avut loc o intensă populare cu locuitori veniți dinspre deal, de dincolo de munte, sau de peste Dunăre. Denumiri de sate ca Ungureni, Grecești ș.a. indică originea populației care le-au alcătuit (din Transilvania sau din sudul Dunării). De asemenea, populații din nord au fost atrase de terenurile agricole din Cîmpia Olteniei și ca urmare a acordării libertății navigației pe Dunăre (1829), care a stimulat comerțul cu cereale și deci extinderea culturilor agricole. Harta rusă din 1835 și cea din 1853 consemnează modificările intervenite în repartiția așezărilor omenesti de la mijlocul secolului trecut. Spre exemplu, harta din 1835 menționează pe teritoriul județului Dolj existența a 364 de așezări omenesti, dintre care 299 de sate și cătune (C. C. G i u r e s c u, *Principatele Române la începutul secolului XIX*, pag. 89). Așadar, vechimea și permanența populării acestor locuri, precum și îndesirea populației județului Dolj sînt fapte demonstrate de arheologie și istorie din paleolitic pînă în vremea noastră.

Evenimentele politico-sociale petrecute în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, începutul secolului al XX-lea (Unirea

Principatelor, cucerirea independenței țării în urma războiului din 1877, reformele agrare etc.) au creat condiții favorabile dezvoltării economiei și relațiilor capitaliste. Nedreapta împărțire a pământului a agravat mult situația țăranimii, provocând importante mișcări care s-au semnalat în numeroase localități din cuprinsul județului (Băilești, Cetate, Dăbuleni, Calafat, Rast, Poiana Mare etc.). Asemenea mișcări s-au succedat la intervale scurte și au crescut în intensitate, culminând în anul 1907. Răscoala a fost însă reprimată, populația multor așezări (Băilești, Galicea Mare, Terpezița etc.) fiind crunt lovită.

Primul război mondial a adus mari suferințe, frământările și luptele revoluționare continuându-se în anii următori. În unele localități — Craiova, Calafat, Cetate, Moțăței — s-au organizat nuclee de luptă în jurul grupurilor comuniste, conduse de partid. Procesul conducătorilor muncitorilor ceferiști și petroliști judecat la Craiova, în 1934, a avut un mare răsunet în rîndul maselor populare. Lupta neîncetată, de secole, a țăranimii, unită cu cea a proletariatului muncitor, pentru o viață liberă, în care poporul să fie stăpîn pe destinele sale a dus abia după cel de-al doilea război mondial la împliniri depline.

Populația

Număr, repartitie teritorială, structură. După o creștere relativ rapidă a populației în secolul al XIX-lea, prima jumătate a secolului următor a consemnat o creștere mai lentă, dar continuă, în perioada 1912—1972 înregistrîndu-se un ritm mediu anual de $8,50\%$. Pe perioade mai mici, se remarcă unele deosebiri, în funcție de condițiile istorice și social-economice specifice fiecărei etape. Astfel, perioada 1912—1930, marcată de o economie slab dezvoltată, axată pe agricultură, etapă care include și perioada primului război mondial, a înregistrat un ritm mediu anual de creștere de numai $6,30\%$. Etapa următoare, 1930—1948, cu cel de-al doilea război mondial și cu începutul anilor de refacere a economiei distruse de război, a avut un ritm de creștere de 8% . În anii dintre recensămînturile din 1948

și 1956 populația a crescut anual cu abia $5,4\%$ și numai după această perioadă, paralel cu acțiunea de dezvoltare masivă a industriei, populația a crescut într-un ritm mai ridicat : $8,4\%$ în medie anual între anii 1956 și 1966 și 10% din 1966 până în 1972. Astfel, populația județului Dolj a crescut de la 533 872 de locuitori la recensământul din 1930, la 615 301 la cel din 1948, 642 028 de locuitori în 1956, pentru a ajunge în 1966 la 691 116 locuitori. În prezent județul Dolj are 734 305 locuitori după datele estimative de la 1 iulie 1972, situându-se pe locul al 7-lea între toate județele țării.

Creșterea relativ lentă a populației se datorează natalității scăzute a populației de numai $16,3\%$ în anul 1972, sub media pe țară ($18,8\%$), ceea ce situează județul printre ultimele 4 din țară. În unii ani, natalitatea a fost mai mare ($25,6\%$ în anul 1967, $24,0\%$ în 1968), ani când sporul natural a atins valori de 15,5 și, respectiv, 14,3 la 1 000 de locuitori. În 1972, mortalitatea a fost de $9,1\%$ ($9,2\%$ media pe țară); ca urmare, a rezultat un spor natural mic, de numai $7,2\%$, față de $9,6\%$ media țării. Acesta a fost, însă, compensat de un spor migrator ridicat, care a avut un rol pozitiv în menținerea unui ritm moderat de creștere a populației județului. Sporul migrator pozitiv trebuie privit, în primul rând, ca o consecință a acțiunii de industrializare a județului, pe de o parte, a creșterii importanței Craiovei ca centru industrial, iar pe de alta, a apariției de activități industriale noi (prospectarea și exploatarea petrolului și a gazelor naturale), care au atras continuu forță de muncă, de pe o arie mult mai largă decât limitele județului. Aceleași motive, la care se adaugă deschiderea a numeroase șantiere de construcții (industriale, social-culturale, de locuințe etc.), au stimulat importante mișcări de populație și în interiorul județului. Direcția generală a acestor mișcări este în general dinspre sat spre oraș, drept consecință înregistrându-se în 1971 un spor migrator de + 2 180 în mediul urban și de - 2 400 în mediul rural. În unii ani, de puternic avînt al construcțiilor industriale, diferențele erau mult mai mari, ca de exemplu în 1965, cînd sporul migrator a înregistrat valori de + 6 122 în mediul urban și - 5 943 în cel rural.

Așadar, în funcție de profunde transformări economico-sociale care au avut loc în ultimele șase decenii, populația județului Dolj a marcat creșteri diferite în teritoriu. Densitatea medie pe județ a crescut de la 64,6 loc./km² în 1912 la 99,1 loc./km² în 1972 (peste media țării—87,0 %). După cum reiese din analiza hărții densității populației, în anul 1912 (fig. 11) mai mult de jumătate din comunele județului aveau densități sub 60 loc./km², mai ales partea sudică și centrală a județului. Densități mai mari, de peste 80 loc./km², se înregistrau numai în câteva comune, situate în vestul județului (Unirea, Plenița, Caraula, Cetate, Galicea Mare, orașul Calafat) și în două comune din nordul Craiovei (Ișalnița și Mischii).

Harta densității populației din 1972 (fig. 12) consemnează modificări remarcabile față de trecut. Densități sub 60 loc./km² se mai întâlnesc într-un număr redus de comune (1/5 din comunele județului) localizate fie în luncă (Desa, Bistreț, Măceșu de Jos, Gighera), fie în cîmp (Perișor, Virtop, Orodol, Verbița, Vela, Terpezița etc.). S-au înmulțit, în schimb, comunele în care densitățile depășesc 80 loc./km² (în împrejurimile Craiovei, în comunele de pe stînga Jiului, avale de Craiova, în sud-vestul județului), sau chiar 100 loc./km² (Bechet, Amărăștii de Jos, Urzicuța, Lipovu, Cerăt, Unirea, Malu Mare și orașele Calafat, Băilești și Filiași). Printre comunele în care populația a crescut substanțial, față de 1912, se numără Călărași, Dăbuleni, Teasc, Podari, Pielești, Moțăței, Seaca de Cîmp, Lipovu, Cerăt, Valea Stanciului, Urzicuța ș.a., în unele populația aproape dublindu-se. De remarcat densitățile mari de 175—200 loc./km² în comunele suburbane Ișalnița și Cernele, unde s-au dezvoltat puternice unități industriale, care au atras însemnată forță de muncă și stabiliri definitive de populație.

Numărul populației pe sexe arată o ușoară predominare a femeilor (51,2 % în anul 1972), mai ales în mediul rural (52,1 %). Se remarcă unele comune în care numărul acestora depășește 56 %, de exemplu Argetoaia, Melinești, Murgași, Fărcaș, Bulzești. Predominanța femeilor s-a accentuat paralel cu fenomenul de atragere a populației, în special a bărbaților, de la sate la orașe, în activitățile de construcții și industriale. În unele orașe și comune suburbane numărul bărbaților este majoritar, desigur

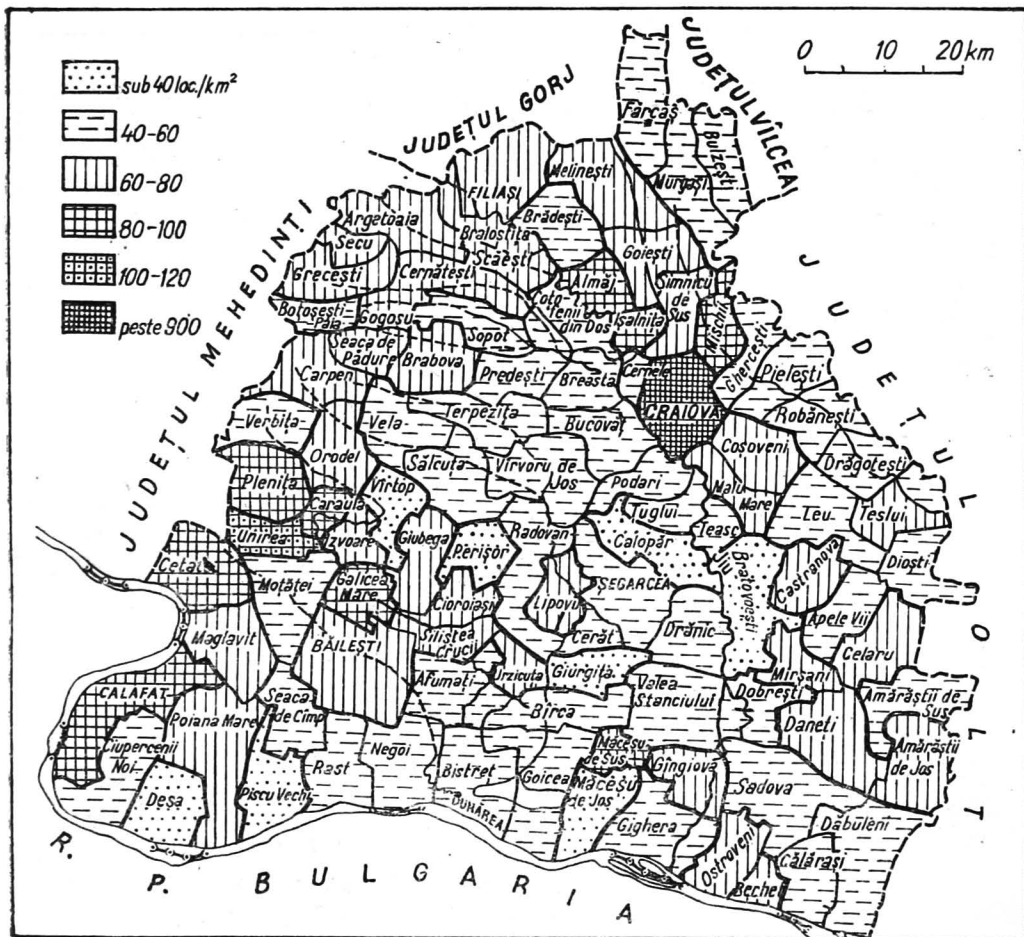
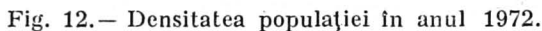

Fig. 11.— Densitatea populației la recensământul din anul 1912.

în mare măsură legat de dezvoltarea industriei din aceste localități : Ișalnița 63,1 %, Craiova și Băilești 50,7 %.

Structura populației pe medii indică un procent încă ridicat al populației rurale (63,8 % în 1972), deși acesta a marcat o continuă scădere, de la 82,8 % în anul 1930, la 66,5 % la ultimul recensământ din 1966. Aceste modificări se datorează mai multor cauze, între care un rol important l-au avut sporul natural mai ridicat din mediu urban (8,8 la 1 000 de locuitori), față de mediul rural (6,3 la 1 000 de locuitori în 1972), atracția populației rurale către orașe, mai ales în ultimele două decenii, precum și măsurile de trecere a unor localități în categoria orașelor, odată cu împărțirea administrativă pe județe a țării din 1968, cu care prilej două așezări au fost declarate orașe : Filiași și Șegarcea. S-a ajuns astfel ca, după datele recalculate la 1 iulie 1972, populația urbană să numere 238 880 de locuitori, adică 32,5 %, iar împreună cu populația comunelor suburbane 36,2 % din populația totală a județului, procent care îl situează sub media pe țară (fig. 13).

În ceea ce privește structura populației pe grupe de vîrstă, se constată că piramida vîrstelor este normală (fig. 14). Baza acesteia, alcătuită din tineret pînă la 15 ani (reprezentînd peste 23 % din populația totală), a fost corectată prin măsurile adoptate în ultimii ani, cu privire la stimularea natalității. Populația aptă de muncă din județ însumează aproximativ 60 % (63 % la bărbați și 55 % la femei în 1972). În cadrul acestei grupe de populație, piramida prezintă două gîtuiuri, cauzate de consecințele celui de-al doilea război mondial, care, pe de o parte, a provocat pierderi de vieți omenești, reflectate la populația masculină aflată acum la vîrsta de 55—60 de ani, iar, pe de alta, prin micșorarea numărului de nașteri, oglindită în scăderea populației în jurul vîrstei de 30 de ani. Curba descrește treptat după vîrsta de 60—65 de ani, mai ales la populația masculină.

Nivelul de trai material și cultural al populației județului Dolj a cunoscut în ultimele decenii profunde transformări, ca urmare a politicii de industrializare socialistă, de creștere a

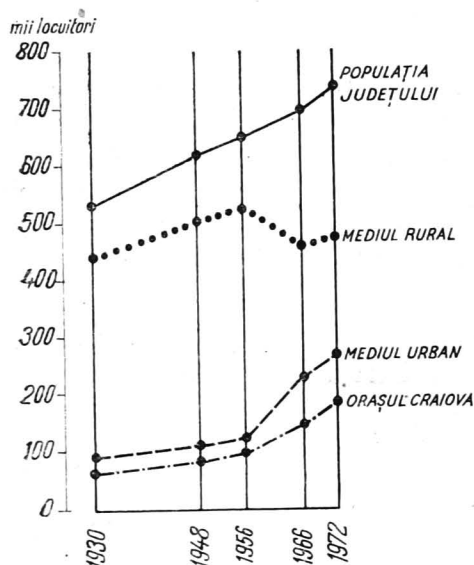

Fig. 13. — Dinamica populației județului Dolj pe medii și dinamica orașului Craiova între anii 1930 și 1972.

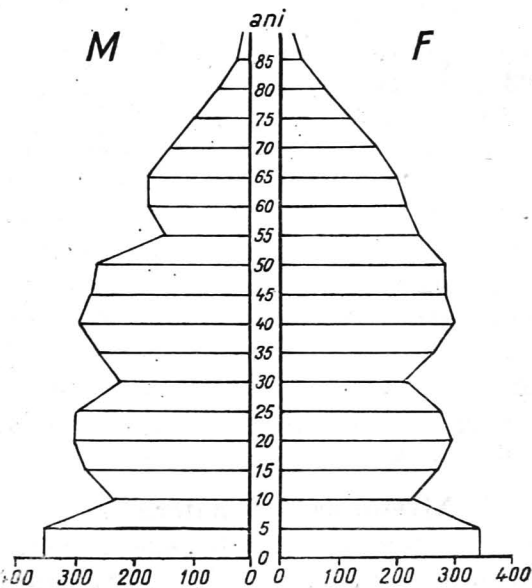

Fig. 14. — Piramida vîrstelor la 1 iulie 1972 (în mii locuitori).

Fig. 15.— Universitatea din Craiova (foto L. B a d e a).

productivității muncii, de îmbunătățire continuă a condițiilor sociale a învățământului și sănătății.

Învățământul și știința, domenii de activitate în care s-au alocat peste 350 milioane lei în perioada 1965—1972, au cunoscut o puternică dezvoltare. În anul școlar 1972/1973 existau 461 de școli de cultură generală, cu peste 101 000 elevi și 4 830 de cadre didactice. Ca urmare a recenteii orientări a învățământului, în județul Dolj funcționează 16 școli profesionale cu peste 10 000 de elevi și 13 licee industriale, agricole, economice și pedagogice cu aproape 6 100 de elevi și 380 de cadre didactice. Orașul Craiova se înscrie printre centrele universitare ale țării, învățământul superior desfășurându-se în cele 10 facultăți existente din diferite specialități (fig. 15), cu 5 900 de studenți și 470 de cadre didactice universitare în anul școlar 1972/1973.

Activitățile culturale se desfășoară în cuprinsul județului în 170 de cămine culturale, 5 case de cultură, 180 de cinematografe, 3 teatre (național, dramatic și de păpuși), o filarmonică, 9 muzee și aproape 700 de biblioteci.

Creșterea bunăstării s-a reflectat și în grija acordată pentru sănătatea populației, în care scop s-au investit fonduri importante, cifrate la 297 milioane lei numai în perioada 1965—1972. Cea mai mare realizare este construcția noului spital din Craiova, instituție medicală modernă și de mare capacitate (1 000 de locuri). În anul 1972 existau în județ 20 de spitale cu 5 360 de paturi, 2 sanatorii (760 de paturi), 165 de policlinici, dispensare, staționare și circumscripții sanitare, 50 de case de naștere, 15 creșe și 37 de farmacii. Numărul de locuitori ce revin la un medic a scăzut de la 1 136 în anul 1965 la 935 în 1972. În paralel a scăzut mortalitatea.

Este semnificativ faptul că veniturile populației se realizează în proporție de 70 % din salarii, aproximativ 9 % din venituri bănești de la C.A.P., peste 9 % din pensii, apoi 4,5 % din alocații de stat pentru copii, aproape 2 % din burse și ajutoare etc. În ceea ce privește cheltuielile bănești ale populației, peste 70 % reprezintă cumpărări de diferite mărfuri necesare hranei, îmbrăcăminte și nevoilor casnice și numai 12 % cheltuieli pentru servicii. În 1972, vânzarea de mărfuri cu amănuntul prin comerțul socialist a înregistrat, față de 1965, o dinamică de

180 % la mărfurile alimentare și 140 % la cele nealimentare. Mărimea veniturilor populației a făcut posibilă creșterea vânzărilor de produse industriale cu durată îndelungată de folosire. Astfel, în perioada 1965—1972 s-au vândut aproape 20 000 de frigidere, 56 000 de televizoare, 65 700 de aparate de radio, 11 600 de mașini de spălat și mobilă în valoare de 694 milioane lei.

În perioada 1966—1972 populația județului Dolj a construit din fonduri proprii peste 18 300 de apartamente (pe o suprafață locuibilă de 594 000 m²) și 3 246 de apartamente din fondurile populației cu sprijinul statului. În aceeași perioadă s-au construit din fondurile statului aproape 13 100 de apartamente, care s-au adăugat altor 6 700 construite, din aceleași fonduri, în perioada 1961—1965.

Menționăm că s-au produs unele îmbunătățiri și în ceea ce privește situația edilitară din mediul urban. S-a extins lungimea rețelei de distribuire a apei (cantitatea de apă potabilă distribuită crescând de 6,4 ori în anul 1972 față de 1965). Numărul satelor electrificate a crescut de la 188 în anul 1965 la 349 în 1970.

Așezările

Structura administrativ-teritorială a județului cuprinde 5 orașe — Craiova, Băilești, Calafat, Filiași și Șegarcea — primul fiind municipiu și reședință de județ — precum și 380 de sate, grupate în 95 de comune, dintre care 5 suburbane. Densitatea așezărilor din județul Dolj este de 5,3 localități la 1 000 km², cu un grad mai ridicat de îndesire în jumătatea de nord, în piemont, față de jumătatea sudică, în luncă și pe terasele Dunării și Jiului.

Așezările rurale. După poziția lor în teritoriu, în județul Dolj se disting mai multe tipuri de așezări : s a t e d e l u n c ă , dezvoltate, îndeosebi, în lungul Dunării și Jiului, în general puține la număr (Bechet, Sărata, Bucovăț, Mofleni etc.), din cauza condițiilor nefavorabile provocate de prezența pînzei

freatice la suprafață și a pericolului inundațiilor. În unele cazuri (Dăbuleni) vatra satelor începe din luncă, se continuă pe fruntea teraselor, ajungând chiar pe podul acestora, sau, silite să părăsească lunca, din cauzele menționate, satele (Rast, Negoii, Comoșteni, Călărași) s-au urcat pe fruntea și pe podul teraselor. Tot la contactul dintre luncă și terase se găsesc și unele sate din valea Desnățuiului (Dunăreni, Goicea, Bîrca), sau din valea Jiului (Sadova, Toceni, Gighera, Zăval, Gîngiova). Uneori, extinderea satelor situate pe fruntea teraselor a fost influențată de înclinarea pantei, fragmentarea provocată de torenți etc. Cea mai mare parte a așezărilor din regiunea de cîmpie a județului Dolj sînt situate însă pe podul teraselor. Astfel, satele Ciupercenii Noi, Smîrdan, Pîscu Vechi, Brîndușa, din lungul Dunării, sînt situate pe podul terasei de 8—12 m, Tunarii Noi, Covei, Vîrtop pe terasa de 15—20 m, Maglavit, Hunia, pe terasa de 25—35 m etc. Extinderea culturii cerealelor în decursul timpului, precum și împrăștierea țărănilor din 1864 au contribuit la dezvoltarea satelor de pe podul teraselor, ca de exemplu Catanele Noi, Tunarii Noi, Ciupercenii Noi, Castrele Traiane etc., apărute în urma acelei împrăștiiri. Caracteristic acestui tip de sate este faptul că pe podul teraselor vatra lor s-a putut extinde în suprafață mult mai ușor decît în cazul celorlalte tipuri. Pe terasele inferioare ale Dunării, însă, existența dunelor de nisip, parțial consolidate, alternînd cu zone depresionare, au creat unele dificultăți în amplasarea caselor și în extinderea vetrei satelor, care au trebuit să evite zonele depresionare, mai umede, cum este cazul în satele Pîscu Vechi, Ghidici, Pîsculeț.

În partea de nord a județului (în piemontul de la est de Olteț și în Cîmpia înaltă a Bălăciței), unde terasele sînt mai puțin dezvoltate și luncile mai reduse și unde fragmentarea reliefului este mai accentuată din cauza văilor care taie pe direcție NV—SE teritoriul, tipul de sate caracteristic acestei regiuni este tipul satelor de vale, dezvoltate liniar, în lungul văilor. Astfel, în lungul Amaradii satele se țin lanț de la Melinești pînă la confluența cu Jiul. Ele sînt sate mici, care numai pe alocuri depășesc 500 de locuitori (Negrești, Melinești, Goiești, Mălăești). De asemenea, satele s-au înșiruit

și în lungul Tesluiului, unde s-au putut dezvolta chiar și unele sate mari (Pielești, Ghercești), apoi în lungul văii Geamărtăului (Velești, Murgași, Picăturile etc.) și văii Horezu (Bulzești, Seculești etc.). În unele locuri, în jumătatea nordică de la est de Jiu, se întâlnesc sate de interfluvii, situate pe coame de deal, ca de exemplu cele dintre Jiu și Amaradia (Fratostîța, Bodăiești de Sus). La vest de Jiu, în Cîmpia Bălăciței (din care județului Dolj îi revine jumătatea ei estică), satele s-au dezvoltat în majoritate în șiruri paralele în lungul văilor Argetoaia, Mascotu, Raznicu, Ștefănele, Urdinița, Pleșoiu, Terpezița, Desnățui, sau pe afluenții acestora. Preferința populației de a se stabili pe văi este justificată de condițiile mai bune pentru dezvoltarea vieții umane, pe care acestea le oferă, față de interfluvii, puternic fragmentate și cu pînza freatică la mari adîncimi (satele aparținătoare comunelor Secu, Argetoaia), care au fost mult mai puțin favorabile pentru așezări. Unele sate (Braloștița, Sfircea, Cernătești), situate chiar în luncă, sînt amenințate anual de inundații la viituri. Unele așezări din partea de nord-vest, care se găsesc situate la altitudini de 250—280 m, pe pantele unor dealuri, întîmpină mari dificultăți, deoarece legăturile dintre ele și cele cu principalele căi de comunicație sînt îngreunate, mai ales în sezonul ploilor și iarna, cînd, uneori, rămîn izolate.

În ceea ce privește mărimea satelor, județul Dolj se caracterizează printr-un procent ridicat de sate mari și foarte mari. Astfel, 68 de sate, adică 17,6 % din numărul lor total (după datele recensămîntului din 1966), au peste 2 000 de locuitori; de remarcat că 19 sate, sau 5 % din satele doljene, depășesc 4 000 de locuitori. Dintre acestea, cîteva (Moțăței, Mirșani, Galicea Mare) au chiar între 6 000 și 8 000 de locuitori. Tot aici se găsesc și unele dintre cele mai mari sate din țară — Dăbuleni și Poiana Mare — care numără între 11 000 și 15 000 de locuitori. Satele mari și foarte mari sînt localizate în regiunea de cîmpie a județului, în partea lui sudică, pe terasele Dunării, Jiului și Desnățuiului, mai ales în sud-vestul județului (Cetate, Maglavit, Plenița, Caraula, Unirea, Ciupercenii Noi, Desa, Rast, Negoii etc.), la est de Jiu (Daneți, Călărași, Amărăștii de Jos), în regiunea de vărsare a Desnățuiului (Birca, Goicea,

Bistreț, Urzicuța, Giurguța), ca și în împrejurimile Craiovei (Ișalnița, Podari, Coșoveni, Pielești). În județul Dolj se găsesc și multe așezări de mărime mijlocie, între 1 000 și 2 000 de locuitori, care însumează 76 de sate, adică $\frac{1}{4}$ din numărul lor total, la care se mai adaugă peste 100 de sate (28,2 %) cu 500—1 000 de locuitori. Satele mici, sub 500 de locuitori (130 la număr, sau 34,2 %), sînt situate, în general, în partea nordică a județului, în piemont și în Cîmpia înaltă a Bălăciței. Dintre acestea, unele (15) sînt chiar foarte mici, fiind formate din mai puțin de 100 de locuitori.

Ca formă se observă că satele de la șes sînt cele mai bine delimitate, de obicei cu forme geometrice bine conturate, cu structură adunată și textură regulată. Această caracteristică se întîlnește, pe alocuri, și în partea de nord a județului, la unele așezări apărute mai recent, sau în părțile extinse ulterior ale unor sate mai vechi. Majoritatea așezărilor de aici au o textură mai puțin ordonată și sînt de obicei de formă alungită, liniară, fiind influențate de configurația terenului unde s-au dezvoltat.

Specificul economiei județului, cu unele diferențieri locale, au imprimat așezărilor rurale caracteristici corespunzătoare. Funcțional, predomină, în general, tipul de sate cerealiere-zootehnice, mai pregnant cerealiere în sud, unde suprafața arabilă depășește, uneori, 95 % din terenul agricol al comunei. În unele cazuri, specificului cerealier i se alătură și cel legumicol (mai ales în satele din luncă), sau viticol (Călărași, Dăbuleni, Bechet, Ostroveni, Lișteava, Dobrești, Lipovu etc.). În partea de nord a județului apare pregnant și specificul pomicol (Breasta, Predești, Brabova, Fărcaș, Murgăși etc.), pe lângă cerealier și de creșterea animalelor, iar în împrejurimile Craiovei, satele au căpătat un caracter tipic preorășenesc, aici fiind dezvoltate, îndeosebi, culturile legumicole și creșterea animalelor pentru lapte. Paralel cu dezvoltarea agriculturii, activitățile industriale au pătruns tot mai mult în mediul rural. Acest fapt justifică funcția mixtă, agricol-industrială, a unor așezări, specifice care tind să se extindă tot mai mult în mediul rural. Este cazul satelor Ișalnița, Podari, Mofleni, Bucovăț, Plenița, Poiana Mare etc., unde s-au dezvoltat unități ale industriei

prelucrătoare, sau Ghercești, Șimnicu de Jos, Pielești, Coșoveni, Circea, Mischii etc., unde a apărut industria extractivă a petrolului și gazelor naturale. Se remarcă, așadar, că, pe măsură ce se accentuează gradul de diversificare și complexitate a economiei, așezările rurale capătă, în paralel, funcții economice multiple.

Așezările urbane. Gradul de urbanizare a județului Dolj este încă mic, mediul urban fiind alcătuit numai din 5 orașe, care concentrează abia 36,2 % din populația totală. La această cifră, numai un singur oraș — Craiova — contribuie cu 28,6 % (din care 3,7 % aparține comunelor suburbane), în timp ce restul de 4 orașe adaugă abia 7,6 % la populația urbană a județului. Această situație se va schimba în următorii ani, ca urmare a directivelor trasate la Conferința Națională a P.C.R. din 19—21 iulie 1972, cu privire la trecerea în categoria orașelor țării a încă 300—350 de așezări. În județul Dolj, mai mult decât în toate celelalte județe ale țării, este prevăzut ca, în anii următori, 17 localități (Poiana Mare, Bechet, Dăbuleni, Moțăței etc.) să capete profil urban și treptat să intre în categoria orașelor. Dealtfel, chiar și unele dintre orașele actuale sînt de dată recentă. Astfel, Băilești a apărut oraș abia la recensămîntul din 1930, iar Filiași și Șegarcea au fost declarate orașe în 1968, odată cu ultima delimitare administrativ teritorială a țării.

Municipiul Craiova, unul dintre marile orașe ale țării (al șaptelea după numărul locuitorilor), cu o populație de peste 185 000 de locuitori (fără comunele suburbane) în 1973, este cel mai important centru industrial, administrativ și cultural al Olteniei. Situat la contactul dealurilor piemontane cu cîmpia, pe terasele de pe stînga Jiului, vatra orașului coboară ca un amfiteatru, pînă în luncă. Dezvoltarea orașului Craiova a fost favorizată de poziția lui centrală în cadrul Olteniei, la întretăierea unor vechi și importante drumuri ce legau, pe de o parte, Transilvania, peste pasul Vîlcanului, pe valea Jiului, de schelele dunărene Calafat, Bechet și Bistreț, iar, pe de alta, teritoriile de la est, dinspre vechiul drum ce însoțea valea Oltului, cu cele de la vest, dinspre Drobeta-Turnu Severin. Coborînd și mai mult în istorie, descoperirile arheologice dau indicații

prețioase despre existența așezării geto-dacice Pelendava (Mofleni), lângă care romanii au ridicat, mai târziu, un castru pe locurile actualului oraș. De aici porneau importante drumuri militare, care traversau Oltenia de la apus la răsărit, făcând legătura între cetățile Drobeta (Drobeta—Turnu Severin) și Romula (Reșca — județul Olt). Vestigii ale străvechii existențe a Craiovei s-au păstrat în diferite puncte ale orașului și în împrejurimile sale (biserica Sf. Dumitru, Cișmeaua Popova, mănăstirea Coșuna, mănăstirea Bucova etc.), care păstrează încrustate în numeroasele blocuri de piatră și cărămizi cu care au fost zidite urmele castrului roman dispărut în decursul timpului. Acestor mărturii se adaugă tezaurul traco-getic alcătuit din piese de argint aurit și numeroasele monezi romane descoperite pe aceste teritorii.

Prima mențiune documentară a Craiovei datează de la 1 iunie 1475. La sfârșitul secolului al XV-lea reședința banilor Olteniei se mută de la Strehăia la Craiova. Familia boierească a Craioveștilor, numită astfel după principala ei moșie (satul Craiova), a deținut bănia neîntrerupt, între anii 1492 și 1535. Întemeietorul ei, Neagoe, cu fii Barbu, Pirvu, Preda și Radu, ajung să ocupe cele mai înalte dregătorii, în primul rînd bănia Olteniei, pe care și-o transmiteau din tată în fiu. Prin dăruiuri de sate din partea domniei și cumpărări avantajoase, Craioveștii ajung cea mai puternică familie boierească din Oltenia, cu influență considerabilă în treburile publice și politice ale statului.

În a doua jumătate a secolului al XVI-lea se pierde dreptul de transmitere ereditară a funcției de ban, iar din 1761, acesta este obligat să-și aibă reședința la București, ca sfetnic al domnului. De atunci, importanța Craiovei ca bănie începe să scadă, aici rămînînd doar un locuitor al acestuia, caimacanul, un fel de înalt dregător, pentru ca, în 1831, bănia să se desființeze definitiv.

Dezvoltarea producției de mărfuri și intensificarea schimburilor, înlesnite de poziția favorabilă a Craiovei, la încrucișarea unor importante drumuri comerciale, au constituit principalele premise ale creării, la sfârșitul secolului al XVI-lea, a orașului Craiova. Secolele următoare au consemnat evenimente

politice și social-economice importante în viața orașului, care, succesiv, au favorizat, sau au frînat, dezvoltarea lui. Ocupația austriacă (1718—1739), războiul ruso-turc (1769—1774), ciuma din 1795, ocupația turcească din 1806, războiul ruso-turc din 1807—1812 etc. alternează cu perioade de prosperitate economică, comercială și socială. Secolul al XIX-lea aduce adînci frămîntări și mari prefaceri în viața orașului. Ideile de libertate națională ale lui Gh. Lazăr, Iancu Jianu, Tudor Vladimirescu pătrund tot mai adînc în rîndul populației craiovene, pregătind actul revoluționar de la 1848. În timpul rezistenței țăranilor, ca și în anii următori acesteia, Craiova a jucat un rol important, ajungîndu-se chiar în 1854 la încercarea de a se constitui un guvern provizoriu în Oltenia, cu sediul la Craiova (sau la Calafat, ca fiind mai aproape de Vidin), acțiune care însă nu s-a putut realiza.

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, paralel cu dezvoltarea generală a orașelor și țărgurilor și cu accentuarea diferențelor dintre sate și orașe, în cadrul procesului de dezvoltare a pieței și de separare a meșteșugurilor de agricultură, Craiova a început să se dezvolte, detașîndu-se de orașele din apropiere. Ea se număra printre cele mai importante orașe din Țara Românească, avînd o populație de peste 20 000 de locuitori (21 521 de locuitori la recensămîntul din 1859) și posedînd și cîteva unități industriale. Treptat, populația Craiovei s-a mărit, la recensămîntul din 1930 numărînd 63 215 locuitori (adică de aproape trei ori mai mult), pentru ca în preajma celui de-al doilea război mondial să ajungă la peste 77 000 de locuitori. Rolul Craiovei crește tot mai mult în economia Olteniei, ea devenind centrul de strîngere și prelucrare a produselor agricole din această zonă de contact, între cîmpie și dealuri, și sediul marilor proprietari de pămînt. În același timp, în orașul Craiova se dezvoltaseră și unele unități industriale, mai ales din domeniul industriei alimentare, printre care se remarcă cîteva cu un capital investit mai mare: întreprinderea „Ștefan Drugă” cu moară sistematică, brutărie și fabrică de paste făinoase, Moara Oltenească, Moara Doljului, fabrica de conserve „Mercur” ș.a. Din celelalte ramuri, se remarcă două fabrici de postav („Industria produselor

textile” și „Munca”), 3 fabrici de mobilă și cherestea, 4 fabrici de mașini agricole și industriale, o altă metalurgică, precum și tipografiile „Ramuri” și „Scrisul Românesc”.

În anii construcției socialiste, orașul Craiova a cunoscut puternice transformări social-economice. Drept urmare, populația sa a marcat creșteri din ce în ce mai mari; $14\frac{0}{100}$ în medie anual, între recensăminturile din 1941 și 1948, $18,2\frac{0}{100}$ între 1948 și 1956, pentru ca, după această dată, paralel cu procesul de industrializare masivă a orașului, creșterile populației să înregistreze valori mult mai mari, $53,5\frac{0}{100}$ în medie anual pînă la recensămintul din 1966 și $38,1\frac{0}{100}$ de atunci pînă în 1972. Astfel, cu o suprafață de 62 km^2 și o populație de 185 162 de locuitori (sau 212 444 de locuitori împreună cu comunele suburbane la 1 ianuarie 1973), cu mari și importante obiective industriale, cu edificii social-culturale remarcabile, Craiova a devenit dintr-un oraș cu funcție precumpănitoare comercial-administrativă, un centru puternic, cu funcții complexe, industrial-administrativă și social-culturală. Orientarea nouă a procesului de industrializare socialistă s-a concretizat, în cazul Craiovei, prin folosirea și îmbinarea tuturor factorilor favorabili (poziție geografică la întretăierea de drumuri, interferență de regiuni geografice cu specific economic diferit, apă industrială suficientă, resurse de materii prime variate, forță de muncă numeroasă) în scopul dezvoltării unei industrii complexe, în special a industriei grele, cu pivotul ei — industria construcțiilor de mașini. Această ramură a devenit precumpănitoare în industria orașului, dînd profilul acesteia (peste $\frac{1}{3}$ din producția globală). Uzina „Electroputere”, uzina „7 Noiembrie”, Uzina mecanică de material rulant, Uzinele de reparat auto sînt principalele unități constructoare de mașini din oraș. Industria chimică, o altă importantă ramură a industriei craiovene, care participă cu aproape $\frac{1}{5}$ la producția globală a industriei orașului, a apărut odată cu marele combinat de la Ișalnița, creat pe baza valorificării complexe a gazului metan, exploatat în împrejurimile Craiovei. Pe locurile următoare se situează industria alimentară (16%), textilă și confecții (10%), ramuri dezvoltate, în mare măsură, pe baza valorificării superioare a resurselor locale, în fabrici sau combinate moderne. Fabrica de zahăr, fabricile de

ulei, de bere, de produse lactate, de pâine și produse făinoase, de conserve din carne, fabrica de confecții sînt cele mai importante.

O problemă majoră, pe care a ridicat-o industrializarea orașului Craiova, a fost găsirea amplasamentelor noilor obiective pentru rezolvarea căreia s-au luat în considerație o serie de factori. S-a ajuns astfel ca pe teritoriul orașului și al comunelor suburbane să se contureze mai multe zone industriale (fig. 16).

Zona industrială de est, axată pe Calea București, este cea mai compactă și cea mai însemnată sub raportul producției globale și a forței de muncă. Ea grupează și cele mai numeroase obiective industriale, din ramurile construcțiilor de mașini și alimentară, care dau profilul zonei. Printre acestea se numără uzina „Electroputere”, Uzina mecanică de material rulant, precum și unități cu specific de morărit, panificație, paste făinoase, vinificație, industrie frigorifică ș.a. Această zonă este traversată de artere feroviare și rutiere, care îi înlesnesc aprovizionarea cu materii prime, desfacerea produselor și deplasarea muncitorilor din împrejurimi. Cu centrul orașului este pusă în legătură prin Calea București, arteră importantă de circulație, care, în ultimii ani, a atras construirea de blocuri noi, destinate, în mare parte, salariaților industriali ai acestei zone.

Zona industrială de nord, axată pe Calea Severinului (care o pune în legătură cu centrul orașului), mai de curînd formată, cuprinde două nuclee: primul este situat în dreptul Ișalniței, unde s-a dezvoltat marea termocentrală electrică și de termoficare Craiova, cu o putere instalată de aproape 1 000 MW, și modernul Combinat chimic, profilat pe producția de acetilenă și îngrășăminte chimice, pe baza valorificării superioare a gazului metan, exploatat în împrejurimi; al doilea nucleu se conturează în dreptul comunei suburbane Cernele și este profilat pe ramura materialelor de construcție. Aici s-a dezvoltat întreprinderea de prefabricate din beton, printre ale cărei ultime produse realizate se numără un nou tip de apartament din prefabricate, executat din elemente de beton celular autoclavizat armat. În 1973 se vor realiza circa 1 500 de asemenea apartamente, care pot fi utilizate atît în orașele unde planurile de sistematizare permit construcția unor

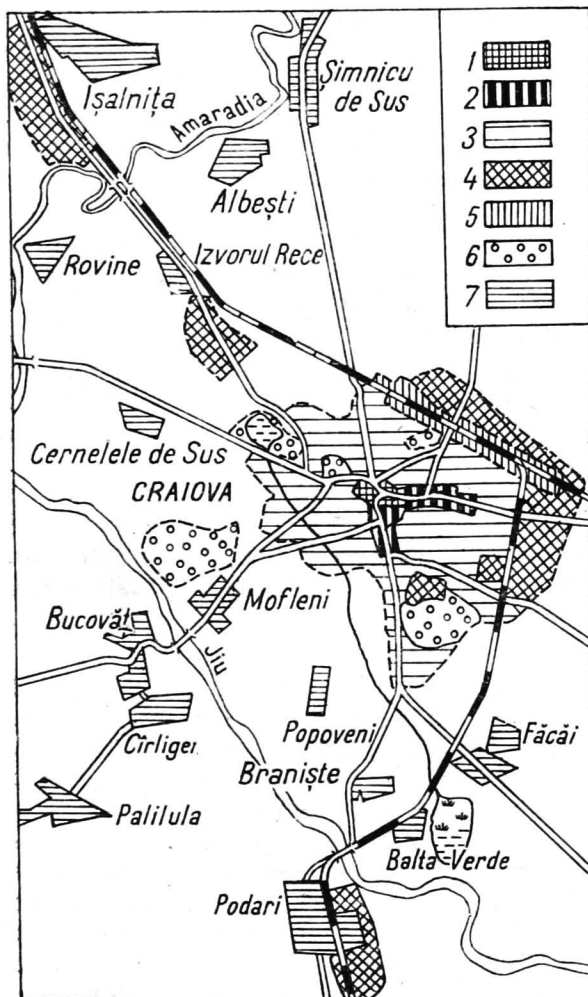

Fig. 16.— Zonele funcționale ale orașului Craiova.

- 1, Zona administrativ-culturală; 2, zona rezidențială și comercială;
3, zona rezidențială; 4, zone industriale; 5, zona feroviară și de
depozite; 6, zona verde și de agrement; 7, așezări rurale.

locuințe doar cu parter, cât și în comunele în curs de urbanizare.

În nordul acestei zone industriale, pe o suprafață de 200 ha, s-au construit serele de legume de la Ișalnița, care folosesc instalațiile de termoficare din unitățile industriale învecinate.

Zona industrială din sud, situată la ieșirea către Calafat și Bechet, este profilată pe industriile alimentare și ușoară și cuprinde două nuclee: unul situat în dreptul comunei suburbane Podari, în lunca Jiului, incluzînd Fabrica de zahăr și Fabrica de ulei, iar altul în vatra orașului, între Bulevardul 1 Mai și Calea Caracalului, unde se găsesc noua Fabrică de confecții, fabrica de textile „Independența”, Uzina de reparații auto, precum și cîteva ateliere de interes local.

În afară de unitățile industriale grupate în aceste trei mari zone, se mai găsesc unele unități dispersate în vatra orașului, parte din ele necorespunzător amplasate, sau cu spații neadecvate. Acestea vor fi comasate, mutate, sau dezafectate, după caz, în vederea unei mai bune implantări a industriei în teritoriu. În acest fel se reduce gradul de poluare industrială în zona rezidențială și se creează avantaje pentru folosirea în comun a surselor de energie electrică, apă industrială, a căilor și mijloacelor de comunicație, a posibilităților de aprovizionare cu materii prime și forță de muncă.

Pe lângă zonele industriale menționate, în cuprinsul orașului Craiova se disting alte cîteva zone funcționale. În partea centrală a orașului, axată pe întretărirea Căii București cu Calea Unirii, se conturează zona administrativ-culturală și comercială, unde se grupează importante edificii: Palatul administrativ (valoroasă construcție în stil românesc a arhitectului Petre Antonescu, construită în 1910 (fig. 17), tribunalul (în anul 1783 proprietate a familiei boierești Glogoveanu), Universitatea (monumentală clădire arhitectonică, proiectată în 1890 de arhitectul Ion N. Socolescu), Facultatea de agronomie (care și-a început activitatea în anul 1947), Colegiul „N. Bălcescu” (ale cărui începuturi datează din 1826 cînd s-au deschis la Craiova „Școlile de știință pe limba românească” și care a avut ca elevi pe Theodor Aman, Corneliu Baba, Alexandru Macedonschi, Nicolae Titulescu, Gh. Țițeica, Nicolae Coculescu ș.a.). Tot aici se găsesc Biblioteca

Fig. 17. — Piața palatului Consiliului popular județean din orașul Craiova (foto Comb. Poligr. Casa Scintei).

centrală, datînd din 1908 (fundație mai veche a Aretiei și Alexandru Aman, fratele pictorului), Centrul de cercetări al Academiei R. S. România (clădire considerată monument de arhitectură, construită în 1912, după planurile arhitectului Ion Mincu) (fig. 18), Casa Albă, Muzeul de artă (fosta casă a marelui proprietar Dinu Mihail, construită la sfîrșitul secolului al XIX-lea după planurile arhitectului Paul Gottereau în stilul specific academismului francez), Muzeul de istorie și științele naturii, Casa Băniei (cea mai veche construcție laică a orașului și printre cele mai vechi monumente istorice ale țării, construită de Constantin Brîncoveanu, în anul 1699, pe locul fostelor case ale boierilor Craiovești, unde, probabil, s-a aflat, la acea vreme, și cancelaria băniei Olteniei). Menționăm apoi Filarmonica de Stat „Oltenia”, aflată într-o clădire nouă

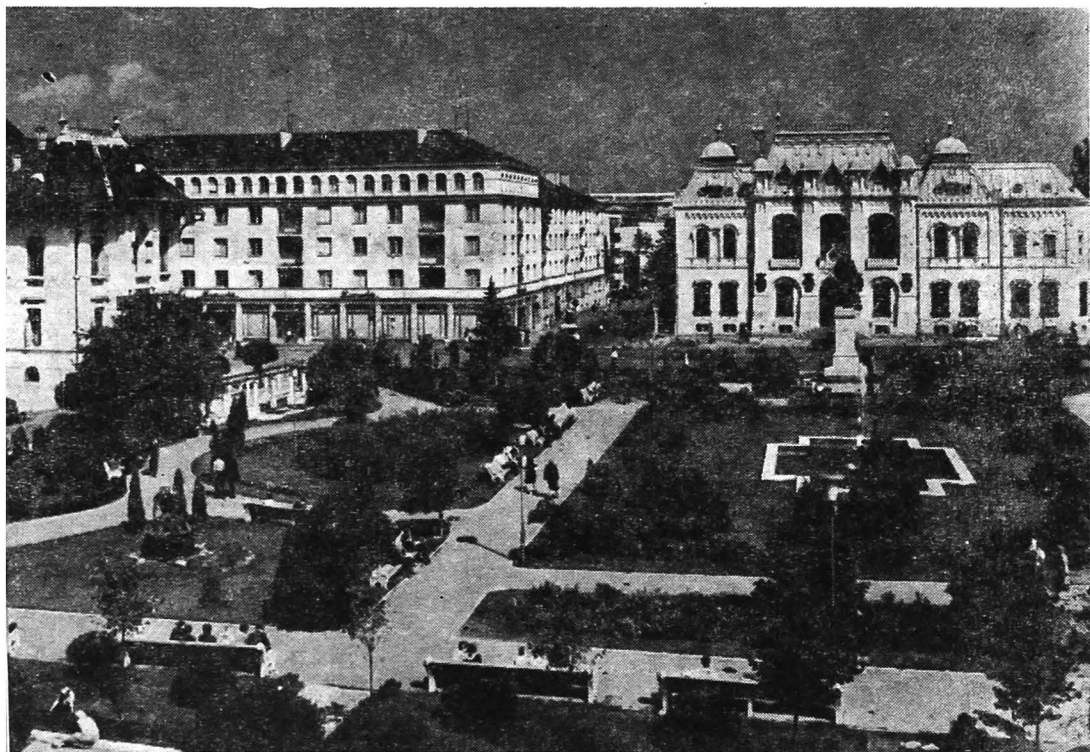

Fig. 18.— Clădirea centrului de cercetări al Academiei R.S. România și grădina 1 Mai din orașul Craiova (foto Comb. Poligr. Casa Scînteii).

(1957), Teatrul Național (construcție nouă, modernă, a cărei primă stagiune s-a deschis în 1973), Teatrul de vară „23 August”, Casa regională a creației populare, Studioul regional de radio, Sala sporturilor, Stadionul tineretului (recent construit), liceul „Frații Buzești”, hotelurile „Minerva” și „Palace” etc. Tot aici este și vechiul nucleu comercial al orașului, cu principalele artere Lipscani și Calea Victoriei, precum și unitățile comerciale noi, spațioase de la parterul noilor ansambluri de locuințe.

În sudul și estul acestei zone, în continuarea acesteia, pe Calea București și Calea Unirii, se distinge o zonă comercială și rezidențială, în care se întîlnesc, alături de

clădirile vechi, mărunte, specific negustorești, cvartale de blocuri noi, cu mai multe etaje, într-o arhitectură modernă. În partea cea mai estică se află Institutul pedagogic, cu marele complex de cămine studențești, și spitalul „Victor Babeș”.

În nord-estul orașului, în lungul căii ferate, se conturează zona feroviară și de depozite, cu o modernă gară, construcție a anilor puterii socialiste.

Zona rezidențială are cea mai largă extindere și cuprinde, pe lângă fondul de locuințe vechi, multe dintre ele păstrind arhitectura proprie, tradițională, o serie de construcții noi, cu o linie arhitectonică modernă. Dezvoltarea industrială a orașului a atras și dezvoltarea sa urbanistică. Pentru a asigura fondul de locuințe necesar numărului tot mai mare de locuitori ai orașului, din care o bună parte antrenați în activitățile industriale nou create, s-au construit cartiere de locuințe cât mai aproape de locul de muncă, în cadrul planului general de sistematizare a orașului: Calea București în apropierea zonei industriale de est, Calea Severinului și Brazda lui Novac către zona industrială de nord etc.

Pentru recreere, locuitorii orașului beneficiază de mai multe spații verzi, cum sînt: grădina „1 Mai” din vechea Piață a Unirii, unde străjuiește statuia lui Al. I. Cuza (opera sculptorului italian Raffaello Romanelli). Grădina trandafirilor, în mijlocul căreia se înalță Casa Băniei și biserica Sf. Dumitru (refăcută, în forma actuală în 1889, pe temelile unei biserici datînd, se pare, din vremea banului Barbu Craiovescu), Grădina botanică, în mijlocul căreia se află fîntîna Jianu (construită în jurul anului 1800 de Hagi Stan Jianul, episcop al averii Obedenilor), Parcul tineretului din vecinătatea Facultății de agronomie, Parcul crizantemelor din estul orașului ș.a. Dar zona de recreere propriu-zisă a craiovenilor rămîne pădurea din partea de vest a orașului, din lunca Jiului și, mai ales, Parcul poporului, situat în sudul orașului, unul dintre cele mai mari parcuri naturale din țară. Ocupînd o suprafață de aproape 90 ha, pe care la începutul secolului al XIX-lea își avea conacul și moșia logofătul Iancu Bibescu, parcul a fost amenajat, în anii 1901—1903, pe vremea primarului Nicolae Romanescu, după planul întocmit de arhitectul

peisagist francez E. Redont. Prin frumusețea și varietatea speciilor de plante, precum și prin amenajările efectuate în interiorul lui, acest parc poate fi considerat un adevărat monument de artă peisageră.

Așadar, bănia Olteniei de altădată (care a consemnat un moment reprezentativ în istoria Țării Românești), vechiul centru comercial și sediul marilor proprietari de pământuri, a devenit Craiova zilelor noastre, important centru cultural, de veche tradiție, oraș cu o nouă și puternică industrie, în plin proces de transformare urbanistică, unul dintre cele mai însemnate orașe ale țării.

Orașul Calafat, cu o suprafață de 137 km² și o populație de aproape 15 000 de locuitori (9 483 de locuitori la recensământul din 1966), este unul dintre orașele Olteniei cu puternică rezonanță istorică. Situat pe malul Dunării, în fața orașului bulgăresc Vidin, Calafatul este cunoscut ca punct de trecere în sudul Dunării, pe vechiul drum al Diului. El s-a dezvoltat ca așezare pescărească, iar mai târziu ca schelă și antrepozit comercial al corăbierilor genovezi, care își aveau aici loc special amenajat pentru calafatarea¹ corăbiilor, de unde, se pare, se trage și numele.

La începutul secolului al XV-lea Calafatul devenise principală vamă pentru comerțul Țării Românești cu Peninsula Balcanică. Prima mențiune documentară a vămii de la Calafat datează din anul 1424. În documentele vremii sînt consemnate privilegiile domnești acordate, în prima jumătate a secolului al XVI-lea, mănăstirilor Tismana, Bistrița și Argeș pentru vama de la Calafat, ceea ce dovedește caracterul permanent și amploarea relațiilor comerciale de la acea vreme între Țara Românească și Imperiul Otoman. Prin vama de la Calafat se trimiteau mari cantități de grâu, orz, vite, pește, sare, vin, ceară, miere ș.a. și se primeau în schimb diferite mărfuri orientale, obiecte de podoabă, stofe, covoare, mirodenii etc.

Prin poziția lui geografică, orașul Calafat a avut importanță nu numai ca principală vamă la Dunăre, ci și ca punct-cheie în anumite momente din istoria Țărilor Românești.

¹ Calafăt = cîlți îmbibați cu catran, folosiți la etanșarea navelor de lemn.

Astfel, în mai 1821, oastea otomană pătrunde în Țara Românească prin câteva puncte de pe Dunăre, printre care Calafat și Bechet, unde, apoi, au loc lupte ale pandurilor români cu turcii, iar în 1854 la Calafat și la Cetate s-au ciocnit trupele rusești cu cele ale lui Ismail Pașa. În timpul războiului de independență din anul 1877, Calafatul joacă un rol important din punct de vedere tactic și strategic, devenind, în același timp, teatrul primelor schimburi de focuri de artilerie între oastea română și cea turcească de la Vidin.

După pacea de la Adrianopol din 1829, prin care s-au acordat anumite drepturi privitoare la navigația pe Dunăre, și mai ales după ridicarea lui la rangul de oraș în 1855, pe vremea lui Barbu Dimitrie Știrbei, Calafatul a cunoscut o oarecare dezvoltare, care s-a reflectat și în creșterea numărului de locuitori (fig. 19). Astfel, de la o populație de 2 280 de locuitori la recensământul din 1859, patru decenii mai târziu ajunge la o populație de trei ori mai mare. Prima jumătate a secolului al XX-lea marchează o dezvoltare lentă a populației, în perioada 1899—1956 constatându-se o creștere medie anuală de abia $2,30_{\text{‰}}$. Creșterea masivă a populației începe după această dată ($53,50_{\text{‰}}$ în medie anuală în perioada 1956—1972), paralel cu dezvoltarea orașului Calafat din anii construcției socialiste. Aceste transformări intervenite în economia orașului sînt reflectate și în structura profesională a populației; astfel, în 1970, aproximativ $1/3$ din numărul total al salariaților au fost ocupați în industrie, aproape $1/5$ în transporturi, $1/10$ în construcții, peste 5% în agricultură etc.

În acest oraș, lipsit de industrie în trecut, au apărut unități industriale, mai ales în cadrul industriei locale, din ramurile: prelucrarea metalelor, materiale de construcții, prelucrarea lemnului ș.a. Industria alimentară (morărit, panificație, vinificație, prelucrarea laptelui etc.) este cea mai dezvoltată ramură, care a luat o și mai mare anploare prin intrarea în producție, în anul 1969, a unei moderne fabrici de conserve de legume și pastă de roșii. În prezent este în construcție o fabrică de lapte praf și unt.

Calafatul este cunoscut ca port și punct de legătură feroviară peste Dunăre cu R.P. Bulgaria, prin intermediul feribotu-

Fig. 19.— Clădire din orașul Calafat (foto Comb. Poligr. Casa Științei).

lui. Portul, situat la km 795, a avut o importanță mai mare în trecut, mai ales pentru transportul de cereale. Modificări economico-sociale intervenite în dezvoltarea orașului Calafat și a regiunii înconjurătoare au influențat și structura traficului de mărfuri a portului Calafat, în prezent profilat pe cabotaj în care predomină materialele de construcție și lemnul.

Orașul Băilești este al doilea oraș din județul Dolj după numărul de locuitori (19 500 de locuitori în 1973). Format din contopirea a două cătune — Siliște și Băilești — pe la 1830 în vremea lui Știrbei Vodă, el număra la sfârșitul secolului XIX-lea circa 6 500 de locuitori. La începutul secolului XX-lea el a jucat un rol însemnat în acțiunile țărănești pentru câștigarea drepturilor, fiind chiar un puternic centru al răscoal

din 1907. Recensămîntul populației din 1930 îl înregistrează ca oraș, cu o populație de 13 169 de locuitori. Populația a crescut lent, dar continuu, marcînd o creștere medie anuală de 11‰ în perioada 1930—1966. Creșteri mai mari s-au semnalat în ultimele două decenii (13,8‰ în perioada 1956—1972), odată cu dezvoltarea sa ca centru administrativ (reședință de raion).

Situat în valea Balasanului, în plină cîmpie a Olteniei, el s-a dezvoltat ca o așezare agricolă, în care în trecut existau 4 mori, o fabrică de ulei și o tăbăcărie. El a continuat să se dezvolte ca oraș agricol, aici luînd ființă două întreprinderi agricole de stat (I.A.S.) cu 13 ferme de stat, pe profil agricol-zootehnic, o întreprindere de stat pentru creșterea și îngrișarea porcilor (ISCIP), o fabrică de nutrețuri combinate (F.N.C.) și o stațiune de mașini agricole (S.M.A.). În paralel, orașul Băilești a cunoscut o dezvoltare și pe linia industrializării socialiste, aici luînd ființă unități industriale, mai ales de interes local, din diferite ramuri : alimentară (industria cărnii, panificației, laptelui și produselor lactate, băuturilor alcoolice, oțetului etc.), prelucrarea metalelor, materiale de construcție, tîmplărie și mobilă etc. În anul 1971 s-a construit o fabrică de aparate electrice, pentru producerea de celule prefabricate de 10—20 kV, necesare agriculturii, urmînd ca pînă în 1975 să intre în funcțiune și o turnătorie de fontă.

Filiași, vechi tîrg de cereale, situat la sud de confluența Jiului cu Motrul, a beneficiat de o poziție favorabilă, la întretăierea unor importante drumuri comerciale. Comună inclusă urbanului și reședință de raion pînă în 1968, el a fost declarat oraș, odată cu ultima împărțire administrativ-teritorială a țării. De la o populație de 6 988 de locuitori la recensămîntul din 1966, el a ajuns la aproape 13 000 de locuitori în anul 1973. Din numărul total al salariaților, aproximativ 2/3 sînt ocupați în industrie și construcții și 1/4 în transporturi. Cunoscut, în primul rînd, ca nod feroviar pentru legăturile pe care le înlesnește între sudul și nordul Olteniei, importanța lui, din acest punct de vedere, a crescut și mai mult după 1948, odată cu construirea căii ferate Bumbesti—Livezeni, care leagă sudul țării de Bazinul Petroșanilor, prin defileul Jiului. În același timp, el este și nod rutier. În ultimii ani, orașul Filiași a intrat

într-o nouă etapă de dezvoltare, în care industria începe să ocupe un loc din ce în ce mai important. Alături de vechea activitate legată de industria lemnului (producerea de cherestea și parchete), au apărut unități de prelucrarea metalelor, prefabricate din beton (ale industriei locale) și unități din ramura alimentară (carne, morărit, panificație, băuturi). Cele mai noi unități industriale din Filași sînt întreprinderea de piese de schimb și utilaje pentru industria lemnului înființată în anul 1971 și Fabrica de transformatoare electrice de 100—1600 kWA, construită în 1972.

Șegarcea a fost declarat oraș în 1968 și are o populație de aproape 10 000 de locuitori (8 203 la recensămîntul din 1966). Situat în partea de sud a județului, pe Dealul Robului, a avut condiții propice culturii viței de vie. Șegarcea s-a dezvoltat încă din trecut ca însemnat centru viticol. Aici există un puternic I.A.S. cu profil viticol, care dă soiuri de vinuri dintre cele mai apreciate. Dintre activitățile cu caracter industrial menționăm vinificația, morăritul, prelucrarea lemnului. Peste 40 % din numărul total al salariaților din oraș lucrează în agricultură, circa 20 % în transporturi, 11 % în industrie etc.

Rețeaua urbană a județului Dolj se va dezvolta în următorii ani cu încă 17 localități, care treptat vor căpăta profil urban.

ECONOMIA JUDEȚULUI

Județul Dolj are o economie complexă, caracterizată printr-o industrie nouă, modernă, cu o dinamică puternică, și o agricultură dezvoltată și diversificată, cu folosință intensivă a suprafețelor agricole. Sub raportul producției globale, industria deține primatul, cu aproape 2/3, față de agricultură cu 1/3.

Particularitățile reliefului și condițiile pedoclimatice au imprimat economiei caracterul predominant agricol, județul Dolj constituind, în trecut, „grătarul Olteniei”. Extensiv practică și cu cea mai mare parte a terenului proprietate moșierească, agricultura era orientată către cultura cerealelor, acestea constituind importantă marfă de export pe piețele europene. În acest sens erau dirijate și căile de comunicație către porturile și schelele dunărene — Cetate, Calafat, Bistreț, Bechet — specializate în traficul de cereale. În condițiile social-economice din trecut, industria nu s-a dezvoltat decât sub forma unor unități mici, neutilitate, cu o putere de producție redusă, concentrate mai ales în Craiova și orientate către activități industriale din ramura alimentară.

În anii construcției socialiste, toate sectoarele economice și social-culturale din județ au cunoscut mari prefaceri, în scopul lichidării rămănerii în urmă moștenite din trecut. Dispunând de bogate resurse umane și materiale și beneficiind de fonduri însemnate de investiții, economia a cunoscut un ritm rapid de dezvoltare. Orientarea politicii economice a statului nostru, către dezvoltarea cu precădere a industriei, a făcut ca acestei ramuri să i se aloce cea mai mare parte a investițiilor care, numai în perioada 1965—1972, s-au ridicat la 9 981 milioane lei, adică la jumătate (49 %) din fondurile investite pentru dezvoltarea județului. În paralel, și agricultura a beneficiat de sume importante, care s-au cifrat la 5 967 milioane lei, reprezentând 24,3 % din totalul investițiilor, în timp ce transporturilor și telecomunicațiilor le-au revenit 1 397 milioane lei, adică 6,8 % (fig. 20).

Numărul salariaților a crescut, în perioada 1960—1972, de asemenea, diferențiat la principalele ramuri ale economiei, cea mai mare creștere consemnându-se în industrie (de 3 ori) față de agricultură (2 ori) și de transporturi (1,7 ori) (fig. 21). Astfel, s-a ajuns ca în 1972, din totalul populației de 376 700 de persoane ocupate în diferite activități din județ, 17,9 % să fie grupate în industrie, 8,3 % în construcții, 56,8 % în agricultură și silvicultură, 4,1 % în transporturi și telecomunicații etc.

În ceea ce privește producția globală realizată în 1972 în comparație cu situația din 1965, industria se evidențiază

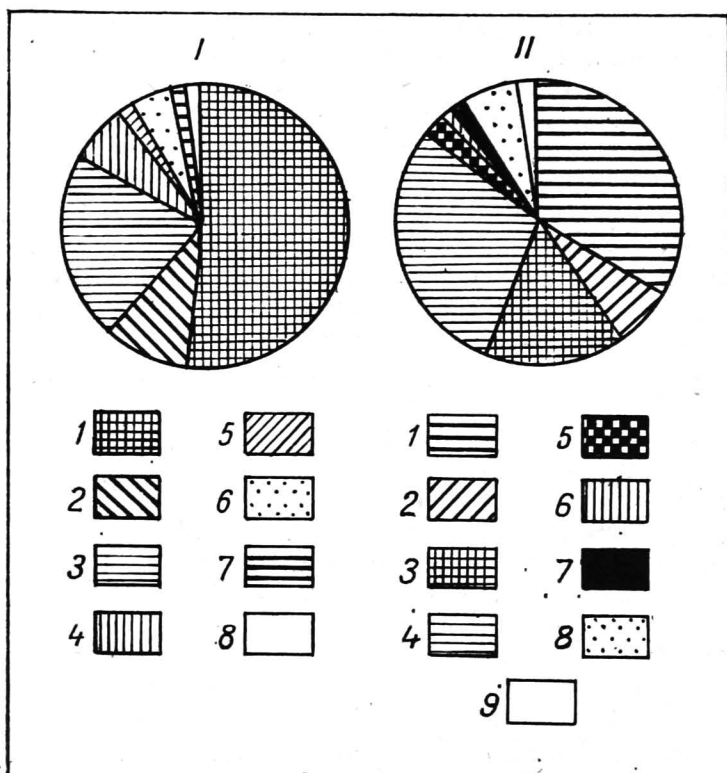

Fig. 20.—I. Investiții pe ramuri ale economiei în perioada 1965—1971 :
 1, în industrie; 2, construcții; 3, agricultură; 4, transporturi și telecomunicații; 5, circulația mărfurilor; 6, gospodărie comunală; 7, învățămînt, știință, artă; 8, alte ramuri.
 II. Investiții pe ramuri ale industriei în perioada 1965 — 1971 :
 1, în industria energiei electrice; 2, combustibililor; 3, construcțiilor de mașini; 4, chimică; 5, materialelor de construcție; 6, lemnului; 7, confecțiilor; 8, alimentară; 9, altor ramuri.

printr-o dinamică de 329 % față de agricultură, a cărei dezvoltare a înregistrat o dinamică de 185 %. În același timp, fondurile fixe din unitățile socialiste au marcat o dinamică de 600 % în industrie și de 301 % în agricultură, ceea ce a contribuit la consolidarea bazei materiale a ramurilor.

Ca urmare a politicii de industrializare socialistă, dezvoltarea industriei județului Dolj s-a axat pe creșterea cu precă-

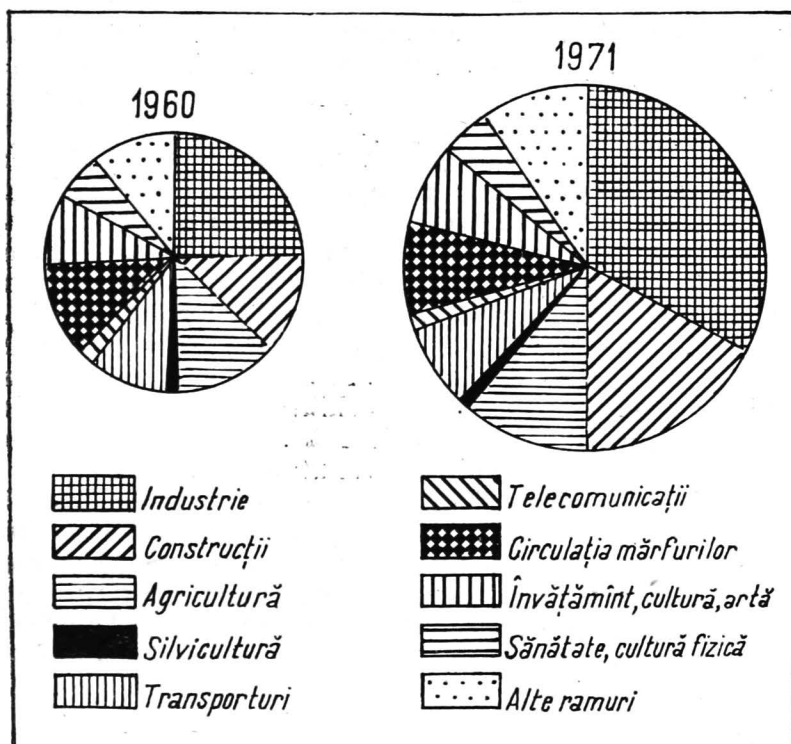

Fig. 21. — Structura numărului de salariați, pe ramuri ale economiei, în anii 1960 și 1971.

dere a ramurilor producătoare de mijloace de producție; industria energiei electrice, industria construcțiilor de mașini, chimică, a materialelor de construcții au devenit ramurile de bază ale industriei doljene. Astfel, dacă în 1950 industria ușoară și alimentară deținea peste 82% din producția globală, două decenii mai târziu, locul principal în industria județului l-au luat ramurile industriei grele, care în prezent însumează aproape 67% (graficul A din harta generală).

Concentrarea procesului de producție în unități mari, moderne, mecanizate și automatizate, dezvoltarea cu precădere a industriei grele (construcții de mașini, chimică, energie electrică), gra-

dul înalt de specializare a unor subramuri, diversificarea producției pe baza unei cât mai eficiente valorificări a resurselor locale, prin crearea de ramuri și subramuri noi, constituie caracteristici ale noii industrii a județului Dolj.

Paralel s-a dezvoltat și diversificat agricultura, căreia industria i-a furnizat inventar agricol, îngrășăminte chimice, material necesar construirii de canale de irigații etc. La rîndul ei, agricultura a produs bogate și variate materii prime, care au stimulat dezvoltarea industriei bunurilor de consum, pentru nevoile populației. Această „colaborare” între ramurile de bază ale economiei a impulsionat dezvoltarea acestora, accentuîndu-se tendința lor de dezvoltare armonioasă și creîndu-se condiții favorabile de dezvoltare echilibrată și pentru celelalte activități economice și social-culturale: transporturi, comerț, construcții, învățămînt, cultură, sănătate etc.

Toate aceste prefaceri au avut efecte deosebit de favorabile asupra dezvoltării multilaterale a județului, transformîndu-l dintr-un teritoriu rămas în urmă sub raport economic în trecut, într-unul dintre primele 6 județe ale țării sub raportul producției agricole și în primele 10 sub raportul producției globale industriale.

Industria

Caracterizare generală. Fiind un județ de cîmpie, cu economie predominant cerealieră, printre cele dintîi activități industriale din județul Dolj se poate menționa morăritul; prima „moară de foc” din Țara Românească a fost înființată în județul Dolj, înainte de anul 1852. La sfîrșitul secolului al XIX-lea existau în orașul Craiova 5 mori cu aburi, care însumau o capacitate de 11 vagoane pe zi și aveau un total de 125 de lucrători.

Începutul secolului al XX-lea consemnează, pe lîngă existența unor puternice rămășițe feudale în agricultură, slaba dezvoltare a industriei și nivelul tehnic general scăzut. În județul Dolj, ca dealtfel în întreaga Oltenie, existau puține întreprinderi

industriale mari. La ancheta industrială din 1901—1902 erau menționate în Oltenia 46 de întreprinderi industriale mai mari, din care 24 se găseau în județul Dolj, majoritatea concentrate în Craiova.

Treptat, industria județului a înregistrat unele progrese, ajungând în preajma celui de-al doilea război mondial la o situație ceva mai dezvoltată în comparație cu alte județe învecinate, datorită existenței pe teritoriul său a orașului Craiova, care concentra și coordona aproape întreaga viață economică și comercială a Olteniei. Astfel, aici se găseau cele mai importante întreprinderi la acea vreme din județ, printre care : 6 mori sistematice, 5 brutării mecanice, 3 fabrici de paste făinoase, 2 de bomboane, una de amidon, o tăbăcărie, 4 fabrici de reparat mașini agricole, o uzină metalurgică, 4 fabrici de cherestea și mobilă etc. Ele erau unități mici, nemecanizate, cu un proces de producție rudimentar. Aceleași caractere aveau și celelalte unități din alte centre ale județului, unde mai existau activități industriale : 4 mori, o fabrică de ulei și o tăbăcărie la Băilești, 2 mori și 2 tăbăcării la Calafat, o fabrică de cherestea la Filiași, 3 fabrici de cărămizi și țigle la Mofleni și Plenița. În preajma celui de-al doilea război mondial existau în județul Dolj circa 50 de unități industriale în funcțiune, care însumau 4 700 C.P. și 1 560 de lucrători. Predomina industria alimentară, care deținea mai mult de jumătate din numărul unităților și 66 % din valoarea producției.

După cel de-al doilea război mondial au urmat anii de refacere a economiei, în care s-au consemnat, ca momente mai importante, naționalizarea principalelor mijloace de producție, acțiunea de electrificare, planificarea economiei etc. cu rol deosebit de important în industrializarea județului Dolj. Dezvoltarea industriei sale a început cu reconstruirea, dezvoltarea și modernizarea vechilor unități (uzina „7 Noiembrie”, fabrica „Independența” etc.). Avântul industriei, însă, l-a marcat construirea unităților industriale noi, moderne, cu un înalt grad de mecanizare și automatizare (uzina „Electroputere”, Combinatul chimic Craiova, Termocentrala Craiova etc.), precum și descoperirea și punerea în valoare a unor noi resurse naturale. Astfel, au apărut ramuri și subramuri noi (extracția

țiului și gazelor naturale, industria electrotehnică, industria chimică, industria zahărului etc.), care au diversificat producția industrială a județului și au ridicat importanța lui pe plan național. Aceste realizări se datorează politicii de alocare în industrie a unor importante investiții, care numai în perioada 1965—1971 au reprezentat 52 % din totalul fondurilor destinate județului (adică 4 % din investițiile afectate industriei naționale) (vezi fig. 20 I). Ponderile cele mai mari au revenit ramurilor de bază ale industriei : industria energiei electrice 33,5 %, industria chimică 30,4 %, industria construcțiilor de mașini 16 % (vezi fig. 20 II). Orientarea a circa 90 % din investițiile industriei către ramurile din grupa A a schimbat structura și profilul industriei, devenind predominantă industria grea, ale cărei ramuri și-au mărit participarea în producția globală a județului pe seama industriei alimentare și ușoare (tabelul nr. 1).

Dezvoltarea impetuoasă a industriei județului Dolj a dus la creșterea considerabilă a producției globale industriale, care marca în 1971 o creștere de 7,2 ori față de anul 1960 (după ce în 1970 depășise de 26 de ori industria din 1950). Creșteri spectaculoase au avut loc în industria chimică (care a crescut de 127 de ori față de 1964), industria materialelor de construcție (18 ori față de 1960), industria combustibililor (16 ori), industria construcțiilor de mașini (peste 9 ori) etc. (fig. 22). În același timp s-a mărit participarea județului în producția globală națională, de la 1,8 % în 1960, la 3,4 % în 1972, situându-se, în prezent, printre primele 9 județe din țară. Nivelul înalt de dezvoltare și specializare a unor ramuri este ilustrat de contribuția sa cu ponderi însemnate la unele produse industriale, pe plan național : 96,7 % la transformatoare electrice în anul 1972, 63,6 % la locomotive Diesel-electrice și electrice magistrale, 26,8 % la motoare electrice, 38,1 % la îngrășăminte chimice, 14,2 % la energie electrică etc. (fig. 23).

Modificări similare s-au produs și în ceea ce privește forța de muncă ocupată în industrie, numărul salariaților crescând în 1972 de 3 ori față de 1960 (fig. 24). Este important să menționăm că 63 % din numărul salariaților industriali și 61 % din cel al muncitorilor lucrează în ramurile industriei grele.

Tabelul nr. 1

Structura producției globale industriale, pe ramuri
(în %)

Ramurile	Față de total județ					Față de total țară			
	1950	1960	1965	1970	1972	1960	1965	1970	1972
Total industrie	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	1,8	2,3	3,2	3,4
Energie electrică	1,3	0,1	4,9	15,0	13,8	0,1	4,3	15,0	14,8
Combustibil	—	0,2	1,6	0,5	0,9	0,1	0,5	0,3	0,7
Construcții de mașini și prelucrarea metalelor	10,2	36,5	39,0	32,9	33,7	2,8	4,2	4,2	4,1
Chimie	0,5	0,8	4,2	12,1	14,1	0,2	1,4	3,8	4,6
Materiale de construcții	1,9	0,9	2,0	2,2	2,5	0,5	1,4	2,1	2,5
Exploatarea și prelu- crarea lemnului	3,7	4,0	3,4	2,3	1,7	1,0	0,9	1,1	1,0
Textilă	4,7	1,5	0,7	0,8	0,9	0,3	0,2	0,3	0,4
Confecții	11,0	9,5	4,4	7,1	8,3	3,2	2,4	5,3	6,0
Pielărie, blănărie și încălțăminte	3,6	2,0	1,4	0,9	1,0	1,3	1,3	1,3	1,6
Alimentară	61,7	42,3	37,6	22,9	20,1	4,1	3,9	4,2	4,3
Poligrafie	1,0	0,6	0,3	0,2	0,1	1,2	1,7	1,5	1,8
Alte ramuri ale industriei	0,4	1,6	0,5	3,1	2,9	...	...	...	...

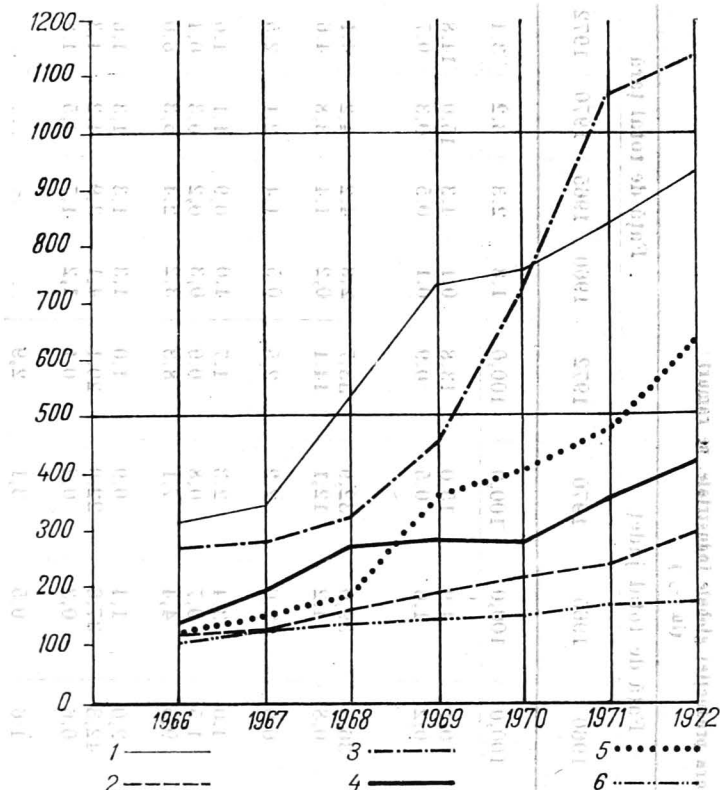

Fig. 22.— Dinamica producției globale industriale la principalele ramuri, în anii 1965—1972 (1965—100).

1, Industria energiei electrice; 2, industria chimică; 3, industria materialelor de construcții; 4, industria confecțiilor; 5, industria construcțiilor de mașini; 6, industria alimentară.

După forma de proprietate, industria județului se realizează în proporție de 86,5% de industria republicană, 9,6% de industria locală, 3,8% de industria cooperatistă și numai 0,1% de atelierele meșteșugărești necooperativizate. Din cele 46 de întreprinderi ale industriei socialiste existente în județ în 1972, 28 sînt de subordonare republicană, 6 de subordonare locală și 12 ale industriei cooperatiste.

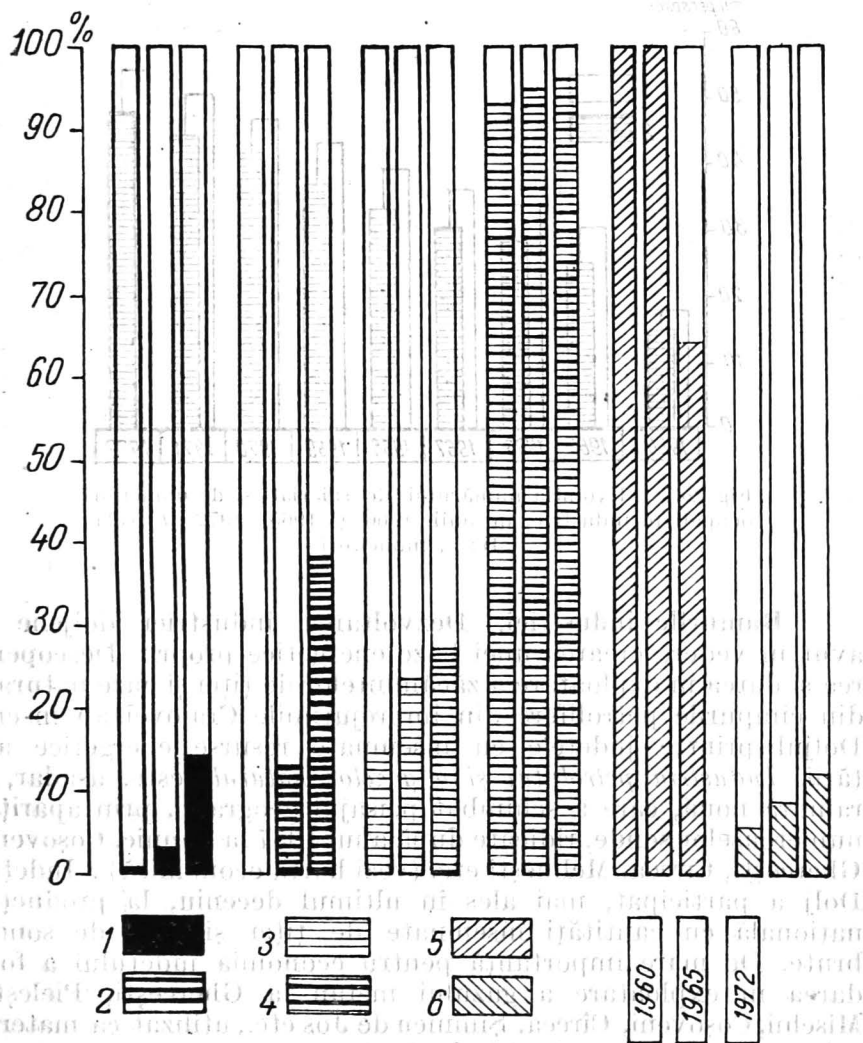

Fig. 23. — Ponderea unor produse industriale în producția țării, în anii 1960, 1965 și 1972.

1. Energie electrică; 2. Îngrășăminte chimice; 3. motoare electrice; 4. transformatoare electrice; 5. locomotive Diesel și electrice magistrale; 6. uleiuri și grăsimi vegetale comestibile.

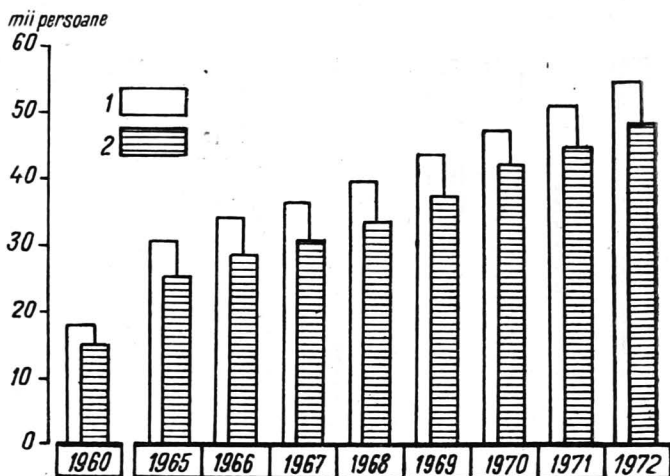

Fig. 24. — Evoluția numărului de salariați și de muncitori ocupați în industrie, în anii 1960 și 1965–1972 : 1, salariați; 2, muncitori.

Ramurile industriei. Dezvoltarea industriei doljene a avut în vedere crearea unei baze energetice proprii. Descoperirea și darea în exploatare a zăcămintelor de țiței și gaze naturale din cîmpurile petrolifere din împrejurimile Craiovei au înscris Doljul printre județele cu însemnate resurse energetice ale țării. *Industria petrolului și a gazelor naturale* este, așadar, o ramură nouă, care a schimbat peisajul geografic, prin apariția numeroaselor sonde, ridicate după anul 1957 la Șimnic, Coșoveni, Ghercești, Cîrcea, Melinești etc. (vezi harta economică). Județul Dolj a participat, mai ales în ultimul deceniu, la producția națională cu cantități însemnate de țiței și gaze de sondă brute. De mare importanță pentru economia județului a fost darea în exploatare a gazului metan la Ghercești, Pielești, Mischii, Coșoveni, Cîrcea, Șimnicu de Jos etc., utilizat ca materie primă de Combinatul chimic Craiova.

Industria energiei electrice și termice s-a dezvoltat pe baza lignitului din bazinul Rovinari — Motru, producția de energie electrică apărînd ca o necesitate imediată a industriilor

nou create în județ. Astfel s-a construit la Ișalnița, lângă Craiova, una dintre cele mai mari centrale electrice de termoficare din țară, cu o putere instalată de 980 MW, care nu numai că asigură necesarul combinatului chimic din vecinătate, dar rezolvă și problema termoficării orașului, furnizînd, în același timp, cantități apreciabile de energie electrică sistemului energetic național.

Dintre centralele electrice mai mici, amintim termocentrala de la Podari (9,4 MW), care furnizează energie electrică și aburul necesar unităților industriale din apropiere. Importanța majoră acordată dezvoltării acestei ramuri se reflectă în creșterea foarte mare (920 %) pe care aceasta a înregistrat-o în anul 1972 față de 1965, în ceea ce privește producția globală industrială. În anul 1972, puterea instalată totală a grupurilor electrogene depășea 1 000 MW, iar producția 6,1 milioane kWh.

Industria construcțiilor de mașini și a prelucrării metalelor este ramura predominantă a industriei județului, participarea acesteia la producția globală industrială fiind, în prezent, de peste 1/3, față de numai 1/10 cît fusese în 1950. Caracteristica dezvoltării acestei ramuri este specializarea ei în produse electrotehnice, remarcîndu-se pe plan național prin producția de locomotive Diesel-electrice și electrice magistrale, autotransformatoare gigant de 400 MVA/400 kV (cel mai mare produs electrotehnic realizat pînă în prezent în țara noastră, utilizat în echiparea stațiilor de transformare de foarte înaltă tensiune), apoi primele generatoare electrice sincrone destinate echipării grupurilor electrogene navale, precum și motoare electrice de diferite tipuri (fig. 25). Uzina „Electroputere” Craiova, a cărei construcție a început în anul 1949, pe locul vechilor ateliere de reparat locomotive, cuprinde, în prezent, patru fabrici: Fabrica de locomotive (pentru producerea de locomotive electrice și Diesel-electrice), Fabrica de motoare (pentru producerea de motoare electrice pentru locomotive și funcționare independentă), Fabrica de transformare de forță (de la 1 600 kVA la 400 MVA/400 kV) și Fabrica de aparataj electric de înaltă tensiune.

Pentru producerea locomotivelor, uzina „Electroputere” cooperează cu circa 80 de întreprinderi din țară, furnizorul

principal fiind Uzinele constructoare de mașini Reșița, care îi asigură grupul Diesel generator și boghiul cu instalațiile aferente. Produsele realizate de uzina „Electroputere” fiind competitive pe piața externă, aproximativ 25—30 % din producție se exportă în peste 30 de țări.

În ultimii doi ani, alte două fabrici, cu același profil, au intrat în funcțiune la Băilești și Filiași. La Băilești se produce aparataj electric, în special celule prefabricate de 10—20 kV, care constituie un post complet de transformare cu funcții multiple, ele fiind folosite în special în agricultură ca distribuitoare, sau numai pentru măsurarea tensiunii curentului. La Filiași se produc transformatoare de la 100 la 1 600 kVA, care pînă la intrarea în producție a acestei fabrici se produceau la uzina „Electroputere” Craiova.

O altă subramură a construcțiilor de mașini s-a dezvoltat odată cu reprofilarea, pe principii moderne, a unităților deja existente de reparații de mașini agricole și instalații de mori țărănești de la Craiova și comasarea lor (1951) în uzina constructoare de mașini și utilaje agricole „7 Noiembrie”. Sub noua organizare, profilul de producție s-a schimbat, de la reparații și producerea de simple unelte agricole la producția de semănătoare universale, pluguri pentru tractor, mașini pentru administrarea de îngrășăminte etc. Importanța acestei întreprinderi este deosebită, mai ales pentru economia agricolă a Cîmpiei Olteniei, căreia îi furnizează o diversitate de mașini și unelte agricole.

În cadrul acestei ramuri amintim și Uzina mecanică de material rulant Craiova, care efectuează reparații generale de locomotive, și Uzina de reparații auto Craiova, unde se execută diferite piese de schimb auto și se fac reparații capitale pentru toate tipurile de autovehicule.

De asemenea, în județ există ateliere ale industriei locale de prelucrare a metalelor la Craiova, Făcăi, Băilești, Calafat, Filiași și de servire a populației.

Industria chimică este una dintre cele mai dinamice ramuri ale industriei județului (1117 % în 1972 față de 1965), care valorifică într-un înalt grad de eficiență resursele locale. Descoperirea și darea în exploatare a importantelor rezerve de

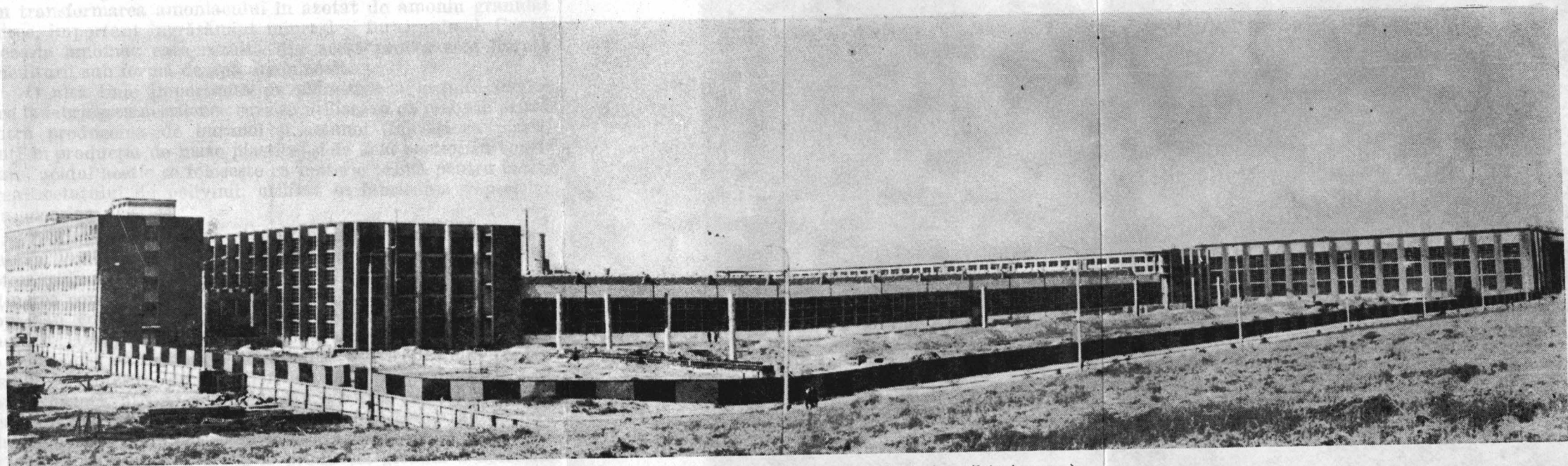

Fig.25.— Vedere panoramică a uzinei „Electroputere” din Craiova (foto Agerpres).
<https://biblioteca-digitala.ro>

gaz metan din împrejurimile Craiovei au favorizat apariția, în anii 1961—1965, a Combinatului de chimizare complexă a gazelor de la Ișalnița—Craiova, care ocupă o suprafață de circa 80 ha și are în structura sa peste 20 de fabrici. Acest combinat cuprinde în procesul de producție un ciclu complex de fabricație, fiecare unitate creînd materie primă altei unități (fig. 26).

Principala linie de chimizare a gazului metan duce la producerea îngrășămintelor azotoase (332,9 mii tone în 1972), prin transformarea amoniacului în azotat de amoniu granulat și uree, important îngrășămint mineral și furaj animal. Cantitatea de amoniac care rezultă din acest proces este livrată agriculturii sub formă de apă amoniacală.

O altă linie importantă de chimizare a gazului metan duce la fabricarea acetilenei, care se utilizează ca materie primă pentru producerea de butanol și octanol (folosiți ca plastifiianți în producția de mase plastice) și de acid acetic. În continuare, acidul acetic se folosește ca materie primă pentru fabricarea acetatului de polivinil, utilizat în fabricarea vopselelor și a maselor plastice.

Profilul de producție al Combinatului chimic Ișalnița—Craiova, conceput pe baza valorificării superioare a gazului metan, prin procedeul oxidării parțiale a metanului, duce la obținerea concomitentă de acetilenă și gaze de sinteză, în care scop s-au conceput două instalații centrale (de acetilenă și amoniac), corespunzătoare celor două mari sectoare de producție. De menționat că instalația de amoniac este concepută pentru posibilități diferite de funcționare, bazată pe folosirea, ca materie primă, atât a gazului metan, cît și a gazului rezidual, ceea ce constituie mari avantaje economice. Importanța județului în industria chimică a țării a crescut an de an, ajungînd în 1972 să participe cu 4,6 % la producția globală a acesteia, față de numai 1,4 % în 1965. Combinatul chimic Craiova participă cu circa 1/4 din producția sa la export.

Industria materialelor de construcție, deși nu este o ramură nouă, ea s-a dezvoltat și diversificat în ultimele două decenii, datorită ritmului accelerat impus de reconstrucția și construcția economiei județului. În consecință, această ramură a înregistrat o dinamică remarcabilă, în 1972 crescînd cu 416 % față de

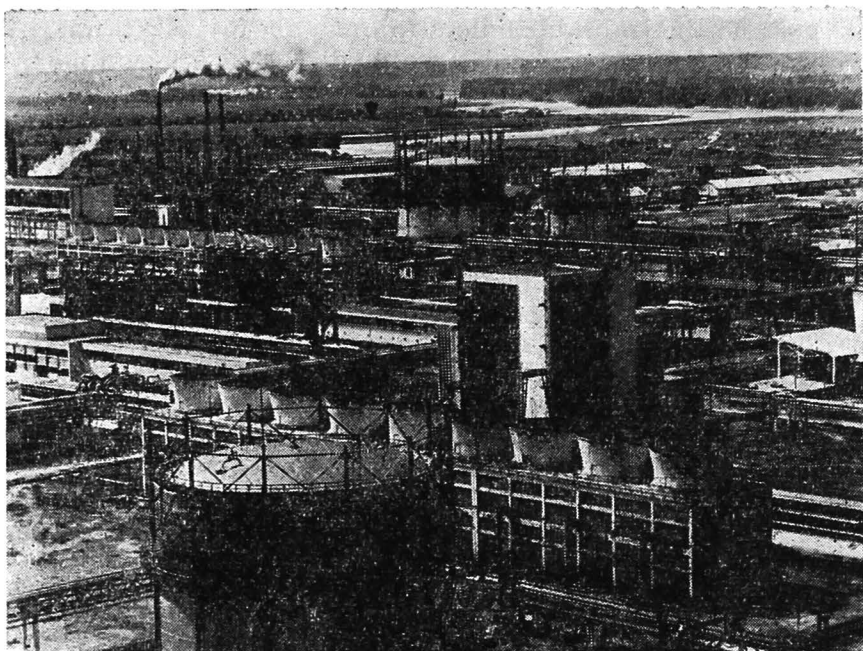

Fig. 26. — Vedere panoramică a Combinatului chimic din Craiova (foto Agerpres).

producția globală realizată în 1965. În același timp și-a mărit și ponderea în industria județului de la 0,9% în 1960, la 2,5% în 1972.

Cea mai importantă unitate este Întreprinderea de prefabricate din beton de la Craiova, unde se produc prefabricate din beton, panouri de locuințe, tuburi precomprimate, beton celular autoclavizat, materiale de zidărie și izolație etc.

În cadrul industriei locale se produc pentru nevoile populației prefabricate din beton la Craiova (Făcăi), Băilești, Plenița, Calafat și Filiași, cărămidă la Mofleni, Șimnicu de Jos, Calafat și Lipovu, plăci de teracotă la Craiova și Mofleni. Industria extractivă a materialelor de construcție este reprezentată numai prin valorificarea nisipului și a pietrișului în apropierea localităților Calafat, Ciupercenii Vechi, Tatomirești (comuna Brădești).

Exploatarea și prelucrarea lemnului s-a dezvoltat de 2,5 ori în 1971 față de 1960, fără a marca o dinamică remarcabilă. În anul 1972 județul dispunea de 277,5 mii m³ masă lemnoasă valorificată de sectoarele de exploatare de la Calafat, Băilești, Craiova și Filiași. U.E.I.L. Craiova produce bușteni de stejar și diverse specii, lemn pentru construcții rurale, lemn de celuloză, lobde industriale etc., apoi cherestea de stejar, traverse, parchete, doage, lăzi etc. Cea mai importantă unitate este Fabrica de cherestea și parchete din Filiași, reconstruită și adaptată la o producție de 250 000 m² parchet anual; o altă unitate industrială se află la Cernele, lângă Craiova.

În județ se găsesc ateliere ale industriei locale, de tâmplărie și mobilă la Craiova, Filiași, Băilești, Plenița, Calafat, Poiana Mare și Șegarcea, care produc mobilă, binale, lădițe pentru legume etc. și efectuează prestații pentru populație.

Industria textilă și a confecțiilor participa în 1972 cu 9,2%, la producția globală a județului și deținea 18,8% din numărul total al salariaților, antrenând în procesul de producție mai ales forță de muncă feminină. Cele mai importante unități sînt fabrica de produse textile „Independența” din Craiova (construită în 1912), modernizată și profilată pe producția de țesături din bumbac (care și-a dublat producția față de 1965), și moderna fabrică de confecții din Craiova (1949), profilată pe producția de confecții pentru adulți. Industria confecțiilor a crescut de 6,2 ori în 1972 față de 1965, ceea ce i-a mărit participarea la producția globală a ramurei respective pe țară de la 2,4% în 1965 la 6,0% în 1972. Capacitatea de producție a Fabricii de confecții va continua să se mărească în anii următori, iar la Calafat se va da în funcțiune o filatură și țesătorie de bumbac.

Pe lângă aceste unități industriale de interes republican există în județ, în cadrul industriei locale și a cooperăției meșteșugărești, ateliere unde se produc țesături de bumbac și de lînă, covoare de tip oriental și oltenești, tricotaje și confecții la Craiova, Băilești, Calafat etc. Aproximativ 1/5 din producție se exportă.

Industria pielăriei, blănăriei și încălțăminteii se înscrie cu pondere mică în producția globală a județului și în cadrul ramurii respective pe țară. Este reprezentată de una dintre

cele mai mari tăbăcării din țară, tăbăcăria de la Bucovăț, care produce diferite tipuri de piele, talpă de bovine, precum și unele articole de protecție. În cadrul industriei locale se prelucreză piei brute de bovine și porcine, iar în unitățile cooperativei meșteșugărești se produc încălțăminte ușoară, articole de blănărie și cojocărie etc. și se efectuează diferite reparații.

Industria alimentară, ramura predominantă a industriei județului pînă în anul 1960, cînd deținea aproape 2/3 din producția sa globală, și-a redus treptat participarea (circa 1/5 în 1972) în favoarea ramurilor industriei grele. Caracteristica dezvoltării industriei alimentare din ultimele două decenii (perioadă în care producția sa globală a crescut de două ori) s-a axat pe linia unei cît mai eficiente și complexe valorificări a resurselor agricole locale (cereale, plante industriale, legume, struguri, fructe, animale etc.). Fabrici mari sau combinate moderne au înlocuit micile unități, rudimentar utilizate, mărind și diversificînd gama produselor alimentare. Subramurile deja existente (morărit, panificație) s-au dezvoltat, în același timp apărînd subramuri noi (industria zahărului, uleiurilor vegetale, conservelor), ceea ce a dus la o mai largă repartitie în teritoriu a unităților prelucrătoare în înseși zonele de producție agricolă. Pentru o mai bună organizare a producției a luat ființă, la Craiova, Combinatul industriei alimentare, care coordonează activitatea industrială republicană din tot județul.

Subramura morăritului și panificației se remarcă prin două unități mari: Morile unite „Jiul”, care aprovizionează cu făină toată Oltenia, și fabrica de paste făinoase și panificație „Partizantul”, ambele în Craiova. Morăritul rămîne subramura tradițională, cu cea mai largă repartitie, legat de specificul cerealier al economiei agricole a județului. Aproximativ 120 de mori cu regim prestator (o moară comercială la Șegarcea) sînt răspîndite în comunele și satele doljene, pentru satisfacerea nevoilor populației locale.

Paralel cu dezvoltarea sectorului zootehnic, prelucrarea și industrializarea laptelui a luat o mare amploare, ca urmare a construirii de fabrici moderne în unele localități, cum sînt Fabrica de produse lactate din Craiova (cu o capacitate de prelucrare de 1 000 hl lapte pe zi), fabricile de cașcaval de la

Bechet și Poiana Mare (150 tone anual), ori Fabrica de brânzeturi de la Băilești (500 tone anual). În prezent, la Calafat este în construcție o fabrică ce va produce anual 3 000 tone lapte praf și 1 600 tone unt.

Tot pe baza creșterii intensive a animalelor o mare dezvoltare a cunoscut industria cărnii, cel mai important centru fiind Craiova, cu un mare abator, fabrică de mezeluri și antrepozit frigorific; urmează Calafat și Băilești, unde există un mare complex de creștere și îngrășare a porcilor. În anul 1973 s-au produs în județ circa 16 000 tone carne și peste 3 000 tone preparate din carne, în majoritate pentru piața de consum a puternicului centru urban Craiova.

În vederea valorificării industriale chiar în zonele de producție a unor plante industriale a căror cultură a luat o extindere mare, s-a construit la Podari marele combinat „Oltenia”, cu Fabrica de uleiuri vegetale și Fabrica de zahăr. Până la construirea acesteia din urmă, sfecla de zahăr era trimisă la fabrica din Giurgiu, ceea ce implica cheltuieli de transport și degradarea materiei prime. Fabrica de zahăr de la Podari, dată în producție în 1961, produce anual 35—40 mii tone zahăr. Intrată în producție în 1957, Fabrica de uleiuri produce anual circa 40 000 tone uleiuri și grăsimi vegetale.

O altă direcție de valorificare a resurselor agricole ale județului se realizează prin construirea Fabricii de conserve de la Calafat, în anul 1969, unde se produc anual cantități însemnate de conserve de legume și pastă de roșii (fig. 27).

Vinificația reprezintă pentru județul Dolj o activitate importantă, care s-a dezvoltat mai ales în regiunile de producție viticolă, Craiova, Călărași, Dăbuleni, Șegarcea, Calafat, Caraula, Daneți, Poiana Mare, Băilești, Castranova fiind cele mai însemnate centre de vinificație din județ. Soiurile sau vinurile de Șegarcea, Călărași, Dăbuleni sînt cunoscute și apreciate pe plan național. Anual se produc cantități însemnate de vin (2 400 de vagoane în 1972), băuturi din spirt rafinat, țuică și rachiuri naturale, spirt sanitar și tehnic, vermut etc. De asemenea, menționăm Fabrica de bere Craiova (construită în 1970), și Fabrica de fermentat tutun de la Craiova (1927), cu o capacitate

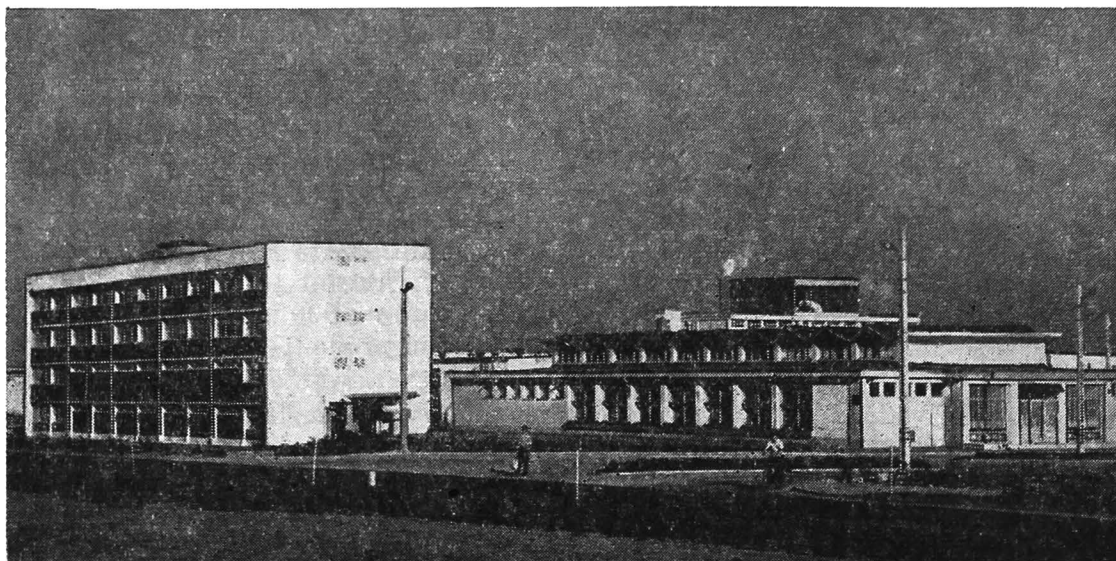

Fig. 27. — Fabrica de conserve din Calafat (foto Agerpres).

anuală de 6 000 tone și 5 000 tone spațiu de depozitare, care aprovizionează numeroase fabrici de țigarete din țară.

Industria alimentară, cea mai veche ramură și printre cele mai legate de resursele locale, contribuie direct la sporirea producției industriale și stimulează activitatea agricolă din regiune, în vederea unei producții cât mai mari și cât mai diversificate. Ea asigură bunurile de consum necesare populației locale, participând cu unele produse (ulei, zahăr, conserve, băuturi alcoolice, biscuiți etc.) la producția națională și chiar la export. În același timp, această ramură atrage în sfera activității industriale o însemnată forță de muncă mai ales feminină.

Industria poligrafică, cu o participare minoră în producția globală a industriei județului, are semnificații majore prin rolul educativ-cultural și politic pe care îl are în rîndul populației.

În concluzie, industria județului Dolj este o ramură nouă, modernă, cu un grad avansat de complexitate, care a cunoscut un ritm rapid de dezvoltare, mai ales în ultimul deceniu. Amploarea și dinamismul industriei doljene este rezultatul politicii

de industrializare socialistă a țării, orientată în special către dezvoltarea regiunilor rămase în urmă în trecut, acțiune în care s-a pus accentul pe creșterea cu precădere a ramurilor producătoare de mijloace de producție. În același timp s-a avut în vedere valorificarea superioară a tuturor resurselor materiale și umane ale județului, precum și o mai justă și armonioasă repartitie a forțelor de producție pe teritoriul său. Astfel, alături de Craiova, care deține o mare pondere în industria județului și care se situează printre centrele mari industriale ale țării, au apărut și sînt în curs de dezvoltare și alte orașe (Calafat, Băilești, Filiași, Șegarcea), sau comune puternic dezvoltate pe cale de a deveni orașe — Poiana Mare, Bechet, Dăbuleni etc. — unde, pe zi ce trece, își face loc tot mai mult peisajul industrial.

În paralel și aspectul geografic al județului se modifică treptat, prin apariția cîmpurilor de sonde de țiței, gaze și gaz metan din împrejurimile Craiovei, care fac să se armonizeze valorificarea resurselor de sol cu cele ale subsolului, pentru ridicarea județului Dolj pe trepte de dezvoltare cît mai înalte.

Agricultura

Caracterizarea generală. Încă din secolul trecut județul Dolj era cunoscut pentru creșterea animalelor pe baza pășunilor și finețelor naturale din lunca inundabilă a Dunării și Jiului, pentru culturile cerealiere din cîmp și de pe terasele superioare ale Dunării, precum și pentru bogăția de pește din Dunăre și din numeroasele lacuri și bălți din lungul ei.

La jumătatea secolului al XIX-lea, pășunile, finețele naturale și pădurile începuseră să se restrîngă în favoarea arăturilor, ca urmare a cererii crescînde de grîu pe piața internațională. Desființarea monopolului turcesc, prin tratatul de la Adrianopol din 1829, ca și intensificarea relațiilor comerciale cu țările din Europa centrală și vestică au atras Țara Românească în sfera de influență a marilor puteri europene, care absorbeau mari cantități de cereale. Cerințele exportului au determinat înființarea la Craiova, în anul 1846, a primei societăți românești pe

acțiuni pentru transportul cerealiilor pe Dunăre, care se făcea cu două remorcare până la Brăila. Principala producătoare de mărfuri agricole era gospodăria moșierească, care deținea cea mai mare parte a teritoriului. În anul 1860 existau în județul Dolj 47 de moșii, pe care lucrau 537 de zilieri și un număr însemnat de clăcași.

Tot în acea perioadă Doljul era al doilea județ din Țara Românească (după Ialomița) în ceea ce privește extinderea arăturilor. Pământul se lucra rudimentar, cu unelte provenite din inventarul țăranilor clăcași, dezvoltarea tehnicii agricole fiind frînată, în mare măsură, de existența relațiilor feudale în agricultură. Deși reforma agrară din 1864 dusesse la abolirea iobăgiei, ea nu a putut contribui însă la completa înlăturare a relațiilor feudale din agricultură.

În prima jumătate a secolului al XX-lea, primul loc în economia județului continua să-l dețină agricultura, care nu dispunea de dotarea tehnico-materială necesară. Fărîmîțarea proprietății țărănești (căreia îi revenea aproape 88 % din suprafața terenului arabil), inventarul agricol necorespunzător, lipsa lucrărilor hidro- și pedoameliorative etc. frînau dezvoltarea agriculturii, ramură care s-ar fi putut bucura de condițiile naturale deosebit de favorabile ale județului. În anul 1935, spre exemplu, din suprafața totală a județului terenul arabil deținea 67,6 %, restul teritoriului fiind ocupat de păduri (9,0 %), pășuni (3,2 %), finete naturale (1,3 %), vii (1,7 %), livezi (0,2 %) și alte folosințe (17,0 %.)

Cea mai mare parte a terenului arabil era ocupat de grîu (45,7 %) și porumb (45,3 %), județul Dolj situîndu-se pe primul loc în țară în ceea ce privește suprafața cultivată cu porumb și al doilea cu grîu (după județul Timiș-Torontal). Producțiile medii la ha (13,5 q la porumb, 4,8 q la grîu, 4,2 q la secară) nu erau totuși dintre cele mai mari. În afară de cereale, mici suprafețe erau cultivate cu unele plante industriale (rapiță, cînepă, soia, in), cu pepeni, mazăre, fasole, sau cu diferite culturi furajere. Creșterea animalelor era dezvoltată în comparație cu alte județe, Doljul remarcîndu-se mai ales prin numărul de boi, oi și capre. Se practica, de asemenea, albinăritul.

După cel de-al doilea război mondial, baza economică a agriculturii s-a schimbat. Ca urmare a aplicării politicii agrare, a reorganizării producției și schimbării relațiilor sociale la sate, s-au produs schimbări în structura formelor de proprietate a teritoriului.

În 1972 existau în județ 14 I.A.S. care dețineau 13,5% din suprafața agricolă și 205 C.A.P. cu 70,8% din această suprafață. Unitățile socialiste din agricultură cuprindeau 147 de ferme de stat, din care 82 aveau profil de producție vegetală, 36 producție animală, 24 ferme cu profil mixt și 5 ferme de producție industrială. Gospodăriile personale ale membrilor C.A.P. și gospodăriile agricole individuale dețineau împreună 8,9% din suprafața agricolă a județului. În ceea ce privește mecanizarea agriculturii, județul Dolj se număra printre județele țării cu cel mai mare parc de tractoare și mașini agricole. În anul 1972 avea în dotarea sa 5 687 de tractoare fizice, 4 907 pluguri pentru tractor, 1 721 de autocombine, 2 724 de semănători mecanice, 721 de mașini de împrăștiat îngrășăminte chimice, 1 686 de combine tractate pentru păioase etc. Din numărul tractoarelor agricole fizice, aproape 74% se găseau în administrarea celor 37 de S.M.A. existente în județ și 23% în administrarea I.A.S. Trebuie subliniat faptul că suprafața arabilă ce revenea la un tractor fizic a scăzut de la 135 ha în anul 1965, la 87 ha în 1972.

Importante cantități de îngrășăminte chimice au fost folosite în agricultura județului, în 1972 la un hectar suprafață agricolă revenind 213 kg, adică de 2,5 ori mai mult decât în 1965. O cantitate însemnată de îngrășăminte este utilizată pe terenurile I.A.S.; astfel, numai în perioada 1965—1972 ele au beneficiat de aproape 30% din totalul îngrășămintelor chimice folosite în județ. Mari cantități de îngrășăminte sînt destinate terenului arabil (250 kg/ha, în anul 1972, mai ales în I.A.S. 390 kg/ha), ceea ce a contribuit la realizarea unor producții medii la hectar ridicate.

Datorită organizării raționale a procesului de producție și aplicării metodelor științifice de cultivare a pămîntului, unitățile agricole de stat tind să capete caracterul unei producții industriale. Ținînd seama de condițiile ecologice, întreprinderi-

le agricole de stat au trecut la o oarecare specializare. Se profilează I.A.S. cu caracter agricol (Dăbuleni, Giubega, Rast), agrozootehnic (Băilești, Craiova, Goiești, Moțaței, Robănești, Șegarcea), pomicol-viticol (Breasta, Sadova), legumicol (Ișalnița).

Desigur, aceste progrese s-au datorat, în mare măsură, și politicii de alocare a unor importante investiții în agricultura județului. Astfel, în perioada 1965 — 1971 ele au reprezentat 6,5 % din investițiile destinate agriculturii întregii țări (în acea perioadă) și 26,6 % din totalul fondurilor alocate pentru dezvoltarea tuturor ramurilor economiei județului Dolj.

O însemnătate majoră au avut-o măsurile agrotehnicii adoptate, în ultimii ani, în special în Cîmpia Olteniei. Ținînd seama de caracteristicile marilor categorii de soluri existente (cernoziomuri, soluri brune-roșcate de pădure, nisipuri și soluri aluvionare), s-au aplicat cele mai potrivite lucrări hidro-și pedoameliorative. Mari sisteme de irigare, indiguire, desecare și canalizare brăzdează teritoriul județului Dolj, menite să contribuie la atenuarea efectelor nefavorabile ale fluctuațiilor climatice și la ridicarea capacității de producție a ecosistemelor agricole respective. Printre cele mai importante menționăm realizarea complexului de irigație Calafat — Moțaței — Băilești, care asigură irigarea unei suprafețe de 50 000 ha teren agricol (din care 4 200 ha pe terenurile I.A.S.). Un alt mare complex, Sadova — Corabia, dat în folosință în 1973, contribuie la irigarea a circa 80 000 ha teren agricol din raza comunelor situate pe stînga Jiului, în județul Dolj și parțial Olt. Canalul, în lungime de circa 60 km, pornește de la Dunăre și merge spre nord și nord-est trecînd prin estul comunelor Dăbuleni și Sadova, pînă în sudul comunei Dobrotești.

Alte două canale, Cetate — Galicea Mare, care va înlesni irigarea a 40 000 ha (din care 7 200 ha terenurile I.A.S.), și canalul Ciuperceni — Desa — Rast, vor fi date în folosință în acest cîncinal.

În sfîrșit, un complex hidrotehnic, inițiat de C.A.P. din comunele Cornu, Vîrtop și Caraula, va cuprinde amenajarea pîriului Baboiași (care deseori provoca inundații), prin formarea unui lac de acumulare cu o capacitate de 2 mil. m³ apă, care, pe lingă faptul că va permite irigarea a 500 ha (printr-o rețea

de canale de aproximativ 12 km), va constitui și o importantă bază piscicolă și de agrement.

Toate acestea contribuie la darea în circuitul agricol a unor terenuri ce au avut alte destinații, precum și la mărirea suprafețelor irigate. Astfel, numai în ultimii 8 ani suprafața agricolă amenajată pentru irigat din județ a crescut de 9 ori, de la 1,5 % în 1965, la 18,1 % în 1972, iar suprafața arabilă de la 1,8 % la 19,1 %.

Un rol important în dezvoltarea agriculturii l-au avut rezultatele cercetărilor efectuate în diferite stațiuni experimentale existente în județ. Stațiunea centrală de cercetări pentru ameliorarea nisipurilor — Bechet, pendinte de Academia de științe agricole și silvice, studiază posibilitățile de valorificare eficientă a nisipurilor din sudul Olteniei, pentru plantele din cultura mare, furaje, legume, pomi și vii, în condiții de irigare.

Stațiunea experimentală agricolă Șimnic — Craiova, pendinte de Institutul central de cercetări agricole, cuprinde două secții teritoriale : secția Șimnic, cu caracter cerealier, zootehnic, viticol-pomicol, și secția Ișalnița cu specific legumicol și parțial zootehnic, avînd și o brigadă pomicolă la Cîrcea.

La Tîmburești există, de asemenea, o secție a stațiunii didactice experimentale a Institutului agronomic Craiova, unde se fac cercetări pentru culturi complexe, viticol-pomicole și culturi de cîmp.

Modul de folosință a terenului, redat în tabelul nr. 2, arată atît evoluția suprafețelor diferitelor categorii de folosință, cît și raportul dintre ele. Numai în perioada 1960 — 1972 suprafața acoperită cu vii a crescut cu 3 207 ha, iar cea a livezilor cu 7 954 ha, ceea ce a mărit și ponderea față de celelalte categorii de folosință din județ.

Suprafața agricolă este precumpănitoare, aceasta deținînd mai mult de 3/4 din suprafața totală a județului, ceea ce reprezintă 3,8 % din suprafața respectivă a țării. De remarcat faptul că mai mult de jumătate din numărul comunelor județului Dolj beneficiază de o suprafață agricolă ce depășește 80 % din suprafața comunei respective (fig. 28).

În același timp, cea mai mare parte din suprafața agricolă a județului este ocupată de terenul arabil, 86,1 % în 1972, și

Tabelul nr. 2

Suprafața totală după modul de folosință în anii 1960, 1965 și 1972 (la sfârșitul anului)

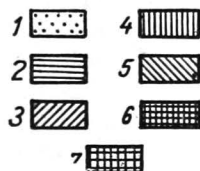
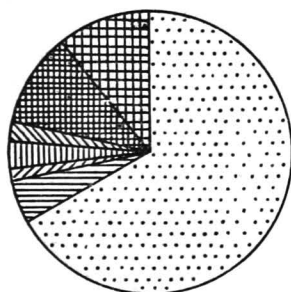
Categorii de folosință	1960		1965		1972	
	Supra- fața (ha)	% din supraf. totală	Supra- fața (ha)	% din supraf. totală	Supra- fața (ha)	% din supraf. totală
SUPRAFAȚA TOTALĂ	741 300	100,0	741 300	100,0	741 300	100,0
SUPRAFAȚA AGRICOLĂ	566 373	76,4	569 470	76,8	579 892	78,2
din care : amenajări pentru irigat	8 146	1,1	8 685	1,5	102 510	18,1
— arabil	497 162	67,2	493 546	66,6	499 181	67,3
din care : amenajări pentru irigat	8 146	1,1	8 651	1,8	99 228	19,1
— pășuni	37 516	5,0	39 689	5,4	41 129	5,6
— finețe	8 299	1,1	8 296	1,1	5 025	0,7
— vii și pepiniere viticole	20 816	2,8	21 016	2,8	24 023	3,2
— livezi și pepiniere pomicole	2 580	0,3	6 923	0,9	10 534	1,4
SUPRAFAȚA FORES- TIERĂ	83 999	11,3	84 636	11,4	82 013	11,1
ALTE SUPRAFEȚE	90 928	12,3	87 194	11,8	79 395	10,7

numai 7,9 % de pășuni și finețe, 4,2 % de vii și 1,8 % de livezi. Cele mai întinse terenuri arabile se găsesc pe terasele medii și înalte ale Dunării și Jiului și în Cîmpia Romanișilor.

În unele localități terenul arabil deține suprafețe foarte mari, reprezentînd peste 95 % din suprafața agricolă a comunei, ca de exemplu : Unirea, Dioști, Băilești, Măceșu de Sus, Moțăței, Ișalnița, Giubega. Chiar și în comunele unde terenul arabil nu are extindere tot atît de mare, el nu scade însă sub 50—60 % din suprafața agricolă. În aceste comune, suprafețe mai mari sînt însă ocupate cu pășune (Botoșești-Paia, Ciupercenii Noi, Desa), viță de vie (Ostroveni), sau livezi de pomi fructiferi (Brabova, Fărcaș).

Cultura plantelor de cîmp. În 1972 suprafața cultivată însuma peste 484 000 ha, din care 70,5 % era ocupată cu cereale,

Ⓐ

LEGENDA

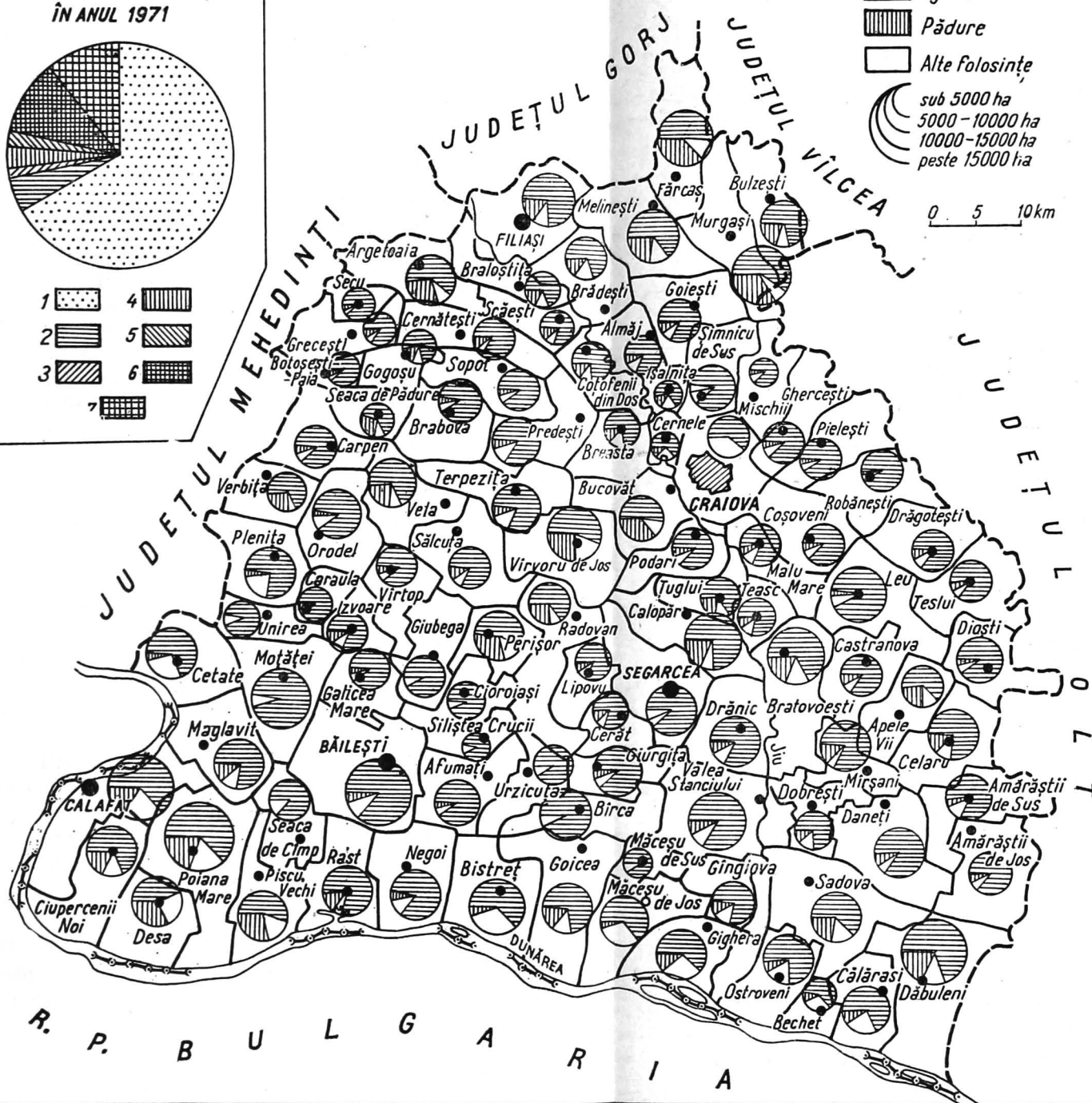
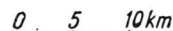

Fig. 28.— Modul de folosință a terenului :

A. 1, arabil; 2, pășune; 3, finete; 4, vii și pepiniere viticole; 5, livezi și pepiniere pomicele; 6, păduri; 7, alte folosințe.

din acest punct de vedere județul Dolj situându-se (în 1970) pe locul al doilea în țară, după Ilfov. Culturile principale sînt porumbul (49,6 %) și grîul (42,1 %), celelalte cereale ocupînd suprafețe mult mai restrînse : orz (5,5 %), secară (1,5 %), ovăz, orez (tabelul nr. 3).

Din cele 170 000 ha cultivate cu p o r u m b, adică 5,3 % din suprafața respectivă a țării, sau 34 % din terenul arabil al județului, aproape 3/4 este proprietatea C.A.P. și 8 % a I.A.S. Porumbul ocupă suprafețe mai mari în sudul județului, pe terenurile mai umede din lunca și de pe terasele joase ale Dunării. Cele mai mari frecvențe depășesc 40—45 % din terenul arabil, de exemplu, în comunele Radovanu, Cioroiași, Galicea Mare, Urzicuța, Daneți, Sadova, Desa, iar în partea de nord — Secu, Braloștița, Breasta etc. (fig. 29).

În 1972, județul Dolj a obținut o producție de circa 485 000 tone porumb, cele mai mari producții realizîndu-se pe suprafețele irigate, de aproape 20 000 ha. În unele I.A.S., în condiții de irigare, producția medie la hectar înscrie valori de 6 000—7 000 kg/ha.

G r î u l se cultivă pe aproape 144 000 ha (adică 29 % din suprafața arabilă), din care 84 % pe terenurile C.A.P. și 15 % în I.A.S. Grîul ocupă suprafețe mai mari în partea nordică a județului, în Cîmpia înaltă a Bălăciței și în Piemontul Oltețului. Cele mai mari frecvențe, care depășesc 40—45 % din terenul arabil, se întîlnesc în comunele Bulzești, Goiești, Robănești, Seaca de Pădure, Brabova, Vela, Terpezița, Vîrvoru de Jos etc. (fig. 30).

Producția de grîu realizată în 1972 a fost de 366 000 tone, adică 6 % din producția țării, ceea ce situează județul printre primele locuri în țară. În ultimul deceniu s-a realizat o creștere substanțială a producției medii la hectar, de la 1 400 kg în 1960, la 1 600 kg în 1965, pentru ca în 1972 să ajungă la peste 2 500 kg. Se remarcă producțiile ridicate obținute pe terenurile I.A.S., unde, în 1972, producția medie pe județ a fost de 3 200 kg la hectar. În general, producții mai mari se obțin pe terenurile irigate ; în 1971 mai mult de 1/10 din suprafața cultivată cu grîu în județ era amenajată pentru irigat, din care

Tabelul nr. 3
Structura culturilor din terenul cultivat în anii 1960, 1965 și 1972.

Culturi agricole	1960		1965		1972	
	ha	tone	ha	tone	ha	tone
SUPRAFAȚA CULTIVATĂ	478 667		483 327		484 221	
Cereale pentru boabe	389 915	645 249	355 283	517 944	341 183	917 363
din care :						
— grâu	179 884	251 916	169 391	273 228	143 824	365 849
— secară	7 370	5 691	9 164	8 176	5 190	8 319
— orz și orzoaică	9 038	15 656	5 697	12 445	18 777	52 925
— porumb	187 313	362 563	167 528	217 992	169 427	484 506
Leguminoase pentru boabe	8 348	13 878	9 018	9 691	11 597	11 383
din care :						
— mazăre	5 773	7 645	7 390	8 155	3 938	4 476
— fasole	1 407	5 570	1 165	1 234	3 448	2 052
Plante textile	723		38			
din care :					94	—
— în pentru fuior	—	—	5	3	—	—
— cîneapă pentru fuior	653	649	33	74	3	8
Plante uleioase	22 806	27 468	30 904	26 665	41 136	57 297
din care :						
— floarea-soarelui	19 931	22 542	27 260	25 202	33 393	51 969
Plante pentru alte industr.	12 474		17 383		19 653	—
din care :						
— sfeclă de zahăr	11 537	171 846	11 911	154 632	12 820	366 640
Cartofi, legume, pepeni	12 504		12 407		16 211	—
din care :						
— cartofi	4 214	23 536	1 433	5 608	2 065	15 828
— legume	7 213	74 720	9 429	72 098	12 679	138 231
Plante de nutreț	32 620		57 587		54 347	

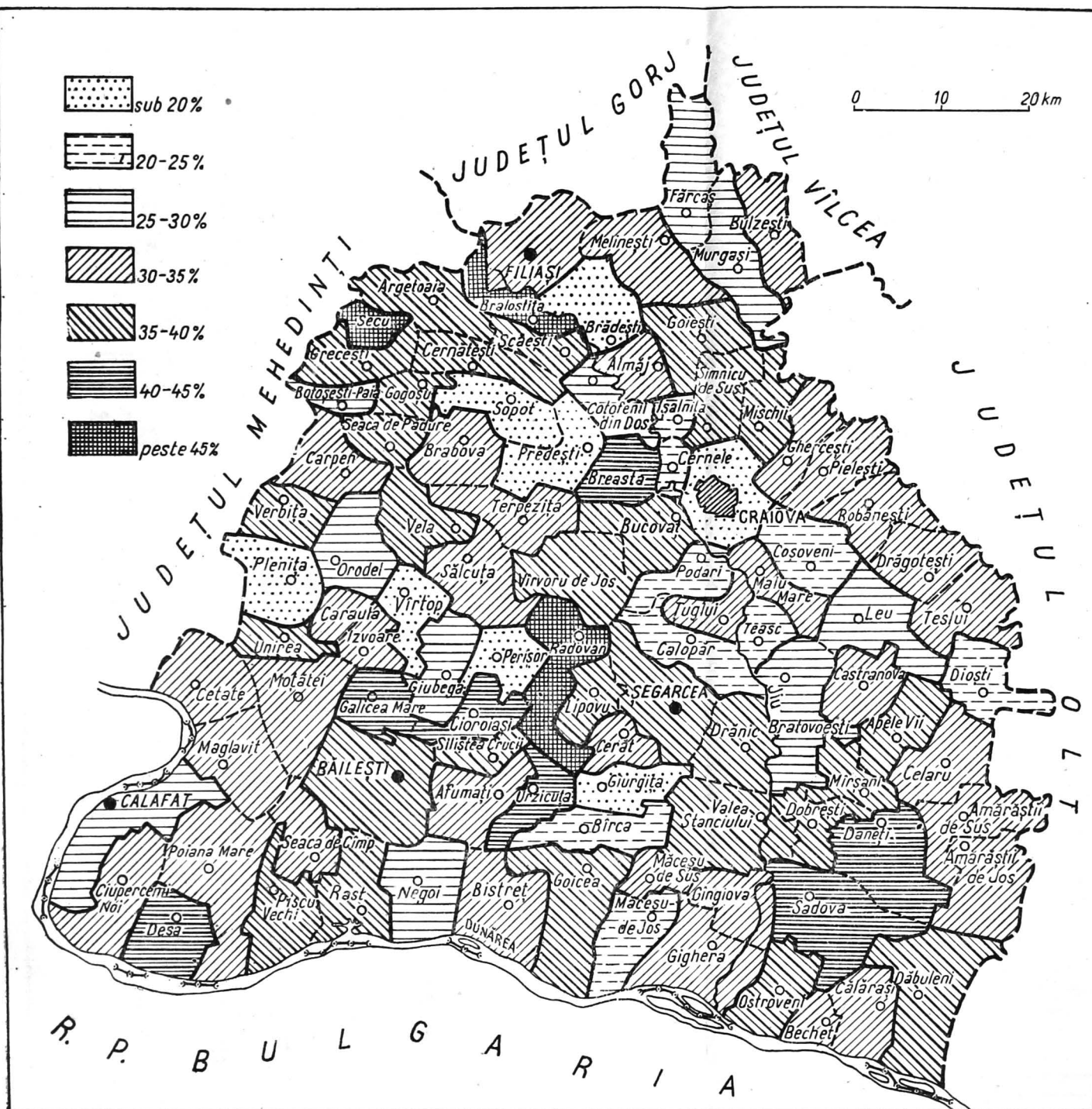

Fig. 29. — Frecvența culturii porumbului (% din suprafața arabilă).

92,6 % în C.A.P. Dintre unitățile agricole de stat, I.A.S. Moțăței, Băilești și Sadova au cele mai întinse suprafețe irigate.

Secara găsește condiții bune de cultivare mai ales pe terenurile nisipoase, din sudul județului. Fiind o plantă a cărei perioadă de vegetație începe foarte de timpuriu primăvara, utilizează umiditatea înmagazinată din topirea zăpezii, astfel că este mai puțin afectată de perioada de uscăciune. Cultivată pe 5 200 ha, adică numai 1 % din suprafața cultivată cu cereale în județul Dolj, ea ocupă suprafețe mai mari pe terenurile C.A.P., care concentrează 73,6 % din suprafață și 76 % din producție. În 1972 s-au obținut aproximativ 8 300 tone secară, adică 14,3 % din producția națională, ceea ce situează județul Dolj pe primul loc în țară.

Orzul și orzoaica, cultivate pe aproape 19 000 ha, ocupă 4 % din suprafața cultivată cu cereale, dînd în 1972 o producție totală de 53 000 tone (adică 6,3 % din producția țării). Orzul, cultivat de preferință pe terenurile cernoziomice, este folosit mai mult ca furaj concentrat în creșterea animalelor, iar orzoaica este utilizată ca materie primă în industria berei (Craiova). În 1972 producția medie obținută la hectar a fost de 2 800 kg, depășind media pe țară (2 560 kg la ha).

Deși o mare parte din județul Dolj se află în zona foarte favorabilă de cultură a *orezului*, această cultură ocupă numai aproximativ 2 000 ha, mai ales pe solurile aluvionare din lunca Jiului. Cele mai întinse suprafețe sînt în împrejurimile comunei Sadova.

Plantele industriale ocupă al doilea loc după cereale ca importanță economică, atît prin suprafața ocupată (circa 61 000 ha) și producția obținută, cît și prin faptul că furnizează materia primă industriilor prelucrătoare create pe baza lor (uleiului, zahărului, tutunului etc.).

Astfel, extinderea și introducerea în cultură în ultimii ani a unor plante pe suprafețe care depășesc cu mult ponderile deținute de acestea în trecut au dus nu numai la lărgirea gamei de produse agricole industrializabile, ci și la punerea mai eficient în valoare a unor terenuri.

Plantele uleioase, care în anul 1960 se cultivau pe circa 23 000 ha, și-au extins suprafața la aproape 41 000 ha în 1972,

consemnând o creștere de peste 1,8 ori. În același an s-a obținut o producție de 57 000 tone, din care circa 80 % în C.A.P.

Floarea-soarelui, cea mai importantă plantă uleioasă, ocupa în 1972 peste 33 000 ha. Avînd nevoie de un regim termic ridicat în timpul întregii perioade de vegetație și umiditate suficientă, ea găsește condiții pedoclimatice favorabile de dezvoltare în județul Dolj. Floarea-soarelui se cultivă mai ales în luncă și pe terasele Dunării de la vest de Jiu, unde predomină cernoziomurile levigate, soluri preferate de această cultură. Cele mai mari frecvențe se întîlnesc în cîmpie și în partea sudică a piemontului, în împrejurimile centrului de prelucrare Craiova, unde frecvența florii-soarelui depășește, în unele comune, 1/5 din suprafața arabilă (Giubega, Rast, Șegarcea, apoi Robănești, Goiești, Breasta etc.).

Floarea-soarelui și-a extins mult suprafața față de trecut; numai în perioada 1960—1972 suprafața cultivată cu această plantă a crescut cu 13 500 ha, iar producția de semințe aproape s-a dublat. Extinderea acestei culturi s-a făcut mai ales în legătură cu intrarea în producție a Fabricii de ulei de la Podari — Craiova.

În anul 1972 s-a obținut o recoltă de aproape 52 000 tone (adică 6,1 % din producția țării), cele mai mari producții realizîndu-se pe suprafețele irigate (care însumau 9 % din suprafața cultivată în județ).

În ultimii ani, alte două plante uleioase — inul și ricinul — și-au extins suprafețele, astfel încît, în 1970, față de 1965, suprafața cultivată cu in s-a dublat, ajungînd la 5 300 ha, iar comparativ cu situația anului 1938 a crescut de 10 ori. El se cultivă cu precădere în nord-vestul județului, în Cîmpia înaltă a Bălăciței și în unele comune din Piemontul Oltețului. Cele mai mari frecvențe se întîlnesc în comunele Robănești, Pielești, Verbița etc.

Ricinul se cultivă pe mici suprafețe, însumînd circa 1 300 ha, pe terenurile mai multor comune din lunca și terasele Dunării, cu ponderi de 1—1,5 % din terenul arabil. Cele mai mari frecvențe se întîlnesc însă în comunele din stînga Jiului (Călărași, Mîrșani, Mischii etc.), regiune ce constituie aria de aprovizionare a Fabricii de uleiuri tehnice din Roșiorii de Vede.

În cuprinsul județului Dolj se cultivă și unele suprafețe cu muștar, plantă uleioasă puțin pretențioasă la climă și cu o perioadă de vegetație scurtă (80—90 de zile), care de obicei se desfășoară înaintea perioadei, secetoase din vară. Printre comunele unde această cultură deține suprafețe mai însemnate menționăm Robănești, Perișor, Vîrtop, Seaca de Cîmp etc. Semintele acestei plante conțin 35—40 % grăsimi și sînt utilizate la prepararea muștarului — condiment alimentar — și în industria farmaceutică.

Dintre celelalte plante industriale, sfecla de zahăr constituie o resursă agricolă de mare rentabilitate a cărei, cultură s-a dezvoltat în paralel cu apariția industriei prelucrătoare în sudul Olteniei (fabricile de zahăr de la Podari și Corabia). Ocupînd o suprafață de circa 13 000 ha, în 1972 s-au produs aproape 367 mii tone, adică 6,6 % din producția națională, ceea ce situează județul Dolj printre primele locuri din țară. Cultivată cu precădere pe terasele joase și mijlocii ale Dunării și Jiului inferior, sfecla de zahăr găsește condiții bune de dezvoltare pe solurile aluvionare și cernoziomice, bogate în elemente fertilizante, cu pînza freatică la mică adîncime. Printre comunele cu cea mai ridicată frecvență a culturii sfeclei de zahăr menționăm : Afumați, Urzicuța, Maglavit, Cerăt, Bistreț, Goicea, Valea Stanciului etc. (fig. 31).

Datorită măsurilor agrotehnice aplicate, în ultimii ani producția medie obținută a crescut de la 13 000 kg/ha în 1965 la 28 585 kg/ha în 1972, depășind producția medie la hectar pe țară ; dealtfel, pe circa 81 % din suprafața cultivată cu sfeclă de zahăr în cele peste 200 C.A.P. din județ, care o cultivă, s-au obținut producții medii la hectar superioare mediei pe țară. Cele mai mari cantități de sfeclă se obțin de pe terenurile irigate, județul Dolj beneficiind de peste 4 200 ha amenajate pentru irigat, adică 34 % din suprafața cultivată cu această plantă în 1972.

Tutuul, plantă iubitoare de căldură (3 000—4 000° C anual), găsește condiții bune de dezvoltare pe terenurile nipoase din sud-estul județului, unde se întîlnesc frecvențe ridicate : Mirșani, Dobrești, Castranova, Amărăștii de Jos, Daneți, Bratovoiești etc. O a doua arie de cultură se evidențiază pe

terenurile nisipoase din sud-vestul județului cu frecvențe mari în comunele Ciupercenii Noi, Desa etc.

Suprafața cultivată depășește 5 000 ha, adică 15 % din suprafața cultivată cu tutun în întreaga țară, ceea ce situează județul Dolj în anul 1970 pe locul al doilea în țară (după județul Ilfov). Tutunul recoltat (3 300 tone în 1970) de pe terenurile C.A.P. și al gospodăriilor individuale este colectat în diferite puncte din județ, făcând apoi obiectul preindustrializării la fabrica de uscare și fermentare de la Craiova.

Plantele medicinale deși nu ocupă decât 0,1 % din suprafața cultivată a județului, ele prezintă importanță prin varietatea lor și însemnătatea pe care o au în industria farmaceutică. Județul Dolj se înscrie pe locul al treilea în țară (după Ilfov și Constanța), cu o participare de 8,8 % din suprafața totală ocupată cu plante medicinale, în 1970.

Leguminoasele pentru boabe ocupă 11 600 ha, deținând 2,4 % din suprafața cultivată în județ. În 1972 s-au produs 11 400 tone leguminoase, din care mazărea (39 %) și fasolea (18 %) au dat cele mai mari cantități.

Culturile de *legume și zarzavaturi* găsesc condiții favorabile de dezvoltare atât pe solurile aluvionare din luncile Dunării, Jiului și Desnățuiului, cât și pe terenurile cernoziomice irigate, ca de exemplu în împrejurimile localităților Băilești și Moțăței, unde se cultivă în condiții de irigare peste 100 ha. În județ, peste 2/3 din suprafața cultivată cu legume este irigată. În unele comune suprafața cultivată cu legume depășește 300 ha (Dăbuleni, Ostroveni, Goicea, Bîrca, Valea Stanciului, Bratovoști, Teasc etc.), sau chiar 700 ha (Poiana Mare). Un bazin legumicol foarte important s-a creat în zona preorășenească a Craiovei.

În 1972, cartofii, legumele și pepenii au ocupat peste 16 000 ha, adică 3,3 % din întreaga suprafață cultivată a județului. Cerințele mereu crescînde ale populației centrelor urbane, în special ale orașului Craiova, cu legume proaspete, precum și necesitatea aprovizionării fabricilor de conserve nou înființate, de la Calafat și Corabia, au stimulat extinderea terenurilor destinate cultivării legumelor; în 1972 s-a înregistrat o creștere a suprafețelor cultivate cu legume de 1,6 ori, iar producția totală

a crescut față de anul 1960 de 1,9 ori. Creșterile semnalate sînt mai mari în sectorul de stat, unde producția a sporit, față de 1960, de 6,5 ori, pe o suprafață mărită de numai 2,3 ori; în aceeași perioadă de timp, producția realizată în C.A.P. a crescut de 3,3 ori. S-a ajuns astfel, ca în anul 1972, Doljul să se situeze printre primele județe din țară (după Ilfov, Arad și Timiș), cu o producție totală de 138 000 tone legume, echivalînd cu 5,5 % din producția țării (din aceasta jumătate fiind reprezentată de roșii). Suprafețele cele mai mari sînt cultivate cu roșii (33 %) și ceapă (21 %). Sectorul I.A.S. deși nu deține pondere mare din suprafața legumicolă a județului prezintă o mare importanță sub raportul producției și al asigurării cu legume a pieței interne și externe, în tot timpul anului. Aceasta se datorează existenței serei de legume de la Ișalnița, cu o suprafață de 200 ha, profilată pe producția de roșii (circa 80 %), castraveți și ardei. Amplasarea acestei sere în vecinătatea Combinatului chimic și a Termocentralei de la Ișalnița înlesnește utilizarea instalațiilor de termoficare pentru menținerea unei temperaturi constante, corespunzătoare procesului de vegetație și în sezonul rece.

Plantele de nutreț ocupă aproximativ 54 000 ha (11,2 % din suprafața cultivată), marcînd o creștere de 1,6 ori față de situația din 1960. Dezvoltarea sectorului zootehnic a necesitat extinderea cultivării plantelor furajere, pentru asigurarea unei baze furajere corespunzătoare creșterii intensive a animalelor; în acest scop au fost create fabricile de nutrețuri combinate de la Băilești și Șegarcea și Stațiunea de făinuri din furaje verzi de la Poiana Mare. Cele mai răspîndite sînt perenele vechi și noi pentru fîn (52 %) și anualele pentru masă verde (20 %). Predomină lucerna, porumbul pentru siloz și borceagul.

Viticultura. Cultura viței de vie este o activitate importantă în economia agricolă a județului. Cunoscută din vechime și practicăată tradițional, mai ales pe fruntea teraselor, sau pe unele pante cu expunere favorabilă din împrejurimile localităților Șegarcea, Lipovu (Dealul Robului), Plenița, Caraula, Isoare, Galicea Mare etc., aceasta s-a extins, cu deosebire în ultimele două decenii, către sud, pe terenurile nisipoase de pe stînga

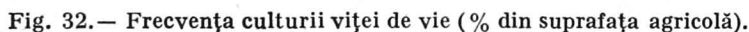
Jiului (Ostroveni — Călărași — Bechet), ca și pe nisipurile din sud-vestul județului (Calafat — Ciuperceni — Desa — Pisculeț) (fig. 32).

Astfel, suprafața viilor pe rod s-a mărit față de 1955 cu aproximativ 6 000 ha, în 1972 județul Dolj însumând 21 000 hectare vii, adică 6,9 % din suprafața respectivă a țării, ceea ce îl situează pe locul al treilea, după județele Vrancea și Galați. Trebuie remarcat, de asemenea, faptul că numai în ultimul deceniu viile altoite și indigene aproape și-au dublat suprafața. Producția realizată în 1972 în județ s-a ridicat la aproximativ 65 000 tone, adică 6,1 % din producția națională, din care jumătate struguri nobili și indigeni. Cele mai mari producții medii s-au obținut în sectorul I.A.S. care a realizat 5 388 kg/ha, față de 2 880 kg/ha, media pe județ. Dintre întreprinderile agricole de stat, în profilul căreia viticultura ocupă un loc important, se remarcă I.A.S. Sadova (cu 700 ha suprafață productivă în 1971), I.A.S. Breasta (310 ha), I.A.S. Șegarcea și I.A.S. Giubega (cu câte 180 ha fiecare).

În general, în județul Dolj se disting două regiuni viticole mai importante : prima include viile de la Șegarcea — Lipovu, regiune viticolă tradițională, caracterizată prin predominarea soiurilor nobile și indigene, dar unde se mai păstrează, pe mici suprafețe, vii din soiurile românești vechi — Braghină și Crîmpoșie. După invazia filoxerei (1896), care a distrus în mare măsură viile existente, s-au făcut replantări cu soiuri indigene și altoite, menținându-se și astăzi pe unele suprafețe (Dealul Robului). Tot de la începutul secolului al XX-lea (1906) datează și crama de la Șegarcea, cu o capacitate de depozitare de 110 vagoane, precum și o vinotecă (1917) pentru 10 000 de sticle (fig. 33).

Datorită calității superioare a soiurilor de vinuri produse aici, vinurile de Șegarcea au obținut numeroase medalii de aur și diplome de onoare la diferite concursuri internaționale de vinuri la care au concurat : în 1964, 1965 și 1967 la Ljubljana, în 1967 la Bratislava, 1968 la București etc.

Viile de la I.A.S. Șegarcea sînt specializate în producția de struguri pentru vinificație, predominînd soiurile Riesling italian (45 %), Fetească albă, Pinot gris, Aligoté, Muscat ottonel,

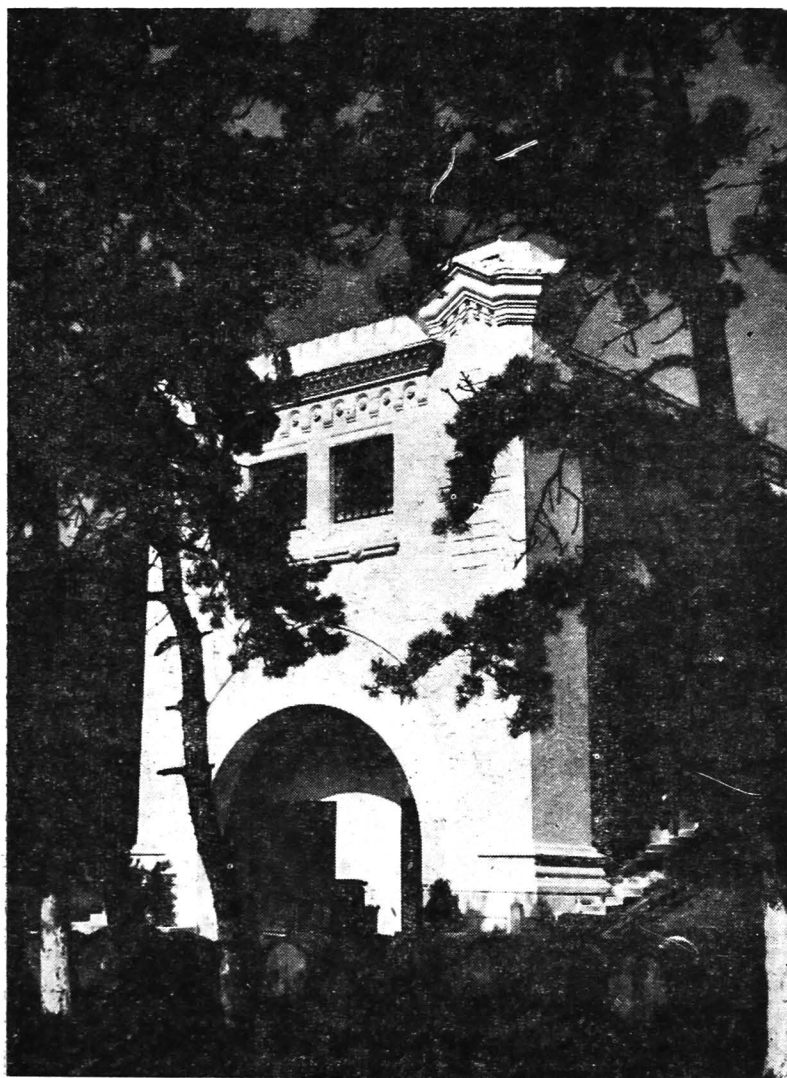

Fig. 33. — Crama de la Șegarcea (foto Comb. Poligr. Casa Scînteii).

Sauvignon și Cabernet. Noile plantații au avut în vedere extinderea unor soiuri existente (Cabernet), precum și introducerea de soiuri noi (Merlot).

A doua regiune viticolă — Ostroveni — Bechet — Călărași — Dăbuleni — se suprapune terenurilor nisipoase de pe stînga Jiului (circa 15 000 ha), unde, în unele comune, suprafața viței de vie deține frecvențe ridicate (10—20%) în terenul agricol: Ostroveni, Bechet, Călărași, Dăbuleni, Dobrești etc. Prezența nisipurilor pe suprafațe mari în această parte a județului au impus aplicarea unor proiecte de organizare teritorială diferențiată, în care plantările viticole s-au dovedit a fi cele mai eficiente. O justifică producțiile medii mari (10 000—12 000 kg/ha) obținute, în condiții de irigare, pe terenurile unor unități de stat.

Ocupație tradițională în gospodăria țărănească pînă către primele decenii ale secolului al XX-lea, cu predominarea soiurilor Roșioară, Berbecel, Parmac, Negru moale și Negru virtos, cultura viței de vie pe terenurile nisipoase capătă o extindere deosebită în ultimele decenii, cînd, în scopul unei valorificări cît mai eficiente a tuturor terenurilor existente în județ, s-au întreprins cercetări și experimentări de noi metode de cultivare a viței de vie: plantări în șanțuri de 3—5 m adîncime, nivelarea nisipurilor, aplicarea de elemente nutritive în condiții de irigare etc. Cu o plantație de peste 160 ha, stațiunea de la Bechet experimentează soiuri nobile de viță de vie, predominînd Afuz-Ali, Perla de Csaba și Cardinal la strugurii de masă și Roșioară, Saint Emilion și Merlot la strugurii pentru vinificație.

Organizarea acestui sector de activitate a inclus, de asemenea, mărirea spațiului de depozitare, precum și construirea de importante centre de vinificație la Călărași, Dăbuleni, Daneți, Potelu, Vădastra etc., care au contribuit, în mod deosebit, la îmbunătățirea calității vinurilor. Pe lângă producțiile mari de struguri obținute de pe terenurile nisipoase, în condiții de irigare și fertilizare chimică, viile din această regiune viticolă se caracterizează și prin precocitatea coacerii strugurilor cu 10—20 de zile, față de alte podgorii. În ultimii ani s-au făcut plantări viticole și în sectorul nisipurilor de la Calafat —

Ciuperceni — Desa — Poiana Mare — Pisculeț, unde începe să se contureze o nouă podgorie.

Pomicultura. Livezile de pomi fructiferi ocupă circa 10 500 ha, adică 1,8 % din suprafața agricolă a județului, însumând 2,59 milioane de pomi fructiferi. Cele mai întinse livezi se găsesc în Piemontul Oltețului, unde se concentrează peste 1/5 din suprafața pomicolă a județului, și în Cîmpia înaltă a Bălăciței, unde numai trei comune (Brabova, Predești și Breasta) grupează mai mult de 1/5 din această suprafață. Astfel, în partea de nord a județului se întâlnesc comune în care frecvența livezilor în terenul agricol atinge valori mari : Brabova, Fărcaș, Predești, Breasta, Murgași etc.

În general, predomină prunul (50 % din numărul lor total), după care urmează mărul (17,3 %), cireșul (7 %), caisul și piersicul (6 %) etc. În anul 1972 s-au recoltat 35 000 tone fructe, din care 57 % prune, 17 % mere, 4 % pere, cireșe și caise, 1 %, nuci etc. De remarcat că numai comuna Breasta a dat o mare cantitate din producția totală de fructe a județului. Aceasta se datorează plantațiilor intensive ale I.A.S. din Breasta, unitate cu profil pomicol, care posedă peste 300 000 de pomi fructiferi. Pomicultura are un rol important și în profilul altor unități de stat : I.A.S. Goiești, cu peste 100 000 pomi fructiferi, de asemenea cu plantații intensive de meri și piersici, apoi I.A.S. Robănești și I.A.S. Giubega.

În ultimii ani s-a dus o campanie susținută de mărire a suprafeței pomicole, încît numai în perioada 1960—1972 suprafața de livezi și pepiniere pomicole a crescut de 4 ori. În același timp s-a urmărit îmbunătățirea raportului dintre speciile de pomi, printr-o mai justă echilibrare a lor, în funcție de condițiile ecologice. În această direcție trebuie subliniate introducerea și extinderea plantațiilor de meri, caiși, piersici și gutui pe terenurile nisipoase din sud, pe pantele dunelor și în întredunele adăpostite, aflate între spațiile împădurite din zona Desa — Poiana Mare.

Și la est de Jiu, la contactul terenurilor nisipoase cu cernoziomurile, s-au plantat livezi de măr, păr și prun cu rezultate satisfăcătoare. Alături de vița de vie, piersicul se va cultiva

cu prioritate pe nisipurile nivelate și irigate din sistemul Sadova — Corabia, în condiții de fertilizare chimică, datorită adaptabilității la mediu a acestor plante horti-viticele.

Creșterea animalelor. Practicată încă din vechime, această îndeletnicire cunoaște în prezent o orientare nouă. Dezvoltarea industriei alimentare, precum și creșterea nevoilor de aprovizionare a populației urbane, mai ales a orașului Craiova, au stimulat această activitate.

Baza furajeră este asigurată, în primul rînd, de nutrețurile verzi și însilozate, de concentrate, de furajele din grupa paie-coceni, de reziduurile industriale (șroturi de la Fabrica de ulei Podari) și în proporție mai mică de fin. Un rol important în asigurarea unei baze furajere raționale îl au fabricile de nutrețuri combinate de la Băilești și Șegarcea.

Pășunile, extinse mai ales pe terenurile umede din lunca Dunării, cu frecvențe mari în numeroase comune, de 15—20% din terenul agricol, sau chiar peste 30% (Desa, Ciupercenii Noi etc.), constituie baza furajeră mai ales pentru ovine. În același timp, fiind județ de cîmpie, producțiile mari de porumb boabe au dat posibilitatea asigurării unei baze furajere mai bune pentru creșterea porcinelor și păsărilor, care, dealtfel, au cunoscut o puternică dezvoltare în ultima vreme.

În anul 1973 în județul Dolj densitatea animalelor la 100 ha teren² a fost de 31,3 la bovine, 75,8 la porcine și 81 la ovine și caprine, densități sub mediile pe țară.

Unitățile sectorului socialist acordă o deosebită atenție zootehniei, aceasta ocupînd un loc important în profilul unor I.A.S. (Băilești, Craiova, Goiești, Moțăței, Robănești, Șegarcea). Complexe pentru creșterea în sistem industrial a animalelor și păsărilor se găsesc la Galicea Mare, Cerăt, Maglavit, Gîngiova, Coșoveni, Șimnic, Negoiești, Rojiște și Brădești.

În județ există 36 de ferme de producție animală, din care 7 la Craiova, 5 la Băilești, cîte 2 la Șegarcea, Melinești și Băilești etc.

² Efectivul de bovine, ovine și caprine s-a raportat la suprafața arabilă, pășuni și finețe, iar cel al porcinelor la suprafața arabilă.

B o v i n e l e, în număr de 171 500 de capete la începutul anului 1973 (din care 38 % vaci de lapte), au înregistrat o creștere de circa 23 000 de capete față de anul 1966. Aproximativ $\frac{2}{3}$ sînt crescute în C.A.P. și $\frac{1}{6}$ în I.A.S. Numeric, ele se găsesc aproape uniform răspîndite în cuprinsul județului, cu oarecare creștere în comunele din împrejurimile orașelor, desigur, în mare măsură, determinat de necesitatea de aprovizionare cu lapte a populației urbane și a centrelor de prelucrare. În unele localități numărul bovinelor depășește 3 000 de capete. Se remarcă Băilești, cu 9 000 de capete, unde există un complex zootehnic specializat în creșterea vacilor, și Podari cu peste 6 000 de capete.

P o r c i n e l e au condiții bune de creștere, fapt care se reflectă și în sporirea șeptelului, cu peste 175 000 de capete numai în ultimii 7 ani. Din numărul lor total, de 380 700 de capete în 1973, $\frac{1}{3}$ sînt crescute în I.A.S., în ferme moderne. Se remarcă frecvențe mari în partea de sud a județului, unde se evidențiază două arii mai importante. Prima concentrează 40 % din numărul porcilor existenți în județ și se suprapune comunelor Băilești — Maglavit — Galicea Mare, iar a doua, cu 15 %, este formată de comunele Șegarcea — Cerăt — Valea Stanciului — Gîngiova (fig. 34). Importanța centrului Băilești pentru creșterea animalelor a depășit limitele județului. Întreprinderea de stat pentru creșterea și îngrășarea porcilor din Băilești, cu un efectiv de circa 96 000 de porcine, de la care în 1971 de exemplu s-au obținut peste 150 000 de porci, exportă anual aproximativ 80 % din producție. I.S.C.I.P. Băilești produce, în complexele sale de îngrășare și industrializare, porci de diferite rase, dar mai ales o rasă-metis, între Landras și Marele alb, foarte bună producătoare de carne.

O v i n e l e, în număr de 420 300 în 1973, din care circa 40 % proprietatea C.A.P., se găsesc în număr mai mare în comunele din lunca Dunării, unde pășunile naturale acoperă suprafețe mai mari pe terenurile inundabile, improprii altor folosințe agricole. În unele comune (Poiana Mare, Dăbuleni, Sălcuța, Bistreț, Valea Stanciului etc.) numărul ovinelor ajunge la 10 000 de capete. La Filiași se găsește o crescătorie de berbecuți.

LEGENDA

	sub 25 capete la 100 ha teren arabil
	25-50 " " " "
	50-75 " " " "
	75-100 " " " "
	100-300 " " " "
	300-500 " " " "
	peste 500 " " " "

peste 100000 capete

20000-30000 "
10000-20000 "
8000-10000 "
6000-8000 "
4000-6000 "
3000-4000 "
2000-3000 "
1000-2000 "
sub 1000 capete

0 5 10 15 km

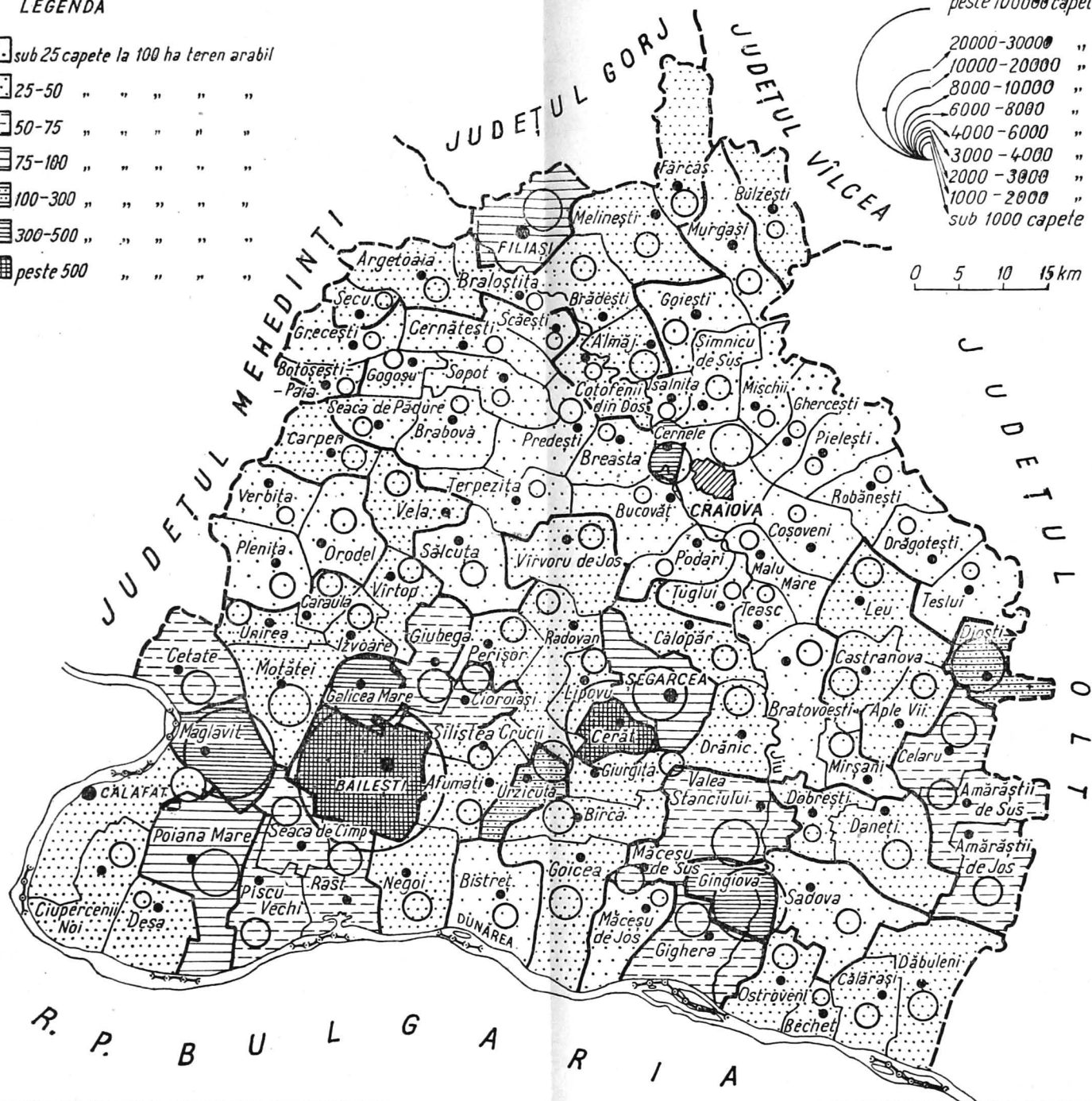

Fig. 34. — Numărul și frecvența porcilor pe comune.

Cabalinele, mult mai numeroase în trecut, se găsesc în număr de 13 200 de capete, adică 2% din numărul existent în țară. Ele sînt utilizate pentru cărăușie, mai ales în împrejurimile orașelor (Craiova, Băilești, Calafat), sau pentru unele munci agricole, pe terenurile improprie mecanizării.

Avicultura. Condițiile deosebit de favorabile pentru creșterea păsărilor au stimulat dezvoltarea acestei activități. În anul 1973 existau în județ 3,6 milioane păsări, din care 1/4 în C.A.P. și asociații intercooperatiste și aproape 2/3 în gospodăriile personale ale membrilor C.A.P. Deși se cresc păsări în toate comunele, se evidențiază totuși o arie care, în mare, se suprapune teritoriului municipiului Craiova și care concentrează 1/5 din totalul lor. Un număr mare de păsări, mai ales palmipede, se cresc și în comunele riverane Dunării, datorită condițiilor favorabile din luncă și bălți.

În scopul îmbunătățirii aprovizionării populației cu carne și ouă, s-a trecut la o creștere intensivă, în moderne complexe avicole (Craiova—Podari) sau în asociații intercooperatiste, și la aplicarea unor măsuri și tehnologii noi de punere în valoare a însușirilor biologice ale păsărilor, ceea ce a dus la mărirea eficienței economice. Astfel, numai în ultimii ani producția de ouă a crescut de la 80,2 milioane în 1965 la 229 milioane în 1972, județul Dolj situîndu-se pe locul al doilea în țară (după Ilfov), cu o participare de 5,3%.

În ceea ce privește producția agricolă animală, județul Dolj participă cu cantități importante de carne (circa 68 000 tone), lapte (1 000 mii hl) și lînă (884 tone). Astfel, în 1972, el se situa pe locul 5 în țară în producția de carne, cu o participare de 3,8%, și pe locul 6 în producția totală de carne de porc, cu 4,3%.

Producția globală animală pe județ a crescut în 1971 față de 1965 cu 70%, creșteri foarte importante realizîndu-se în I.A.S. (126%) și C.A.P. (95%).

Apicultura. Ocupație veche, practică și în trecut de populația locală, a continuat să se dezvolte odată cu îmbogățirea și diversificarea bazei melifere. Plantațiile de salcîm de pe nisipurile din sud-vestul județului, pășunea și fineața din lunca inundabilă a Dunării, livezile de pomi fructiferi, mai

ales de meri, caiși și piersici, culturile de floarea-soarelui și alte plante producătoare de nectar și polen oferă mari posibilități de dezvoltare, în continuare, albinăritului. În anul 1972 existau în județul Dolj circa 38 000 de familii de albine.

Sericicultura, de asemenea, are bune condiții de dezvoltare, pe baza existenței unui număr însemnat de duzi, în special în partea de sud a județului.

Economia forestieră. Județul Dolj dispune de un fond forestier de 82 000 ha, adică 11,1 % din teritoriul lui. Pădurile acoperă suprafețe mai mari în nordul județului, unde se întâlnesc comune în care pădurile dețin circa 1/3 din suprafețe lor : Fărcaș (41,2 %), Murgași (31 %), Argetoaia (30 %), Melinești (24 %) etc. Ponderi ridicate dețin și pădurile din lunca Jiului, mai ales pe teritoriul unor comune din sud de Craiova — Bucovăț (37,4 %), Calopăr, Bratovoesti, Țuglui etc. Suprafețe mari de păduri se găsesc însă și în lunca Dunării, pe nisipurile din sud-vestul și sud-estul județului, unde, în unele comune, acestea depășesc 2 500—3 000 ha (Poiana Mare, Piscu Vechi, Dăbuleni, Sadova etc.). Din fondul forestier al județului, 91,6 % sînt păduri productive. Acestea sînt alcătuite din codru (40 %), crîng (50 %) și zăvoaie (10 %). Pe specii, predomină stejarul (49 %). Fagul nu deține decît 1,3 % din pădurile productive. Pe lângă esențele albe din lunca Dunării pe suprafețe remarcabile se întâlnește salcîmul, cu rol de fixare a nisipurilor din stînga Jiului din sectorul Sadova—Dăbuleni și din sectorul sud-vestic Calafat — Desea — Piscu Vechi.

Masa lemnoasă exploatată a crescut an de an, de la 185 400 m³ în 1960, la 226 500 m³ în 1965, pentru ca în 1970 să se cifreze la 524 500 m³.

În scopul menținerii echilibrului biologic necesar, se are în vedere refacerea fondului forestier, prin împăduriri anuale. În 1972, acestea s-au cifrat la 1 724 ha, din care 61 % împăduriri cu foioase, mai ales din specii repede crescătoare (plop).

Piscicultura. În trecut principală ocupație și mijloc de existență a multor locuitori din satele dunărene, pescuitul este

și în prezent o activitate importantă, în forme mult mai organizate, prin amenajarea de pepiniere și crescătorii piscicole. Organizarea pisciculturii în județul Dolj a avut în vedere amenajarea unei pepiniere la sud de Cetate, pe locul fostei bălți Fîntîna Banului, cu o suprafață de circa 150 ha, care produce anual aproximativ 100 tone puiet de crap, cegă și șalău. Amenajarea acestei pepiniere a fost stimulată și de necesitatea populării cu pește a lacului de acumulare de la Porțile de Fier, unde, în toamna anului 1970, s-au deversat primele cantități de puiet de crap din această pepinieră.

Exploatarea peștelui se face în crescătorii, cum este cea amenajată pe locul fostelor bălți de la Golenți — Maglavit — Hunia, cu o suprafață de 450 ha (prevăzută cu stații de pompare pentru alimentarea și evacuarea apei în Dunăre și apărată de viituri printr-un dig lung de 9 km), sau crescătoria amenajată pe locul fostei bălți Bistreț, pe o suprafață de circa 2 200 ha. Diferite specii de pește (crap, plătică, știucă etc.) se pescuiesc și în bălțile din dreptul localităților Ciuperceni — Desa — Piscu Vechi.

Vînătoarea. Fondul cinegetic al județului este mult influențat de condițiile de relief și de gradul de împădurire al județului. Acesta se estimează a fi format, dintre animalele mari, din circa 200 de cerbi lopătari, cantonați în fondul de vînătoare de la Castranova, Perișor și Șegarcea, și aproximativ 1 600 de căprioare răspindite mai ales în ocoalele Șegarcea, Craiova și Sadova. Pe lângă acestea, mai există aproape 700 de vulpi, circa 120 de pisici sălbatice și peste 33 000 de iepuri. Din vînatul mic cu blană menționăm existența a circa 500 de viezuri, aproape 400 de dihori și un număr redus de vidre. Vînatul înaripat cuprinde circa 9 000 de potîrnichi și peste 5 000 de fazani, din care 80 % se găsesc în fondul de vînătoare de la Panaghia, iar restul la Șegarcea, Coșoveni, Fîntînele etc. Datorită griii care se acordă vînatului, s-a avut în vedere, pe de o parte, vînarea răpitoarelor, iar pe de alta, repopularea cu unele specii existente în trecut în număr mare.

CĂILE DE COMUNICAȚIE ȘI TRANSPORTURILE

Poziția geografică a județului în sudul Olteniei, pe malul Dunării, într-o regiune cu economie complexă, în plină dezvoltare, în care rolul coordonator revine Craiovei, au influențat, în mare măsură, configurația și structura funcțională a căilor de comunicație și a transporturilor. Principala caracteristică a rețelei căilor de comunicație din județul Dolj o constituie orientarea lor radiară din centrul de convergență Craiova, important nod feroviar și rutier. Potrivit complexității economiei, căile de comunicație marchează, în paralel, o evidentă diversificare, transporturile desfășurându-se atât pe căi rutiere și feroviare, cât și fluvială și aeriană.

Rețeaua feroviară, în lungime totală de 222 km, este dominată de prezența magistralei București — Craiova — Timișoara, care străbate județul pe direcție ESE—NV, intrând în județ prin două variante: una dinspre Pitești — Slatina — Balș, pe la Robănești, iar alta dinspre Roșiorii de Vede — Caracal pe la Radomiru. Unite la Craiova, calea ferată se continuă spre Filiași, de unde părăsește județul. De la Craiova, o altă linie ferată se îndreaptă spre Calafat (106 km), cu o derivație Golenți — Poiana Mare (7km), avînd însă importanță locală. Construită la sfîrșitul secolului trecut (1878), o dată cu intensificarea schimburilor comerciale pe piața internă și externă, ea a fost utilizată — mai ales pentru a înlesni exportul de cereale și vite din regiune. Un alt nod feroviar este Filiași, cunoscut pentru legătura pe care o face între magistrala amintită și nordul Olteniei, prin calea ferată Filiași—Tîrgu Jiu—Petroșani.

În întregime căi ferate cu ecartament normal, parțial electrificate (Craiova — Filiași — Strehaia, Filiași—Tîrgu Jiu), ele prezintă o densitate de 29,9 km la 1 000 km², cifră sub media pe țară. Cel mai intens trafic de mărfuri se înregistrează între Craiova și Filiași, în structura lor predominînd produsele

industriale, produsele agroalimentare, combustibilii și în mai mică măsură lemnul.

Rețeaua rutieră însumează 2 273 km, completînd transportul feroviar, și pune județul Dolj în legătură cu județele vecine. Drumurile naționale, în lungime de 389 km, din care 2/3 modernizate, se evidențiază, ca și căile ferate, prin prezența unor tronsoane din arterele naționale București — Pitești — Craiova — Timișoara și, respectiv, București — Roșiorii de Vede — Craiova — Timișoara. Ele au, în același timp, o mare importanță pentru traficul de tranzit. Craiova este centrul de convergență a drumurilor naționale Craiova — Calafat și Craiova — Bechet, precum și a altor drumuri de interes județean (Craiova — Vinju Mare, Craiova — Cetate, Craiova — Șegarcea, Craiova — Bălcești, Craiova — Hurezani). Alte drumuri naționale, sau de interes local, leagă periferia acestei rozete de drumuri radiare; printre acestea remarcăm drumul național din lungul Dunării, care pune în legătură orașele-porturi și comunele din luncă Dăbuleni — Bechet — Calafat — Cetate.

Rolul de polarizator al Craiovei se manifestă nu numai în orientarea căilor de comunicație, ci și în traficul de mărfuri și călători. Dezvoltarea economică a orașului, care solicită aprovizionarea cu o gamă variată de materii prime și desfacerea unui volum mare de mărfuri, implică și însemnate deplasări de forță de muncă. De asemenea, existența unei puternice zone periurbane atrage zilnic cantități apreciabile de produse agroalimentare. Economia agricolă din sudul județului, cu predominanța culturii cerealelor și a plantelor tehnice, a imprimat traficului local caracterul economiei respective, încît, în anumite perioade, pe unele drumuri traficul de mărfuri este alcătuit cu precădere din produse agroalimentare: cereale către bazele de însilozare, sfeclă de zahăr, struguri, tutun către centrele de prelucrare etc.

Transportul fluvial se efectuează pe Dunăre, pe 150 km (adică 15% din lungimea Dunării românești), prin trei porturi: Cetate, Calafat și Bechet. Porturi mici, cu un trafic de mărfuri redus (355 000 tone în 1972), care reprezintă abia 3% din traficul total fluvial al țării, ele au importanță mai ales în transporturile locale (cabotaj). Traficul cel mai important se efectuează

prin portul Calafat (60% din traficul portuar de mărfuri al județului) și apoi prin Bechet și Cetate. În trecut, profilate pe transportul de cereale (71,5% în 1938) și lemn (26,5%), aceste porturi constituiau importante vaduri la Dunăre pentru transportul cerealelor din partea de vest a Cîmpiei Dunării, în vederea însilozării și exportului. În 1938, portul Calafat era al treilea port al țării (după Brăila și Galați), în ceea ce privește transportul de cereale. În ultimii ani însă, structura traficului fluvial s-a modificat, în legătură cu prefacerile economico-sociale din județ. Multiplele construcții industriale și civile au orientat traficul portuar către transportul de materiale de construcție (92%) și lemn (6%).

Transporturile de mărfuri pe apă sînt completate de legăturile internaționale care se efectuează cu feribotul, între Calafat și Vidin. Funcționînd anual 8—9 luni, cu cîte 3 curse în 24 de ore, el efectuează importante transporturi de mărfuri între țările dunărene din amunte și țările Peninsulei Balcanice (între care R. P. Bulgariei îi revin 90%). În general, spre sud se transportă mașini, utilaje, cocs, diferite produse industriale, iar spre țările central-europene legume, fructe, struguri, conserve, vin etc.

Transportul aerian se efectuează pe ruta Craiova — București, în mai puțin de o oră, pentru transportul de călători, poștă și unele produse perisabile, dintre care o parte pentru export (legume de seră). O însemnată activitate de transport se efectuează prin AVIASAN, în acest scop existînd un aeroport special amenajat, situat în partea de sud a orașului.

În următorii ani, nivelul atins în dezvoltarea economică a județului Dolj se va ridica la cote mult mai înalte. Pe baza studiilor social-economice întreprinse asupra realităților locale și în concordanță cu obiectivele propuse în planul național unic, s-au stabilit direcțiile generale de dezvoltare a județului Dolj în perspectivă. Pe această linie se urmărește îmbunătățirea structurii economiei județului, prin accentuarea dezvoltării armonioase a forțelor de producție pe întreg teritoriul. În acest scop, spre deosebire de anii trecuți, cînd eforturile materiale

și financiare au fost îndreptate pentru dezvoltarea economico-socială a orașului Craiova, după 1970 investițiile s-au orientat către dezvoltarea economiei din restul județului. Astfel, dacă în cincinalele 1961—1965 și 1966—1970 aproximativ 65—70% din totalul investițiilor au revenit municipiului Craiova, în cincinalul actual, circa 60% din totalul investițiilor au fost repartizate obiectivelor economice din afara municipiului Craiova și numai 40% celor din municipiu.

În ceea ce privește industria, diferențele au fost mult mai mari; în perioada 1960—1970 Craiova a absorbit aproape 87% din investiții, în timp ce restul județului abia 13%. În cincinalul actual proporțiile s-au schimbat, în vederea dezvoltării bazei tehnico-materiale a industriei în tot cuprinsul județului. Astfel, a crescut ponderea fondurilor destinate industriei județului (din afara municipiului Craiova) la aproape 40% din totalul investițiilor industriale. În acest fel au apărut sau sînt în curs de apariție obiective industriale noi și în alte centre: Filiași (Fabrica de transformatoare mici, Întreprinderea de piese de schimb și utilaje pentru industria lemnului), Băilești (Fabrica de celule prefabricate de înaltă tensiune, Turnătoria de fontă), Calafat (Filatura și țesătoria de bumbac). În centrele furnizoare de materii prime vor fi amplasate obiective industriale, în scopul valorificării superioare a producției agricole, și se vor crea noi secții de prelucrare și valorificare a resurselor în cadrul industriei locale. În paralel se vor dezvolta actualele ramuri industriale din municipiul Craiova.

Fondurile investițiilor alocate agriculturii sînt orientate, în acest cincinal, spre mecanizarea și chimizarea producției, extinderea irigațiilor și a tehnologiilor industrial-agricole. În domeniul creșterii animalelor, investițiile sînt utilizate pentru dezvoltarea complexelor de tip industrial, care asigură o productivitate și rentabilitate înaltă. Preocupările organelor locale sînt îndreptate spre modernizarea agriculturii, atît prin concentrarea, profilarea și specializarea producției agricole, cît și prin introducerea tehnologiilor și metodelor industriale de organizare și exploatare. Dezvoltarea și modernizarea agriculturii au în vedere, în paralel, îmbunătățirea vieții țărănimii, în scopul apropiării treptate a nivelului de viață al satelor de cel al orașelor.

REGIUNILE GEOGRAFICE

Urmărind modul de desfășurare a principalilor factori geografici pe teritoriul județului Dolj, am ajuns la concluzia că suprafața acestuia nu este chiar atât de uniformă cât am fi îndemnați să considerăm la o primă vedere a hărții sau în conformitate cu aprecierea generală că se înscrie în cea mai mare parte pe treapta de relief a cîmpiei. Faptul nu este lipsit de adevăr, dar trebuie avut în vedere că nici pe departe nu avem de-a face cu o cîmpie uniformă pe suprafața căreia agenții modelatori nu și-au pus amprenta în mod evident. Am văzut că în partea de nord a județului relieful, cu un anumit grad de fragmentare, prezintă un aspect colinar, iar spre Dunăre suprafața cîmpiei este vălurită ca o mare frământată de furtună. Fața pămîntului este, așadar, destul de variată începînd de la formele de relief pînă la învelișul vegetal, dar în schimbările produse de la un loc la altul există o anumită ordine și o grupare a diferitelor aspecte, astfel că teritoriul poate fi împărțit în cîteva regiuni cu trăsături prin care se deosebesc unele de altele. În cuprinsul lor, activitatea omului a cunoscut condiționări locale evident dovedite de modul în care a căutat să se adapteze locului și să folosească ceea ce a putut oferi teritoriul din jur.

Luînd ca principiu de delimitare a unor astfel de regiuni (desigur, cu extindere locală) omogenitatea relativă a componentelor geografice care definesc trăsăturile principale ale diviziunilor teritoriului (în cazul nostru în primul rînd particularitățile reliefului), de la început se desprind de o parte luncile largi cu terenuri joase și umede ale Jiului și Dunării, iar de altă parte cîmpurile largi situate în trepte la est și la vest de Jiu. Departe de a fi uniforme de la o margine la alta a județului, aceste cîmpuri se diferențiază la rîndul lor, în primul rînd, prin integrarea lor în două mari unități de relief, deosebite ca geneză.

vîrstă și aspect: jumătatea nordică intrînd în marele ținut piemontan care ocupă întreaga parte de mijloc a Olteniei — Piemontul Getic —, iar cea sudică, integrîndu-se Cîmpiei Olteniei, în cea mai mare parte de origine dunăreană.

Dealurile Amaradiiei sînt reprezentate prin spinările deluroase care încadrează valea Amaradiiei și se continuă chiar mai la sud pînă la linia Craiova — Pielești considerată ca limită între ținutul piemontan (sau de podiș) și cel de cîmpie de la sud. Privindu-le la altă scară, aceste dealuri joase, cu înălțimi care, în partea lor cea mai înaltă, abia trec de 320—325 m altitudine absolută (în preajma marginii de nord a județului), fac parte din ceea ce cunoaștem ca fiind denumit Piemontul (după geneză), Podișul sau Platforma (după aspect) Oltețului. Înfățișarea generală a reliefului — culmi netede, aproape paralele, prelungite de la nord la sud — pare să nu fie în deplină concordanță cu denumirea atribuită de dealuri. În adevăr, dacă ținem seama de uniformitatea de altitudine și coborîrea pe nesimțite a spinărilor netede, lărgite tot mai mult pînă se pierd în cîmpia de la sud, trebuie să ne ducem în primul rînd cu gîndul la cîmpia piemontană (formată în prima parte a cuaternarului) ușor și uniform înălțată și apoi fragmentată de o rețea de riuri paralele. Modul de formare a acestei regiuni este trădat de aspectul general al culmilor dispuse paralel și uniform, dar adîncirea actuală a văilor cu 150—200 m, sub nivelul general, versanții mai degrabă abrupti și greu accesibili decît domoli (pe alocuri chiar afectați de procese de pantă destul de active), incipienta fragmentare laterală a culmilor și dificultățile de trecere dintr-o vale în alta constituie tot atîtea argumente că ne aflăm mai mult într-o regiune deluroasă — de o configurație deosebită — decît într-o cîmpie înaltă (fie chiar fragmentată). Forma mult alungită a culmilor deluroase este una din caracteristicile Piemontului Getic (mai evidentă între Jiu și Olt decît oriunde) și chiar în această porțiune periferică ele rămîn ca trăsătura principală a regiunii. De fapt, aici, în apropierea Craiovei, se termină vestitul Deal al Muierii, cel care, pornind din coasta sudică a munților, dintre Polovragi și Baia de Fier, se prelungește fără întrerupere (între bazinele Oltețului și Jiului) pînă în cîmpie. În lungul lui se găsește unul din drumurile

de culme pe care au pendulat, secole de-a rîndul, turmele între munte și Balta Dunării.

Caracterele reliefului se pare că au avut o mare însemnătate pentru păstrarea pădurilor pe suprafețe mult mai întinse decît în oricare altă parte a județului, acoperind nu numai versanții și porțiunile mai puțin favorabile culturilor agricole, dar și spinările sau podurile netede. Satele s-au adăpostit toate în văi, acolo unde au avut la îndemînă și apă și fragmente de terase sau tăpșane la baza versantului pentru a-și extinde vatra.

Disponerea culmilor pe direcție nord—sud, transversal pe direcția generală a circulației aerului din partea de sud a țării, face din văile pe care le limitează locuri bine adăpostite, căutate parcă anume pentru fixarea așezărilor. Aici se înregistrează destul de slab chiar și obișnuita canalizare a curenților în lungul văilor, fiindcă acestea, pe lîngă că nu se prezintă sub forma unor culoare largi, își infundă obîrșiile între colinele puțin înalte și acoperite de păduri ale Piemontului Getic. În general, viscolele se fac mai puțin simțite în partea vestică a Cîmpiei Române, dar aici între dealuri cu atît mai puțin ele pot fi luate în seamă. Văile înguste și poate mai cu seamă felul vechi de proprietate și de utilizare a terenurilor au făcut ca satele să se înșiruie pe mulți kilometri, cu gospodăriile de o parte și alta a drumului care urmărește cu fidelitate firul văii. Cu cît valea este mai îngustă (Plosca, Horezu), cu atît șirul gospodăriilor este mai continuu. Numai la confluențele mai însemnate (pe Amaradia, pe Teslui) apar așezări cu nuclee mai închegate cu vatră care prinde forma unui anume poligon.

Numărul localităților este mult mai mare decît în cîmpia din sudul județului, dar predomină așezările mici; densitatea de ansamblu a populației rămîne ceva mai redusă decît în cîmpia din lungul Dunării, excepție făcînd aria din jurul Craiovei unde se remarcă o concentrare de populație. Ritmul de dezvoltare economică a Craiovei și chiar al întregului sector din valea Jiului dintre Ișalnița și Podari determină deplasarea forței de muncă și o gravitare generală a regiunii în această parte. Faptul devine mai ușor de explicat dacă vom lua în considerație modul de utilizare a terenurilor și productivitatea acestora.

Este suficient să se menționeze că aici, în Dealurile Amaradiei, sînt cîteva comune situate în extremitatea nordică a județului cu proporția cea mai redusă de terenuri arabile aflate în condițiile celei mai accentuate fragmentări a reliefului din limitele județului Dolj.

Cîmpia înaltă cu aspect de podiș din vestul Jiului reprezintă de fapt jumătatea estică a ceea ce se cunoaște sub numele de Cîmpia înaltă a Bălăciței, delimitată de Jiu, Hușnița, Dunăre și linia Plenița — Șegarcea la sud de care începe cîmpia de terase. Prin origine, vîrstă și poziție față de valea Jiului poate fi considerată, pe drept, perechea Dealurilor Amaradiei, arătînd că numai altitudinea ceva mai coborîtă (abia trece de 270 m la nord de Albușești), direcția văilor (cătore est) și lărgimea podurilor dintre văi ca și a văilor aduc o notă de ușoară diferențiere a celor două regiuni. Dar aceasta numai în privința trăsăturilor reliefului, pentru că pădurea ocupă suprafețe mai reduse și, surprinzător, peticele cele mai întinse nu sînt în partea nordică, mai accidentată (în bazinele Argetoaiei și Raznicului); ci spre marginea sudică, în triumghiul deja amintit, Bucovăț — Perișor — Calopăr.

Albiile ceva mai largi și mai înălțate au oferit condiții intrucîtva diferite pentru fixarea satelor, astfel că aici nu mai apar înșirate pe mulți kilometri ca în Dealurile Amaradiei. Ele nu sînt mai puțin numeroase, dar le aflăm mai adunate, din ce în ce mai mari și chiar compacte cu cît ne apropiem de marginea sudică a piemontului. În plus, ies și în afara văilor, găsindu-le chiar sus, pe podurile care capătă din ce în ce mai mult aspectul de cîmpie. De fapt acest aspect este atît de evident în cîmpul care se prelungește sub forma unui triumghi între Desnățui și Jiu, pînă la Șegarcea și Drănic (coborînd la sub 150 m altitudine absolută), încît este foarte greu de precizat dacă această suprafață (denumită de P. Coteț, 1957, „Cîmpul Sălcuței”) reprezintă o prelungire a Piemontului Getic, sau este o parte mai înaltă a cîmpiei propriu-zise definitivată mai tîrziu (poate chiar în timpul formării celei mai vechi terase a Dunării din amunte de Desnățui). Un răspuns parțial se poate obține mai ales din observarea situației de la est de Jiu, acolo unde, în adevăr, se desfășoară în mod asemănător, dar pe cea

mai mare parte a spațiului dintre Jiu și Olt, cîmpul larg al Romanatului (sau, după cum l-a denumit P. C o t e ț, Cîmpul Leu — Rotunda) din care în limitele județului Dolj intră numai partea vestică.

Cîmpurile prelungi dintre mănunchiurile de văi îndreptate către Jiu sau aparținînd bazinului Desnățuiului (apărînd toate mult prea largi și evoluat în comparație cu firul de apă care le-a creat) au fost puternic despădurite (mai ales în secolul trecut) și luate în cultură. De aceea, acum înfățișarea lor este caracteristică peisajului supus unui evident proces de stepizare. Acest aspect nou este favorizat și de nuanța climatului cu verile lui călduroase și desprimăvărările timpurii, adesea nu prea bogate în precipitații. Iernile, însă, cu media temperaturilor lunii ianuarie între -1° și -2° C sînt mai blinde decît în partea estică a cîmpiei.

Solurile aluviale din lungul văilor, solurile brune de pădure și mai ales cele brun-roșcate dinspre limita cu cîmpia sînt favorabile unei game largi de utilizare agricolă a terenurilor, dar utilizarea actuală este predominant cerealieră: culturile de cereale ocupă aproape 4/5 din suprafețele cultivate. În ansamblu se observă o predominare a culturii grîului (favorizată și de manifestarea celui de-al doilea maximum de precipitații din toamnă), dar pe latura dinspre Jiu frecvența porumbului ajunge pe alocuri să precumpănească.

Nu este o exagerare dacă se afirmă că viticultura are o adevărată tradiție în cîmpia înaltă din vestul Jiului, în raza aproape fiecărei așezări fiind o adevărată „aoreolă” de vii. Dar nu în mod deosebit acestea sînt reprezentative pentru a defini această ocupație a locuitorilor. Centrelor viticole cu renume Șegarcea și Plenîța li se adaugă cel de la Breasta. Înlocuirea unor suprafețe întinse de pășuni slab productive, pe terenuri în pantă, cu vii altoite sau cu plantații de pomi, aproape necunoscute pînă acum 10—15 ani, este una din acțiunile susținute pentru îmbunătățirea modului de valorificare a terenurilor.

Cîmpul Leu — Celaru — Amărăști, cu toată suprafața sa vălurită și aparent neuniformă, poate fi considerat, totuși, partea cea mai unitară din Cîmpia Olteniei, fiindcă toate vîl-

celele de pe marginea dinspre Jiu abia înaintează cîțiva kilometri și nu este nici o vale care să-l străbată în vreo direcție. Dacă s-ar elimina sau netezi cuvertura de nisipuri extinsă tot mai mult către sud ar rămîne sub înfățișarea celei mai tipice cîmpii tabulare, ușor suspendată deasupra luncilor Jiului și Dunării, coborînd mai întii pe nesimțite de la 180—200 m (la Coșoveni — Teslui) pînă la 120—125 m (la sud de Amărăști), apoi mai grăbit, în trepte pînă în lunca Dunării. Alcătuită cu precădere din depozite nisipoase și luto-nisipoase, are capacitatea de a înmagazina cantități mari de apă, ceea ce a transformat-o într-un adevărat rezervor din care se alimentează toate izvoarele de pe marginea vestică a cîmpului. Tot de aici (Gioroc — Apele Vii) pornesc și conductele care multă vreme au reprezentat principala sursă de alimentare a Craiovei. Terenurile întinse pentru culturi și prezența apei din abundență, la mică adîncime, au favorizat fixarea și dezvoltarea multor așezări (azi localități cu peste 4 000—5 000 de locuitori — Leu, Puțuri, Castranova, Apele Vii, Celaru), dar trebuie menționat că densitatea lor scade spre sud, pe măsura extinderii nisipurilor și adîncirii pînzei de apă. Tiviturile de terase de pe marginile de vest și de sud (4 și mai înguste ale Jiului, 6 și mai largi ale Dunării) ca fișii de trecere către luncile alăturate au oferit condiții de așezare mult mai favorabile decît cîmpul. Este normal, așadar, ca fișia de terase să fie un loc mai preferat și în lungul ei să constatăm o aglomerare a așezărilor.

Prin plantarea cu salcîm a suprafețelor mai puternic supuse acțiunii de reactivare a nisipurilor s-a creat un peisaj cu totul aparte (cu plantații în benzi dispuse în sensul de alungire a dunelor). Aspecte asemănătoare vom întîlni și pe nisipurile dinspre Calafat, dar un asemenea peisaj are o existență limitată ca urmare a acțiunii largi de valorificare superioară a terenurilor nisipoase. Aceasta pentru că este vorba nu numai de înlocuire a plantațiilor de salcîm cu cele mai variate culturi irigate, dar și de modificare a reliefului de dune prin nivelări pe suprafețe întinse.

Cîmpia Băilești, sau cîmpia de terase ale Dunării de la vest de Jiu, reprezintă unitatea cea mai întinsă din cuprinsul județului Dolj, o unitate în întregime creație a Dunării, în

urma adâncirii ritmice și deplasării continue către dreapta a cursului. Cele opt terase dispuse de la nord la sud au o desfășurare neuniformă atât prin geneză (prin pendulările Dunării cu ocoluri neuniforme), cât și prin acțiunea de fragmentare ulterioară și de acoperire a podurilor cu depozite de altă natură.

Partea nordică, formată din terasele mai înalte (etajate între 50 și 130 m și extinse pînă la linia Cetate — Galicea Mare — Siliștea Crucii — Giurgiu), tăiată de mai multe văi și cu treceri mai pronunțate între nivele, se aseamănă în mare măsură cu unitatea piemontană de la nord, făcînd trecerea pe nesimțite spre cîmpia de terase inferioare, partea cea mai întinsă a Cîmpiei Băilești. Este o porțiune în care resturile pădurilor de stejar se îmbină cu viile de o calitate superioară și lanurile bogate de grîu, fiindcă atât solurile brun-roșcate de pădure, cât și nuanța climatului sînt foarte favorabile unor producții ridicate. Satele mari și compacte (dintre cele mai mari din Cîmpia Olteniei) s-au fixat în mod obișnuit la contactele dintre terase, pe una din vîlcelele mai importante sau folosind pantele ușoare cu expunere sudică (Galicea Mare, Giubega, Perișor).

Mai la sud își desfășoară suprafața ondulată adevărata Cîmpie a Băileștilor, alcătuită din asocierea ultimelor trei terase ale Dunării (etajate la 25—30, 15—18 și 8—10 m față de albia fluviului), între care cea mai întinsă fiind terasa de 25—30 m în mijlocul căreia se află orașul Băilești. Abruptul vestic de la Hunia, Maglavit, Golenți, Basarabi și Calafat arată în modul cel mai clar cu cît domină această cîmpie fluviul, dar căderea ei în trepte face ca pe latura de sud abia să se schițeze o denivelare — mai evidentă la Negoii, Bistreț, Dunăreni, Măceșu de Jos, Nedeia — care să indice că aici începe renumita luncă a Dunării (fig. 35).

Suprafața ei, cu toate că este străbătută de numai trei văi (ale Balasanului, Baboiei și Desnațuiului), se înfățișează puternic vălurită, efect al reliefului de dune în general alungite pe mulți kilometri (pe direcția nord-vest — sud-est), separate de vîlcele abia schițate formînd o rețea de drenaj local în sensul de dezvoltare a dunelor. În afară de cîteva porțiuni cu nisipuri mobile (acumulări noi sau reactivări, ca cele de la Hunia — Maglavit, sud-est Calafat, sud Băilești etc.), dunele

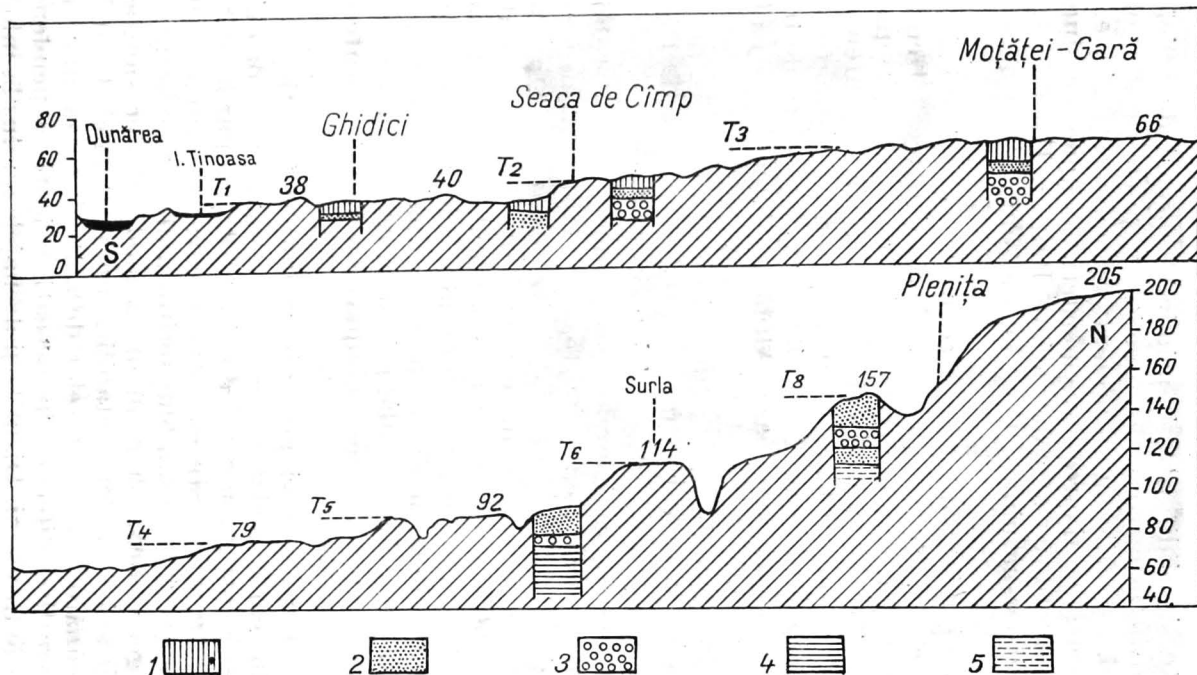

Fig. 35.— Profil cu direcție nord—sud prin Cîmpia Băileștilor între Plenita și Dunăre.

sînt fixate și solidificate, imprimînd aspectul de relief accentuat vîlurit prin coamele dunelor paralele mult rotunjite. În general, așezările nu au preferat o asemenea regiune. Ele au căutat locuri de fixare către periferia cîmpiei cu dune, mai ales la contactul cu atît de variata Baltă a Dunării, sau de-a lungul văii Desnățuiului. Prea puține sînt cele situate în plin cîmp.

Din Cîmpia Băileștilor face parte și sectorul de cîmpie dintre Desnățui și Jiu de la sud de Șegarcea. Denivelările dinspre cele două văi de la est și de la vest (către Jiu un adevărat abrupt mîncat de ogașe și surpări) arată că sîntem în prezența unui sector ceva mai înalt al cîmpiei, ca urmare a extinderii către Dunăre a treptelor de 60—70 m și mai ales de 40—45 m în dauna teraselor mai joase. Altădată domeniu al pădurii de stejar, azi este un cîmp complet lipsit de vegetație arborescentă. Pinza de apă găsindu-se la adîncimi mari, satele au fugit către margini, spre văile care-l înconjură din trei părți. De aceea, pe întreg acest spațiu nu se află nici o așezare.

Prezentarea diviziunilor geografice ale județului Dolj nu se poate încheia decît cu partea cea mai tînără a teritoriului său reprezentată de *luncile Jiului și Dunării*, aceasta din urmă cunoscută mai ales sub numele de Balta Dunării. Sînt două unități cu totul deosebite față de ansamblul cîmpiei care dau o notă de originalitate teritoriului, atît prin ambianța generală marcată de îmbinarea dintre pămînt, apă și vegetație, cît și prin funcția istorică și actuală, prin felul în care au oferit omului ceea ce n-au putut să-i ofere cîmpurile alăturate uscate și arse de soare (fig. 36).

Dacă lunca Jiului prin dimensiuni și trăsături — ale ei și ale rîului care i-a dat naștere — iese mai puțin în evidență pîrînd pe alocuri întru totul dominată de cîmpurile alăturate, lunca Dunării reprezintă cu totul altceva, și anume o unitate bine diferențiată în ansamblul teritoriului, o adevărată individualitate geografică. Chiar în urma modificărilor substanțiale din ultimii ani în vederea stabilirii unui alt mod de utilizare, mult asemănător cu al teraselor de alături, ea rămîne cu trăsături geografice diferite, în aceeași măsură dependente de manifestările fluviului. Digurile și drenajele au dus la înlocuirea

Fig. 36. — Lacul Maglavit din lunca Dunării acoperită în egală măsură de nisipuri și pădure.

multor suprafețe acoperite de apă cu suprafețe cultivate, dar menținerea lor ca atare constituie un motiv de continuă luptă cu infiltrările și înmlăștinirile, cu creșterile de nivel ale fluviului, cu pericolul zăpoarelor, în timpul iernii și distrugerii digurilor.

Dar nu numai atitudinea celor care caută s-o folosească mai intens demonstrează că reprezintă altceva decât cîmpia de la nord. Au rămas încă multe ochiuri de apă și multe pîlcuri de plop și sălcii, iar apropierea sau influența indirectă a Dunării se resimte pretutindeni. Fără îndoială că între cîmpia înaltă piemontană și cîmpia largă de terase de la sud există diferențieri topoclimatice dar ele nu apar atît de evidente ca cele din lunca Dunării. Apele Dunării și lacurilor constituie o sursă permanentă de umezire locală a aerului și, în egală măsură, de corecție

termică. S-a constatat instrumental că pe timp senin între lunca și terasele de alături există diferențieri de încălzire, atât a suprafeței subiacente cât și a aerului, de cel puțin $1-2^{\circ}\text{C}$. În timpul nopții, ca urmare a radiației puternice, au loc inversiuni termice care sînt mai accentuate în lunca decît pe terase cu circa $1,5-2^{\circ}\text{C}$ (*Geografia văii Dunării românești*, 1969, pag. 390).

Numai cine nu a cunoscut lunca Dunării în timpul marilor revărsări sau în timpul dezvoltării maxime a vegetației după retragerea apelor nu poate să-și imagineze cît de mult diferă această regiune de ceea ce o înconjură și cîtă influență a putut exercita asupra marginii sudice a cîmpiei de alături. Prezența apei face ca primăvara dezvoltarea vegetației să întîrzie uneori cu 6—7 pînă la 10 zile față de văile adăpostite din jumătatea nordică a județului, față de terasele cu cîmpuri de nisipuri, sau, mai ales, față de marginea sudică însoțită a cîmpiei înalte (de la Plenița pînă la Jiu). Către toamnă acest fenomen fenologic se manifestă invers, pe fondul unei evidente diminuări a caracterului stepic din cîmpia de terase.

Dunărea, gîrlele și lacurile din lungul ei au fost o sursă permanentă de pește, iar lunca în întregime a oferit și oferă, încă, chiar prin „uniformizarea” produsă prin amenajări, posibilități mult mai variate de valorificare. De aceea, i se și dă în prezent o atenție sporită și se caută punerea în valoare cu mai mare eficiență a terenurilor variate pe care le oferă.

Balta Dunării reprezintă, în adevăr, partea din teritoriu cea mai ușor supusă transformărilor, cea mai intens modificată pînă acum, dar și cea care impune o atenție deosebită și permanentă pentru a nu se ajunge la o degradare ireparabilă. Ea este în epoca noastră complet lipsită de sate (conținînd, însă, urme ale mai multor așezări acum uitate, ceea ce demonstrează schimbări radicale), oferă posibilități pentru o utilizare variată, dar să nu fie pierdute din vedere condițiile care o definesc pe aceasta ca parte deosebită a teritoriului și care trebuie, odată cu valorificarea, conservate spre a-i asigura o evoluție normală, conformă cu trăsăturile ei naturale pe care prezența și capriciile fluviului le fac permanente și de neînălăturat (lucru care, pînă acum, a fost neglijat în mare măsură).

OBIECTIVELE TURISTICE

După cum s-a văzut, particularitățile geografice ale județului Dolj sînt lipsite de peisaje spectacular și impresionant desfășurate ca în regiunile cu relief accidentat căutate cu precădere de amatorii de natură și drumeție. Prin aceasta, chiar de la început se situează între unitățile administrative cu un potențial turistic natural redus. Dar absența atracțiilor turistice naturale de o valoare deosebită, solicitate pe plan național, nu înseamnă eliminarea oricăror posibilități de practicare a turismului și mai ales a unor activități recreative.

Atita timp cît județul Dolj a aparținut unui ținut prin excelență agricol înapoiat, iar viața în ansamblul ei era dominată de activitățile rurale (orașele însele avînd o mentalitate și o patină rurală adînc înfiripată), nu s-a putut pune problema stimulării unor activități turistice-recreatoare. Simplitatea vieții urbane și așa slab manifestată nu impunea ca o necesitate preocupări pentru un asemenea fenomen. În anii noștri, pe măsura dezvoltării industriei și accentuării procesului de urbanizare, procesul complex de ridicare a standardului de viață impune crearea și diversificarea unor acțiuni recreativ-distractive, chiar turistice propriu-zise, printr-o valorificare cît mai amplă a condițiilor și obiectivelor locale, bineînțeles în acțiuni destul de limitate. Aceasta pentru că analiza mai atentă a teritoriului ne relevă existența unor obiective atît naturale, cît și social-culturale.

Dunărea creează în teritoriile pe care le străbate o ambianță cu totul deosebită care a atras pe om din timpuri stră-

vechi și nu de puține ori a fost socotită ca un dar al pământurilor pe care le udă. Și nu greșim deloc considerînd prezența fluviului în lungul marginii sudice a județului Dolj — împreună cu Balta cea largă și atît de felurită ca înfățișare — ca ceva cu totul deosebit în raport cu cîmpia de la nord, ceva care poate constitui elementul de bază pentru organizarea unor activități de petrecere a timpului liber.

Între Cetate și Calafat, malul înalt, săpat pe alocuri de hunii, oferă o priveliște largă asupra luncii de la picioarele lui cu nisipurile, pădurea și ochiurile ei de apă, sau asupra însuși fluviului cu unde leneșe și adînci. Este o ambianță căreia i s-ar putea acorda atenție și ar putea deveni locul preferat de recreere pentru mulți dintre cei care au cunoscut cîndva sau vor cunoaște ce anume înseamnă Dunărea și Balta ei, ce satisfacții poate să dea atunci cînd i se înțeleg ascunzișurile și capriciile.

Fără eforturi deosebite de dotare, dar printr-o organizare atentă, Calafatul ar putea deveni un mic centru de recreere și agrement pentru cîteva zile libere sau a unui sfîrșit de săptămînă în sezonul estival. Ar putea deveni un loc de atracție cu ștrand, debarcader și bază pentru practicarea sporturilor nautice, dar și un punct polarizator, de organizare a unui turism local prin forme mai diversificate și într-o arie ceva mai largă, atît cît varietatea locurilor poate oferi ceva deosebit. Pîlcurile de pădure, valurile de nisipuri fierbinți, lacurile bogate în pește cu locuri pentru un pescuit sportiv plin de satisfacții sînt elemente care ar putea fi luate în considerație ca tot atîtea atracții necesare organizării unui turism local. Dar, pe măsura amplificării procesului de urbanizare și a ridicării standardului de viață al populației, fenomenul turistic trebuie privit într-o perspectivă mai largă cu traducerea în viață a posibilităților instituirii și lărgirii unor schimburi între Calafat și Vidin de la forma incipientă a excursiilor de o zi, pînă la forme mai ample cu circuite care să includă Craiova și Vrața din țara vecină.

Lacurile au reprezentat totdeauna locuri de atracție cu posibilități multiple de punere în valoare și nu este permis

ca în epoca noastră să se neglijeze acest aspect, mai ales atunci cînd sînt integrate unui cadru variat, recreativ. În timpul verii, spre lacul Prunet de la sud de Craiova are loc un adevărat exod de vizitatori, dar acesta a devenit insuficient față de solicitările actuale. Județul Dolj a fost, însă, renumit prin numeroasele și marile lacuri din lunca Dunării. Este adevărat că cele mai multe, în urma îndiguirilor, au dispărut. Dar au mai și rămas unele sub îngrijire permanentă, iar lunca, în anumite porțiuni, și-a păstrat trăsăturile specifice pentru a putea sta în atenția organizatorilor turismului.

Anumite porțiuni ale luncii ar putea fi utilizate sezonier pentru pescuit sportiv sau vînătoare, dar și pentru excursii de scurtă durată. La Bistreț, de exemplu, apropierea dintre interesanta pădure de stejar Braniște (foarte indicată pentru recreere) și lacurile din luncă (Călugăreni și lacul cel nou amenajat dintre Bistreț și Dunăreni) permite utilizarea a două elemente — pădurea și lacurile — deosebit de importante pentru practicarea unor forme simple de turism în această parte a țării destul de lipsită de atracții turistice. (Păcat, însă, că asemenea obiective nu stau în atenția organelor locale pentru a fi ferite de degradare). Mai ales lacurile — și cu deosebire Călugăreni — chiar dacă nu sînt încă folosite sub raport turistic, trebuie apărute de acțiunile iresponsabile — de la deversări pînă la spălatul tractoarelor și cisternelor —, ca un bun irecuperabil atunci cînd ajunge în stadiu de degradare avansată.

Este recunoscută podgoria în prag de toamnă ca un loc de atracție. Viile renumite de la Șegarcea, Piscu Sadovei, Dăbuleni, Călărași, Bechet etc. ar putea intra în preocupările organizatorilor turismului pentru sărbătoarea culesului (și poate chiar mai mult), ca și serbările folclorice de la Cleanov (Sărbătoarea teiului) și Plenița (Serbarea bujorului).

În cîteva sate au fost înființate puncte muzeistice (Castranova, Cernătești, Leu, Celaru, Sadova), dar sînt mult mai numeroase cele în care se află vestigii de seamă ale trecutului,

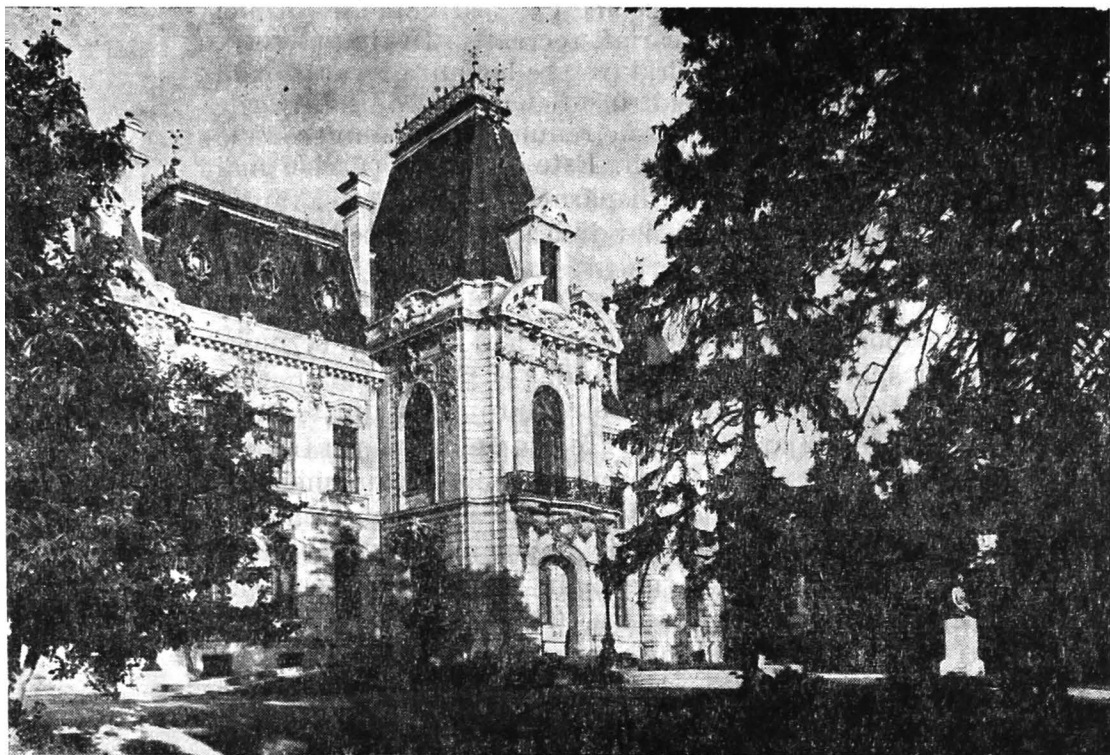

Fig. 37. — Muzeul de artă din Craiova (foto Comb. Poligr. Casa Scînteii).

monumente de arhitectură. Dintre acestea, în primul rînd trebuie menționate mănăstirea Bucovăț datînd din 1571—1572, mănăstirea Jitianu construită la sfîrșitul secolului al XVI-lea și refăcută între 1654 și 1658, biserica fostei mănăstiri de la Șegarcea refăcută în timpul lui Brîncoveanu, dar nu trebuie trecute cu vederea nici unele construcții cu specific local, cum sînt cula Geblescu și casa Izvoranu din comuna Brabova, „Casa Cocoanei” (datînd din secolul al XVII-lea) de la Coșoveni, conacul de la Coțofeni, construit în 1653 de spătarul Mihai Coțofeanu, ca și mai multe biserici provenind din secolele trecute ca expresie a trecutului cultural al acestor locuri.

Fig. 38.— Clădirea Teatrului Național (foto D. Bălțeanu).

Mai mult decît oricare altă localitate doljană, orașul Craiova, prin rolul economic și social pe care l-a avut în istoria ținutului de la vest de Olt, concentrează cele mai importante atracții turistice de ordin istoric și cultural din județul Dolj.

Clădirea impunătoare în stil românesc a Consiliului popular județean indică centrul orașului și în apropiere se grupează cele mai importante edificii de interes public și obiective turistice. Pe Calea Unirii, către „Valea Vlaicii” se află Muzeul de artă instalat într-o clădire monumentală care adăpostește din operele neîntrecute ale lui Aman, Tonitza, Grigorescu, Brîncuși (fig. 37). În cealaltă parte, spre sud, pe strada M. Kogălniceanu, se găsesc Galerile de artă și nu departe Biblioteca centrală (înființată în 1908 prin donația lui Alexandru Aman), casele memoriale „Traian Demetrescu” și „Elena Farago”. Muzeul Olteniei cu secții de științele naturii, istorie și etnografie ne poate forma o imagine veridică asupra naturii, istoriei și oamenilor din întreg ținutul dintre Olt, Carpați și Dunăre, iar muzeul „Procesul luptătorilor ceferiști și petroliști din 1934” ne reamintește de tradițiile revoluționare ale clasei muncitoare. Casa Glogovenilor, datînd din secolul al XVIII-lea, amintește de figura lui Tudor Vladimirescu, care a locuit aici cît timp a fost în slujba familiei Ion Glogoveanu. Cîteva biserici, ca Sfîntii Împărați Constantin și Elena construită între 1748 și 1753 de paharnicul Constantin Obedeianu (în ale cărei chilii a funcționat prima școală românească din Oltenia unde a învățat și Tudor Vladimirescu), Maica Domnului, Sfîntu Gheorghe Nou, Sfîntu Dumitru, edificiu monumental, în prezent catedrală a mitropoliei etc., măresc numărul obiectivelor de interes istoric și cultural ale Craiovei și diversifică, prin specificul lor arhitectonic, partea centrală a orașului (fig. 38).

Cel mai vechi edificiu civil din Craiova este Casa Băniei (fig. 39). Ridicată pe un promotoriu în partea vestică, dinspre Jiu, a orașului de către Constantin Brîncoveanu, în 1699, pe

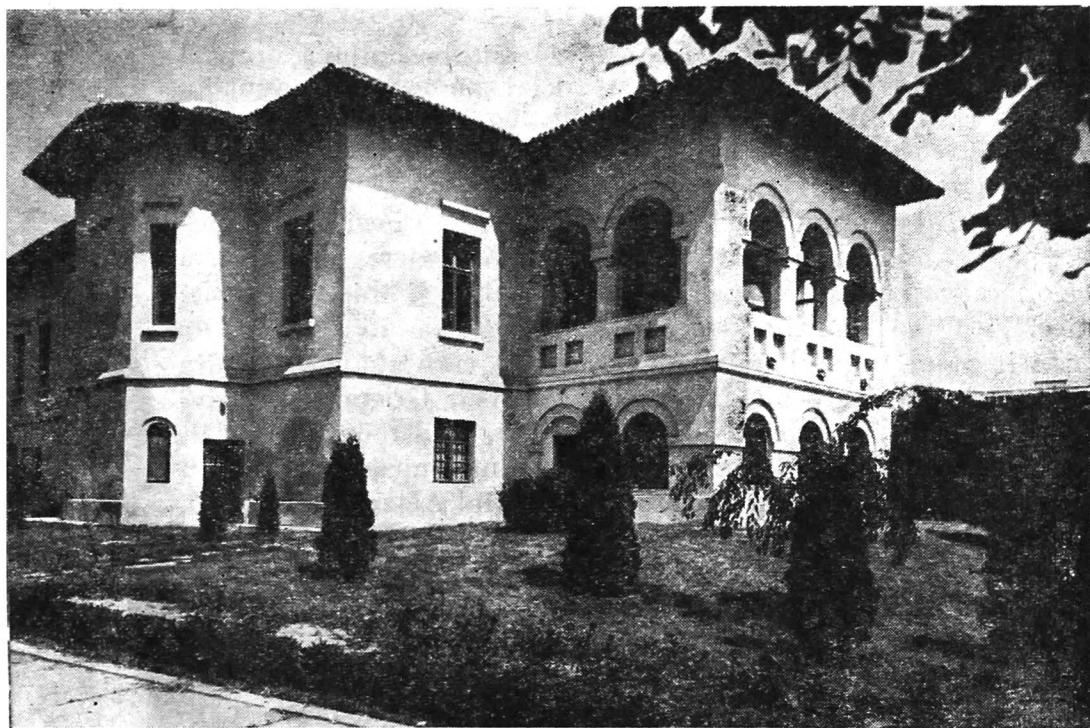

Fig. 39.— Casa Băniei (foto Comb. Poligr. Casa Scintei).

ruinele unei construcții din secolul al XV-lea, reprezintă unul dintre monumentele istorice de seamă ale țării. În timpul revoluției din 1848 aici s-a instalat guvernul provizoriu. După ultima restaurare din 1933 i s-a dat destinația de muzeu, astfel că, în prezent, adăpostește secția etnografică a Muzeului Olteniei.

Cunoașterea Craiovei nu se poate încheia fără o vizită în Grădina botanică a Universității (unde se află fântâna Jianu) sau mai ales în Parcul poporului, întins pe o suprafață de 87 ha (fig. 40). Valorile peisagistice pe care le cuprinde i-au atras pe drept renumele unuia dintre cele mai mari și frumoase din țară.

Fig. 40.— Parcul poporului (foto Comb. Poligr. Casa Scintei).

Bibliografie

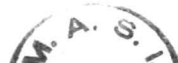
- BADEA L. (1967), *Particularitățile reliefului din sud-vestul Olteniei și posibilitățile de îmbunătățire a valorificării lui*, Studia Univ. „Babeș-Bolyai”, Series geol.-geogr., fasc. 2, Cluj.
- (1971), *Valea Jiului*, Editura științifică, București.
- BANCIU S. A. (1964), *Direcții de chimizare în R.P.R.*, Rev. chim., vol. 15, nr. 8, București.
- BANU A. C. (1964), *Donnés sur une transgression d'âge historique dans le bassin de la mer Noire et du Bas-Danube*, Rev. roum. géol., géophys. géogr., Série géogr., t. 8.
- BĂBĂLĂU C. (1972), *Dezvoltarea în profil teritorial, parte integrantă a planului național unic*, Era socialistă, anul LII, 6 (14).
- BĂLUȚĂ D. (1964), *Contribuții la cunoașterea depozitelor aluvionare ale Dunării între Turnu Severin și Turnu Măgurele*, Natura, Seria geogr.-geol., an. XVI, nr. 5.
- BĂLUȚĂ D. (1971), *Dezvoltarea industrială a județului Dolj — expresie a repartizării raționale a forțelor de producție pe teritoriul țării*, Revista de statistică, anul XX, nr. 7.
- BUGĂ D. (1969), *Considerații geografice privind valtra și moșia așezărilor rurale din Oltenia*, Com. geogr., vol. IX, Simpozionul de geografia agriculturii, Craiova 1967, 7—8 octombrie.
- (1968), *Populația Olteniei în secolele XIX și XX*, Revista de statistică, anul XVII, n. 6.
- CANIANU M. și colab. (1896), *Dicționarul geografic al județului Dolj*, București.
- CLONDA T. (1972), *Obținerea vinurilor de calitate în centrul viticol Călărași — Dăbuleni*, Casa agronomului, tip. I. P. Oltenia, Craiova.
- CONSTANTINECU OLGA, CONSTANTINESCU N. N. (1957), *Cu privire la problema revoluției industriale în România*, Edit. științifică, București.
- COTEȚ P. (1957), *Cîmpia Olteniei*, Edit. științifică, București.
- GHENEA C., MIHĂILĂ N., GHENEA ANA (1963), *Cercetări geologice între Valea Topolnița și Valea Desnăfui*, Com. geol., St. tehn. econ., Seria E, Hidrogeologie, nr. 6.
- GHENOVICI ALEXANDRA (1971), *Valorificarea industrială a resurselor agricole din Cîmpia Olteniei*, Simpozionul de geografia cîmpiilor, Timișoara.

- GIURESCU C. C. (1957), *Principatele române la începutul secolului XIX*, Edit. științifică, București.
- GRIGORAȘ N. (1961), *Geologia zăcămintelor de petrol și gaze din R. P. Română*, Edit. tehnică, București.
- IACOB GH. (1967), *Aspecte geografice privind utilizarea terenurilor nisipoase din sudul Olteniei*, Studia Univ. „Babeș-Bolyai”, Series geol.-geogr., fasc. 2, Cluj.
- IONESCU-ARGETOAIA I. P. (1918), *Pliocenul din Ollenia*, An. Inst. geol. rom., t. VIII (1914).
- IONESCU-BALEA M. ȘT. (1923), *Les dunes de l'Ollénie*, Paris.
- IORDAN I., OANCEA D., DEICĂ P. (1969), *Caracterile geografice ale zonei preorășenești a Craiovei*, Lucr. de geografie aplicată, Inst. geol. geogr. Acad. R.S.R., București.
- LITEANU E., BANDRABUR T. (1957), *Geologia cîmpiei getice meridionale dintre Jiu și Olt*, An. Com. geol., t. XXX, București.
- MIHĂILESCU V. (1966), *Dealurile și cîmpiile României*, Edit. științifică, București.
- NICOLĂESCU-PLOPȘOR C. S., MOROȘAN N. N. (1959), *Sur le commencement du paléolithique en Roumanie*, Dacia, nouvelle série, vol. 3.
- OLTEANU, Ș., ȘERBAN C. (1969), *Meșteșugurile din Țara Românească și Moldova în Evul Mediu*, Edit. Acad. R.S.R., București.
- PARASCHIV D. (1961), *Asupra cursului actual al Dunării în avale de Turnu Severin*, Natura, Seria geogr., geol., an. XII, nr. 6.
- RĂDULESCU N. AL., NEGREA E., ȘCHIOPOIU AL. (1969), *Modificări în geografia agriculturii în Cîmpia Olteniei — consecință a valorificării terenurilor nisipoase*, Com. geogr. agr., vol. IX, Craiova, 1967, 7 — 8 octombrie, București.
- RĂDULESCU N. AL., VELCEA I., PETRESCU N. (1969), *Geografia agriculturii României*, Edit. științifică, București.
- RĂDULESCU SORINA (1971), *Tipologia viticulturii din Cîmpia Olteniei*, Simpozionul de geografia cîmpiilor, Timișoara
- RĂDULESCU-VLAD SORINA (1972), *Noi aspecte în geografia viticulturii din județele Olteniei: raporturile cu așezările omenești*, St. cerc. geol., geofiz., geogr., Seria geografie, t. XIX, nr. 2, București.
- STAN CHR. (1967), *Unele probleme privind localizarea industriei în orașul Craiova*, Studia Univ. „Babeș-Bolyai”, Series geol. geogr., fasc. 2, Cluj.
- TUDOR D. (1958), *Ollenia romană*, Edit. științifică, București.
- TURDEANU-TOȘA ANA (1968), *Ollenia în cartografia secolului al XVIII-lea*, manuscris, biblioteca Inst. geogr. București.
- VICTOR A. (1968), *Craiova (Mic îndreptar turistic)*, Edit. meridiene, București.

- *** (1971), *Anuarul statistic al județului Dolj*, Direcția județeană de statistică Dolj, Craiova.
- *** (1970 și 1971), *Anuarul statistic al R. S. România*, Direcția centrală de statistică, București.
- *** (1966), *Atlasul climatologic al R. S. România*, Comitetul de stat al apelor, Inst. meteor., București.
- *** (1938), *Enciclopedia României*, vol. II, București.
- *** (1960), *Monografia geografică a Republicii Populare Române*, vol. I, *Geografie fizică*, Edit. Acad. R.P.R., București.
- *** (1961), *Clima Republicii Populare Române (Date climatologice)*, Inst. meteor., vol. II, București.
- *** (1964), *Istoria României*, Edit. Acad. R.P.R., București.
- *** (1964), *Nisipurile din stînga Jiului și valorificarea lor*, Craiova.
- *** (1966), *Studii de hidrologie*, XI, *Monografia hidrologică a bazinului hidrografic al râului Jiu*, Comitetul de stat al apelor, I.S.C.H., București.
- *** (1967), *Dunărea între Baziaș și Ceatalul Izmail*, *Monografie hidrologică*, Comitetul de Stat al apelor, I.S.C.H., București.
- *** (1967), *Rezultatele preliminare ale recensămîntului populației și locuințelor, din 15 martie 1966, regiunea Oltenia*, Direcția centrală de statistică, București.
- *** (1969), *Județele României socialiste*, Edit. politică, București.
- *** (1969), *Geografia văii Dunării românești*, Edit. Acad. R.S. România, București.
- *** (1969), *Cercelări geografice complexe în cîmpia de sud-vest a Olteniei*, *Lucrări de geografie aplicată*, Inst. geol.-geogr. al Academiei R. S. România, București.
- *** (1971), *Piemontul Celtic. Studiu de geografie economică*, Edit. Academiei R.S. România, București.

Cuprins

Prefața	3
Cadrul istoric și geografic (L. Badea)	7
Relieful (L. Badea)	11
Aspectul general și constituția geologică	11
Resursele subsolului	20
Clima (L. Badea)	22
Apele (L. Badea)	32
Solurile, vegetația, fauna (L. Badea)	42
Populația și așezările (Alexandra Ghenovici)	52
Considerații de geografie istorică	52
Populația	58
Așezările	66
Economia județului (Alexandra Ghenovici)	84
Industria	88
Agricultura	103
Căile de comunicație și transporturile (Alexandra Ghenovici)	126
Regiunile geografice (L. Badea)	130
Obiectivele turistice (L. Badea)	141
Bibliografie	149

Redactor SILVIA DINESCU

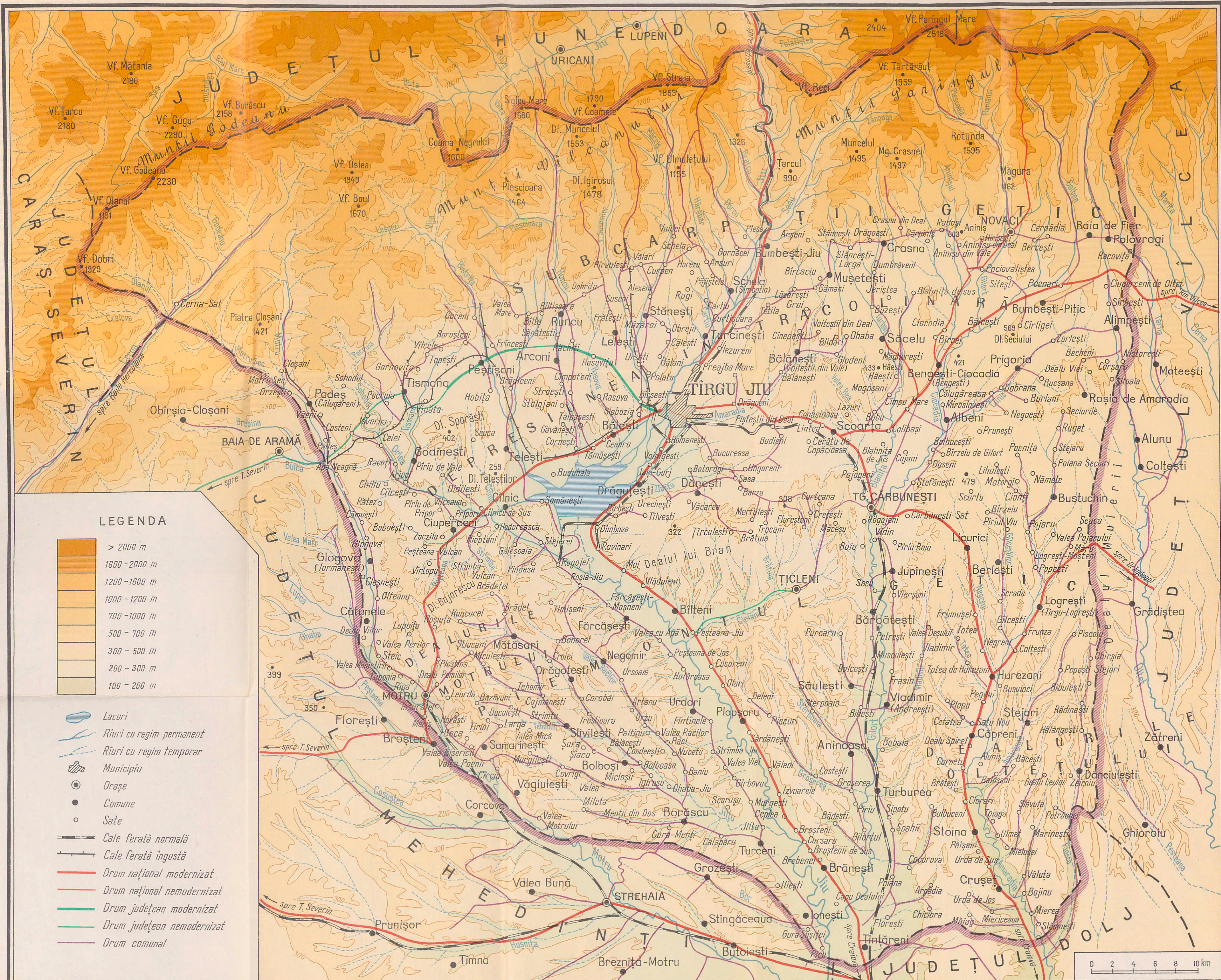
Tehnoredactor EUGENIA AMBROZI

Bun de tipar 12.03.1974. Tiraaj 4570. Hirtie tipar înalt
ilustrații. Format $16/61 \times 86$ G/m². Coli de tipar 9,75.
Planșe 11. C.Z. pentru biblioteci mari }
C.Z. pentru biblioteci mici } 91(498.34)

Întreprinderea poligrafică Informația,
str. Brezoianu nr. 23—25, București
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

I. P. Informația c. 933

În cadrul colecției
„JUDEȚELE PATRIEI”
au apărut :

- Județul Ilfov
- Județul Vâlcea
- Județul Cluj
- Județul Hunedoara
- Județul Gorj
- Județul Vrancea
- Județul Sibiu
- Județul Buzău
- Județul Brașov
- Județul Ialomița
- Județul Sălaj
- Județul Bacău
- Județul Tulcea
- Județul Bihor
- Județul Bistrița-Năsăud
- Județul Iași
- Județul Mureș
- Județul Brăila
- Județul Prahova
- Județul Suceava
- Județul Vaslui

